

EVA TANIİA

Abaza Dili
OKUMA ve YAZMA
I- II

Fen Edebiyat Fakültesi
Kafkas Dilleri ve Kùltürleri Bölümü
Abaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Doç. Dr. Eva Taniia

Abaza Dili
Okuma ve Yazma
I- II

Düzce – 2025

Published by
Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.
Certificate Number: 45503

📍 15 Temmuz Mah. 148136. Sk. No: 9 Şehitkamil/Gaziantep
☎ +90.850 260 09 97
📞 +90.532 289 82 15
🖱 www.ozguryayinlari.com
✉ info@ozguryayinlari.com

Abaza Dili Okuma ve Yazma I- II

Doç. Dr. Eva Taniia
Editör: Hüsnü Gerelegiz

Language: Turkish
Publication Date: 2025
Cover design by Mehmet Çakır
Cover design and image licensed under CC BY-NC 4.0
Print and digital versions typeset by Çizgi Medya Co. Ltd.

ISBN (PDF): 978-625-8554-15-1

DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub1011>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>
This license allows for copying any part of the work for personal use, not commercial use, providing author attribution is clearly stated.

Suggested citation:

Taniia, E., Gerelegiz, H. (ed) (2025). *Tedarik Zinciri Yönetiminde Stratejik Planlama*. Özgür Publications.
DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub1011>. License: CC-BY-NC 4.0

The full text of this book has been peer-reviewed to ensure high academic standards. For full review policies, see <https://www.ozguryayinlari.com/>

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Hüsnü GERELEGİZ

Çevirmen: Öğr. Gör. Astamur BAGATELİA

Her hakkı saklıdır. Kaynak belirtilmeden kullanılamaz.

Bilim kurulu komisyon onayı ile yayınlanmıştır.

Komisyon üyeleri:

Prof. Dr. Timur MAİSAK

Doç. Dr. Sibel BAYRAM

Dr. Öğr. Üyesi Fehmi ALTIN (Böl. Başk.)

Dr. Öğr. Üyesi Jale KARTAL

Düzeltilmen: Doç. Dr. Ritsa OTYRBA

Dizgi: Arş. Gör. Semra YILMAZ

Kapak tasarım: Sharytkhua TANIİA

EDİTÖR NOTU

Abazaca Okuma ve yazma üzerine bu iki dilli ders kitabı, Düzce Üniversitesi'nde Fen Edebiyat Fakültesi içerisindeki Kafkas Dilleri ve Kùltürleri bölümü çatısı altında yer alan Abaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı uzmanlığının birinci-ikinci yarıyılları için tasarlanmıştır.

Ders kitabı, Abaza diline ilişkin giriş düzeyindeki fonetik-gramatik dersinin tamamlayıcısı olarak Abazaca öğretime yönelik bütünleşik bir eğitim-öğretim ve yöntemsel kompleksin (temel düzey) ayrılmaz bir bileşenini teşkil etmektedir.

Ders kitabı, Abaza Dili: Okuma ve Yazma dersine ilişkin sistematik bir alıştırma derlemesi niteliğindedir. Kitapta yer alan eğitim materyalleri, giriş düzeyindeki fonetik-gramatik dersinde edinilen bilgi, beceri ve yetkinliklerin sistemli biçimde pekiştirilmesini sağlamaya ve öğrencilerin sözlü ve yazılı ifade yeterliklerinin nitelikli biçimde geliştirilmesine odaklanmaktadır.

Ders kitabındaki ödevler, giriş düzeyindeki fonetik-gramatik dersinin içerik kapsamıyla titizlikle uyumlu hâle getirilmiştir. Söz konusu çalışmaların tamamı, öğretim elemanın rehberliğinde ve sınıf ortamında yürütölmekte olup, tüm görevler ve çalışma türleri Türkçe karşılıklarıyla birlikte sunulmaktadır.

Yayın, aşağıda yer alan özel bir bilim kurulu komisyonu tarafından onaylanmıştır:

Prof. Dr. Timur Maisak – Rusya Bilimler Akademisi Dilbilim Enstitüsü Kafkas Dilleri Bölümü'nde baş araştırmacı;

Doç. Dr. Sibel Bayram – Düzce Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü;

Dr. Öğr. Üyesi Fehmi Altın – Düzce Üniversitesi, Kafkasya Dilleri ve Kùltürleri Bölümü Başkanı;

Dr. Öğr. Üyesi Jale Kartal – Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü.

FROM THE EDITOR

This bilingual textbook on Abaza reading and writing is designed for the I-II semesters of the Bachelor's degree in the specialty "Abaza language and Literature" at the University of Düzce.

This textbook, along with the introductory phonetic and grammatical course of the Abaza language, includes a single educational and methodological kit for teaching the Abaza language (basic level).

The textbook is a set of exercises on the subject "The Abaza language. Reading and writing." The educational material contained in it is aimed at consolidating the knowledge, skills acquired in the introductory phonetic and grammatical course, the development of oral and written speech.

The assignments in the textbook are in strict accordance with the material of the introductory phonetic and grammar course. All of this work is carried out in the classroom with the participation and assistance of a teacher. All assignments and types of work are given with a translation into Turkish.

The publication was approved by a special specialized commission consisting of:

Prof. Dr. Maisak Timur, Principal Researcher at the Department of Caucasian Languages, Institute of Linguistics, Russian Academy of Sciences;

Assoc. Prof. Dr. Sibel Bayram, Department of Turkish Language and Literature, Düzce University;

Assistant Professor Fehmi Altın, Head of the Department of Caucasian Languages and Cultures, Düzce University;

Assistant Professor Jale Kartal, Department of Russian Language and Literature, Ağrı İbrahim Çeçen University.

ОТ РЕДАКТОРА

Данный учебник-билингва по абхазскому чтению и письму рассчитан на I-II семестры бакалавриата специальности «Абхазский язык и литература» Университета Дюздже.

Учебник наряду с вводным фонетико-грамматическим курсом абхазского языка, входит в единый учебно-методический комплект по обучению абхазскому языку (базовый уровень).

Учебник представляет собой свод упражнений по предмету «Абхазский язык. Чтение и письмо». Содержащийся в нем учебный материал направлен на закрепление знаний, умений и навыков, приобретенных во вводном фонетико-грамматическом курсе, развитие устной и письменной речи.

Задания в учебнике приведены в строгое соответствие с материалом вводного фонетико-грамматического курса. Вся указанная работа проводится в аудитории с участием и при помощи преподавателя. Все задания и виды работ даны с переводом на турецкий язык.

Издание одобрено специальной профильной комиссией в составе:

Майсак Тимур Анатольевич – доктор филологических наук, профессор, ведущий научный сотрудник отдела кавказских языков Института языкознания Российской академии наук;

Сибел Байрам – доктор филологических наук, доцент кафедры турецкого языка и литературы Университета Дюздже;

Фехми Алтын – доктор социологических наук, заведующий кафедрой «Языки и культуры Кавказа» Университета Дюздже;

Жале Картал – доктор филологических наук, преподаватель кафедры русского языка и литературы Университета Агры имени Ибрагима Чечена.

Onsöz

Bu iki dilli ders kitabı, Düzce Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi içerisindeki Kafkas Dilleri ve Kültürleri bölümü çatısı altında yer alan Abaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı öğrencileri için hazırlanmıştır. Söz konusu ders kitabı ilk kez oluşturulmakta olup, birinci öğretim yılında okutulan Abaza Dili: Okuma ve Yazma I-II dersine yönelik eğitim-öğretim materyallerini kapsamaktadır.

Sunulan materyal, Abaza dili öğretimine yönelik bütünlük bir öğretim-yöntemsel kompleksin bileşeni olarak temel yeterlik düzeyine ulaşılmasını öngörmektedir. Ders kitabının içeriği, başlangıç düzeyindeki fonetik ve gramer odaklı hazırlık derslerinde edinilen bilgilerin sistemli biçimde pekiştirilmesini amaçlamakta; öğrencinin söz dağarcığının geliştirmesine, yazılı ve sözlü edebî dil kullanımına ilişkin becerilerini niteliksel olarak artırmasına yardımcı olmaktadır.

Birinci yarıyla ait materyal, alfabe bilgisinin pekiştirilmesine yöneliktir. Bu amaçla ders kitabında okuma ve yazmaya yönelik çeşitli çalışma türleri sunulmuştur:

- harfleri, heceleri, kelimeleri, cümleleri, diyalogları, tutarlı metinleri okumak ve yeniden yazmak;
- kelimelerin hecelere bölünmesi;
- harf, hece, sözcük ve ifade düzeyindeki dikte çalışmaları.

İkinci yarıyılın başında öğrencilerin okuma kitabından aşina oldukları 30-40 kelimeden oluşan dikte metinleri sunulmaktadır. Ardından, 50-70 kelime uzunluğunda öğrencilere önceden tanıdık olmayan daha kapsamlı metinler verilmektedir. Ayrıca kitaba şunlar da dâhil edilmiştir:

- sözcük ve ifadelerin anlamını belirlemeye yönelik sözlük çalışmaları;
- leksika (sözcük bilgisi) alıştırmaları;
- dilbilimine ilişkin kuramsal bilgiler;
- verilen sözcük öbeklerinden metin oluşturma alıştırmaları.

Ödevler, fonetik-gramatik dersinin içerik kapsamıyla sistemli biçimde uyumlaştırılmıştır. Tüm çalışma türleri, öğretim sürecinin niteliğini güvence

altına almak amacıyla, öğretim elemanının zorunlu ve etkin katılımını gerektirmektedir. Ayrıca materyale çoğunlukla lirik türde şiirler dâhil edilmiştir. Duygu içerikli sözcüklerin bilişsel olarak daha kolay edinilmesi, öğrenenlerin duygu durumunu olumlu yönde etkilemesi ve metne yeniden yönelme motivasyonunu artırması nedeniyle bu seçim pedagojik açıdan temellendirilmektedir. Bu yaklaşım, öğrenme sürecinde zihinsel geçişlerin daha akıcı hâle gelmesini sağlayarak hedef dilin benimsenmesini kolaylaştırmaktadır.

Önerilen şiirlerin okunması ve ezberlenmesi, aşağıdaki amaçlara yöneliktir:

- konuşma organı - ağzın Abazaca seslerin doğru telaffuzuna alışması;
- yeni seslerin telaffuzuna uygun konuşma organı - ağzın doğru biçimde ayarlanması;
- seslerin ve sözcüklerin doğru algılanması ve telaffuzu.

Dil öğreniminde en büyük güçlükler, çoğunlukla seslerin doğru telaffuzuna yönelik çalışmalar esnasında oluşmaktadır. Şiirlerle çalışma, aşağıdaki kazanımları sağlamaktadır:

- ses korkusunun ve telaffuz kaygısının giderilmesi;
- yüksek sesle okuma veya sınıf önünde konuşurken utangaçlığın aşılması;
- kendi sesine başka bir dilde alışma sürecinin desteklenmesi;
- doğru tonlama ve intonasyonun kazandırılması.

Ayrıca, şiirin yüksek sesle okunması ve ezberlenmesi şu kazanımları sağlamaktadır:

- beyin işlevlerinin geliştirilmesi;
- metnin daha kolay ezberlenmesi;
- kelime dağarcığının genişletilmesi;
- edebî dil ile tanışma ve onun edinilmesi.

Ders kitabının temel amacı, ikinci sınıfta Abazaca dilinin gramer sisteminin öğrenimine hazırlık sağlamaktır.

ДИУЗЦЪА АУНИВЕРСИТЕТ

**Ацсабарадырrei агуманитартэ тцаарадыррақәеи
рфакультет
Кавказ абызшәақәеи акультурақәеи ркафедра
Ацсуа бызшәеи алитературеи акәша**

**Ацсуа бызшәа
Ацхьареи афрей
I- II**

Адоц. афилол. тц. рк. Ева Таниа

Диузцъа – 2025

Аредактор: афилол. ттц. рк. Герелегиз Хусну

Аиҗагаф: артц. Багаҗелиа Астамыр

Ашәкәы зинла ихьчоуп. Ахытцхырта арбамкәа ахархәара залшазом.

Атцдаарадырратә комиссиа ишьақәнарғәғәеит.

Акомиссиа аилазаара:

апроф., афилол. ттц. рдок. Маисак Тимур

адоц., афилол. ттц. рдок. Баирам Сибел

асоц. ттц. рдок. Алтын Феҳми (акафедра аиҳабы)

афилол. ттц. рдок. Жале Картал

Акорректор: адоц., афилол. ттц. рк. Отырба Ритца

Акьыпцхьфы: асс. Семра Илмаз

Аграфикатә дизаин: амагистрант Таниа Шарытхәа

Ацхъажэа

Артцага шэкэы, Диузцъатэи ауниверситет акны "Ацсуа бызшэеи алитературеи" азанаат ала атцара зцо астудентцэа рзы, амацэар " Ацсуа бызшэа. Ацхъареи афрей " иазку, ѿ-бызшэак рыла еикэыршэоу, рацхъазатэи артцага шэкэы ауп.

Иаагоу аматериал I – II асеместрқэа иртагзоуп, ацсуа бызшэа артцаразы иаку артцара-методикатэ комплекс иахэтакуп, ахадаратэ ѿазара ашьтыхра иазкуп. Ари артцага шэкэы афонетика-грамматикатэ курс афы ироуз аграмматикатэ шыцыларақэа рышьақэыргэгэара, ажэар аизырхара, ѿыралатэи ыырхэалатэи алитературатэ жэахэа артбаара алнаршоит.

Актэи асеместр аматериал алфавит ашьақэыргэгэара иазкуп. Уи азы артцагафы ацхъареи афрей аусура ахкқэа акымкэа иаагоуп:

- анбанқэа, ацырақэа, ажэеидхэалақэа, айѿцэажэарақэа, атекстқэа рыцхъареи рыхылаареи;
- ажэа цырала ашара;
- анбан, ацыра, ажэар, афраза диктантқэа.

Аѿбатэи асеместр афы, 30-40 ажэа ркынза икоу, ацхъара иазку аизга акынтэи ирдыруа атекстқэа рыла, адиктант афрей иалагоит. Анаѿс иаха иауу, идырым атекстқэа 50-70 ажэа ркынза икоу алагалоуп.

Иаагоуп иара убас:

- ажэақэа, афразақэа ртцакқэа реилыркаа зцу ажэартэ усура;
- алексикатэ ыаршыцыларақэа;
- абызшэадырратэ хасабтэқэа;
- иаагоу ажэеидхэалақэа рыла атекст ашьақэыргылара иазку аыаршыцыларақэа.

Адтцакэа афонетика-грамматикатэ курс афы изхысуа аматериал иакэшэоит. Аусура ахкқэа зегы хымцада артцафы аус ицура иазкуп.

Иалагалоуп ажэеинраалақэа, айхарак алирикатэ, избанзар дарбанзаалак ицэанырратэу ажэа ихшыѿ иаха иаднакылоит, игэалаказаара

еитанакуеит, даеазнык ахэара, аитахэара агэацхара иоуеит. Уи иабзоураны, ихшыџ усура иитџо абызшэахь аиагара мариахоит.

Иаагоу ажэеинраалақэа рыцхьара, ртцара хықэкыс иамоуп:

- ажэахэатэ цэеижьхэтақэа ацсуа шьтыбжьқэа рхэара рашьырцылара;
- ашьтыбжь ғыцқэа рхэараан, ацэеижь ахэта иақэнагоу атыц аанкыларахь риагара;
- ашьтыбжьқэа, ажэақэа цқьаны рахара, рхэара.

Абызшэа ғыцны атцараан иацу ауадаџрақэа ирацхьагылоуп абжьи атыгара. Ажэеинраала артцаратэ хархэага ахасабала иалнаршоит:

- абжьи ацэымшэара;
- аудиторияғы бжьи тгала ацэажэара, ақэгылара ацэыцхамшьара;
- дасу ихатэы бжьи даеа бызшэак ала ахара иашьырцылара;
- иихэо ихата иаханы агэынкылара ашқа инагара;
- аинтонация иаша ашьақэыргыларара;

Уи адагьи, ажэеинраала бжьи тгала ацхьара, ғырхэала атцара иабзоураны ишьақэгылоит:

- ахшыџ аусура айгытэра;
- атекст агэынкылара армариара;
- ажэахэа артбаара;
- алитературатэ бызшэа аеазааигэатэра, ашьткаара.

Артцага шэкэы ахықэкы хада – аџбатэи акурс ағы, ацсуа бызшэа аграмматикатэ еилазаара уадаџрада ашьткаара азыкатцара, алыршара ауп.

I АСЕМЕСТР
АНБАНЦАРА АХЭТЃ
ABC dönemi

2 с.

№1. Ёнбанқәа А, Б, В. Harfler: A, B, V.

1.1. Ёнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) <i>A B B</i>	<i>B B A</i>	<i>B A B</i>	<i>A B B</i>
2) <i>a f b</i>	<i>f a b</i>	<i>b f a</i>	<i>a b f</i>

1.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalıřma)

1) а-аа — аа-а	3) ба-ба — аб-ба — ба-аб
2) аа-а — а-аа	4) ав-ва — ва-ва — ва-ав

1.3. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ёа, абá, аабá, абаá, аб, абáба, áвба, аввá, Вáва.

Ёа – porsuk maun, абá – kumaş,
аабá – sekiz, абаá – çürümüş, аб
– baba, абáба – kabarık, áвба –
suç, аввá – uğultu, Вáва – lakar.

1.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ёнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

в а б _____

№2. Ўнбанқәа Г, Гь, Гә. Harfler: G, Gi, Gu.

2.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Г Гь Гә	Гә Гь Г	Гь Гә Г	Гә Г Гь
2) г гь гә	гә гь г	гь гә г	гә г гь
3) А Б В Г	Г В Б А	Б А Г В	Г А Б В
4) а б в г	г в б а	в б г а	г а в б г

2.2. Ацýра диктáнт. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Га-га — га-аг — га-аг-га 3) Гьа-гьа — гьа-гәа — гәа-гьа
2) Ба-ба — ба-аб — ба-аб-ба 4) Агә-гәа — гәа-гьа-га

2.3. Ажәáр диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Áга, áгага, áбга, агьагьá, Гьáгьа, агәáа, абáгәа.

Áга – sahil, áгара– gölge, áбга – tilki,
агьагьá– yuvarlak, Гьáгьа – lakar,
агәáа – dargın, абáгәа – koza.

2.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

а б гь гә г в _____

2 с.

№3. Ўнбанқәа Ғ, Ғь, Ғә. Harfler: Ğ, Ği, Ğu.

3.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1)	Ғ Ғь Ғә	Ғә Ғь Ғ	Ғь Ғә Ғ	Ғә Ғ Ғь
2)	ғ ғь ғә	ғә ғь ғ	ғь ғ ғә	ғә ғ ғь
3)	Б Ғ Б Ғь	Ғә Б Ғ А	Ғь А Ғә Б Ғ	Ғ Б Ғь А Ғә
4)	Ғ ғ ь ғь а	ғә Ғ ғ а	ғь а ғә ь ғ	ғ Ғ ғ а ғә

3.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ға-ға — ағ-ға	3) Ғәа-ғәа — ағә-ғәа — ғәа-ағә-ғәа
2) Ғья-ғья — ағь-ғья	4) Ағ-ғәа — ағь-ғья — ғәа-ғәа-ағә

3.3. Ажәáр диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ўғба, áбға, áбғаб, ағәғ, ағәағь, ағәағәа, Ғәағә.

Ўғба – vapur, áбға – sırt, áбғаб – dağ keçisi, ағәғ – kin, ағәағь – tohum, ағәағәа – zarı, Ғәағә – lakar.

3.4. Ахáла ýсура. Ёилацсоу ўнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

ғә а б ғ ғь ғә _____

2 с.

№4. Ўнбанқәа Д, Дә, Е. Harfler: D, Dü, E.

4.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1)	<i>D Də E</i>	<i>Də E D</i>	<i>E Də D</i>	<i>D E Də</i>
2)	<i>g gə e</i>	<i>gə e g</i>	<i>e gə g</i>	<i>g e gə</i>
3)	<i>D T E</i>	<i>Də Tə D</i>	<i>E Də Tə</i>	<i>B D Də</i>
4)	<i>g e z</i>	<i>gə zə g</i>	<i>e gə zə</i>	<i>g g gə</i>

4.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Да-ад — ад-да	3) ег-ед-егь — гье-де-бе
2) Дәа-адә — адә-дәа	4) да-де-дәе — ге-гье-гье

4.3. Ажәáр диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Дáда, адáгәа, áдагь, адáда, Дәаб, егьá, Едá.

Дáда – lakar, адáгәа – sağır,
áдагь – kurbağa, адáда –
gevşek, Дәаб – nehir adı,
егьá – çok, Едá – isim.

4.4. Ахáла ýсура. Ёилацсоу ўнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

дә а д гә б е гь гь _____

5.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ж Жь Жә	Жь Жә Ж	Жә Ж Жь	Ж Жь Жә
2) ж жь жә	жь жә ж	жә ж жь	ж жь жә
3) Ж Ё Д	Жь Д Ё	Дә Ё Жә	Жә Жь Ж
4) ж е д	жь д е	дә е жә	жә жь ж

5.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalıřma)

1) Жа-жа — аж-жа	4) Же-же — жье-жье — жәе-ежә
2) Жья-жья — ажь-жья	5) Жәе-ежә — жье-ежь — же-еж
3) Жәа-жәа — ажә-жәа	6) Еж-ежь-ежә — жәе-жье-же

5.3. Ажәáр диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ажбя́, ажь, áжәа, ажә, абáжә, áбжа, ажбя́га, жәабá, жәáа.

Ажбя́ – tavşan, ажь – üzüm, áжәа – kelime, ажә – inek, абáжә – çürümüş kütük, áбжа – yarısı, ажбя́га – aldatmаса, жәабá – on, жәáа – onsekiz.

5.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

жә а б жь г е ж _____

2 с.

№6. Ўнбанқәа З, З, Зә. Harfler: Z, Dz, Dzü.

6.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) З З Зә	З З Зә	Зә З З	З Зә З
2) З З Зә	З З Зә	Зә З З	З Зә З
3) З Ж Зә	Ж З Жә	Б Зә Б	З Зә З
4) З ж Зә	ж З жә	Зә ж Б	З Зә З

6.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalıřma)

1) За-за — аз-за	4) Зе-зе — зе-зе — зәе-зәе
2) За-за — аз-за	5) Зәе-езә — зе-ез — зе-ез
3) Зәа-зәа — азә-зәа	6) Ез-ез-езә — зәе-зе-зе

6.3. Ажәár диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Абз, áбаз, азáжә, азáга, азáза, áзаз, áзгаб, азбá, азәáзәа, áзәзәага.

Абз – dil, áбаз – kuruş, азáжә – gururlu, азáга – ölçü, азáза – çiy, áзаз – büyük iğne, áзгаб – kız, азбá – susuzluk, азәáзәа – birer birer, áзәзәага – çamaşır makinesi.

6.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

З а б г зә г з жә _____

2 с.

№7. Ўнбанқәа И, К, Кь, Кә. Harfler: İ, K', K'i, K'u.

7.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) И К Кь Кә	Кь И К Кә	Кә К И Кь
2) и к кь кә	кь и к кә	кә к и кь
3) К И З Кь	З Кә К Ж	Зә Жь И К
4) к и з кь	з кә к ж	зә жь и к

7.2. Ацы́ра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Иа-иа — аи-иа	5) Иа-ии-ие
2) Ка-ка — ак-ка	6) Ик-ек-ак
3) Къа-къа — акь-къа	7) Акь-кьи-кье
4) Кәа-кәа — акә-кәа	8) Икә-кәи-кәе

7.3. Ажә́ар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Аб́йа, абз́йа, а́йба, ака́ба, ака́ка, аказка́з, а́кья, акья́кья, а́кәабага, акә́ага, акә́аз, акә́акь, акә́ада.

Аб́йа – аува, абз́йа – iyi, а́йба – dul, ака́ба – kaftan, ака́ка – birer, аказка́з – parlak, а́кья – şahin, акья́кья – katı, а́кәабага – banyo ürünleri, акә́ага – satır, акә́аз – kıymık, акә́акь – köşe, акә́ада – gevşek.

7.4. Аха́ла ўсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажәақәа рылхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

кь а б кә г к д з и _____

2 с.

№8. Ўнбанқәа Қ, Қь, Қә. Harfler: K, Ki, Ku.

8.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Қ Қь Қә	Қь Қ Қә	Қә Қь Қ	Қ Қь Қә
2) қ қь қә	қь қ қә	қә қь қ	қ қь қә
3) Қь Қ Қь Қ	Қә Қь Қә и	Е Эә Э Э	Қ Қь Қә
4) қь қ қь қ	қә қь қә и	е эә э э	қ қь қә

8.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Қа-қа — ақ-қа	4) Қа-қьи-қье
2) Қьа-қьа — ақь-қьа	5) Иқь-еқь-ақь
3) Қәа-қәа — ақә-қәа	6) Ақә-қәи-қәе

8.3. Ажәár диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışmak)

- 1) Ақабáда, ақáқа, ақьáа, ақьаáд, ақьақьá, ақьáбз, ақәá, ақәабаá, ақәáб.

Ақабáда – yaşlı adam, ақáқа – biçilmemiş uzun ot, ақьáа – çok nazik, ақьаáд – kâğıt, ақьақьá – taç, ақьáбз – gelenek, ақәá – yağmur, ақәабаá – yağmur birikintisi, ақәáб – kazan.

8.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

қ а б қә қь и д з _____

2 с.

№9. Ўнбанқәа К, Кь, Кә. Harfler: Q, Qi, Qu.

9.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) К Кь Кә	Кь К Кә	Кә Кь К	К Кь Кә
2) К Кь Кә	Кь К Кә	Кә Кь К	К Кь Кә
3) К К Кь	Кә Кә Кь	Кь Кь Кь	К Кь Кә
4) К Кь Кь	Кә Кә Кь	Кь Кь Кь	К Кь Кә

9.2. Ацыра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ка-ка — ак-ка	4) Ка-ки-ке
2) Кьа-кьа — акь-кьа	5) Икь-екь-акь
3) Кәа-кәа — акә-кәа	6) Акә-кәи-кәе

9.3. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Акабáқ, акáза, акакáб, абака́, акьáкьа, ада́кьа, ақәáкьа, Áкәа, акәáз, акәáжә, акәáкәа.

Акабáқ – kabak, акáза – usta, акакáб –
toy kuşu, абака́ – anıt, акьáкьа – düz,
ада́кьа – sayfa, ақәáкьа – oval, Áкәа –
Abhazya'nın başkenti, акәáз – kocaman,
акәáжә – tombul, акәáкәа – sırt.

9.4. Ахáла ўсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажәақәа рьлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

кь а к кә қ б жә з д _____

2 с.

№10. Ўнбанқәа Л, М, Н, О. Harfler: L, M, N, O.

10.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Л М Н О	Н М Л О	М О Н Л	Л М Н О
2) л м н о	н м л о	м о н л	л м н о
3) Л Қ М Қә	Н Қә О Қ	М Қә Н Қ	Л М Н О
4) л қ м қә	н қә о қ	м қә н қ	л м, н, о

10.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ла-ла — ал-ла	5) Ла-ли-ле
2) Ма-ма — ам-ма	6) Им-ем-ам
3) На-на — ан-на	7) Ан-ни-не
4) Ои-ио — ио-ои	8) Ол-ом-он

10.3. Ажәár диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Алá, алабá, Лáла, áмажәа, амжәá, амақá, ақáма, áнақәа, áнаа, áнбан, Озлém.

Алá – körek, алабá – sora, Лáла – isim, áмажәа – hamur, амжәá – dut, амақá – kemer, ақáма – hançer, áнақәа – sis, áнаа – eğri, áнбан – harf, Озлém – isim.

10.4. Ахáла ýсура. Ёилацсоу áнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

о л а м н б ж ә қ қә е з _____

2 с.

№11. Ўнбанқэа П, Ц, Р, С. Harfler: P', P, R, S.

11.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) П П Р С	Р П С П,	С П Р П,	П П, Р С
2) п п, р с	р п с п,	с п р п	п п, р с
3) П Р Л Н	П, С М О	Р П, П С	П Р С П,
4) п р л н	п, с м о	р с п п,	п п, р с

11.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Па-па — ап-па

5) Па-пи-пе-по

2) Ца-ца — ац-ца

6) Иц-ец-ац- оц

3) Ра-ра — ар-ра

7) Ар-ри-ре-ро

4) Са-са — ас-са

8) Са-си-ос-ес

11.3. Ажэáр диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

1) Апá, апáз, áпќа, ацá, ацáл, ацýна, ар, Раýда, Ранýа, асá, áсаби, асáл.

Апá – ince, апáз – tam, áпќа – turna,
ацá – oğul, ацáл – kar tanesi, ацýна
– küçük köpek, ар – ordu, Раýда –
isim, Ранýа – isim, асá – dilim,
áсаби – bebek, асáл – kama.

11.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқэа áжэақэа рýлхтэуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

р и а п с б з ц к д н _____

2 с.

№12. Ўнбанқәа Т, Тә, Ҫ, Ҫә. Harfler: T', T'ü, T, Tü.

12.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Т Тә Ҫ Ҫә	Тә Ҫә Т Тә	Тә Ҫә Т Тә
2) т тә ҫ ҫә	тә ҫә т тә	тә ҫә т тә
3) Т С Тә Р	Ҫ П Тә П	Т Тә Ҫ Тә
4) т с тә р	ҫ п тә п	т тә т тә

12.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Та-та — ат-та	5) Та-ти-те-то-от
2) Тәа-тәа — атә-тәа	6) Тәи-тәе-тәо-отә
3) Ҫа-Ҫа — аҪ-Ҫа	7) АҪ-ҫи-ҫе-ҫо-оҪ
4) Ҫәа-ҫәа — аҫә-ҫәа	8) Ҫәи-ҫәо-иҫә-оҫә-аҫә

12.3. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Атамá, атáта, Тáта, атәán, атәára, ҫагáлан, Ҫáна, áҫбаа, аҫáа, аҫатәарá.

Атамá – şeftali, атáта – yumuşak, Тáта – lakar, атәán – et suyu, атәára – yemek masası, ҫагáлан – sonbahar, Ҫáна – isim, áҫбаа – geniş, аҫáа – saman, аҫатәарá – doldurmak.

12.4. Ахáла ýсура. Ёилацсоу ўнбанқәа áжәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

тә а т м н ҫ ҫә р л б _____

13.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1)	У Ф	Ф У	У Ф Ф У	Ф У У Ф
2)	у ф	ф у	у ф ф у	ф у у ф
3)	У П С Ф	Ф П У	У П Ф Ф П	Ф К П У
4)	у п с ф	ф п у	у п ф ф п	ф к п у

13.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Уа-уа — ау-уа	5) Уи-уе-уу
2) Фа-фа — аф-фа	6) Фи-фе-фо
3) Уф-уф — фу-уф	7) Уо-оу-оф-уф
4) Тәу-тәу — утә-тәу	8) Фу-ку-пу-ту

13.3. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ўау, ауаа, ауада, ауасá, ауантá, андý, абдý, áфатә, афáкъ, Фáна, фба.

Ўау – akraba, ауаа – insanlar, ауада – oda, ауасá – koyun, ауантá – ütü, андý – büyükanne, абдý – büyükbaba, áфатә – yiyecek, афáкъ – buhar, Фáна – lakar, фба – altı.

13.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

у с а ф т ә б н қь д _____

№14. Ўнбанқәа Х, Хь, Хә. Harfler: Kh, Khi, Khu.

14.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1)	Х	Хь	Хә	Хь	Хә	Х	Хә	Х	Хь	Х	Х	Хь	Хә	Х	Хь	Хә
2)	х	хь	хә	хь	хә	х	хә	х	хь	х	х	хь	хә	х	хь	хә
3)	Х	У	Хь	Ф	Хә	Ф	Х	У	Хә	П	Х	П	Хә	Хь	П	Хә
4)	х	у	хь	ф	хә	ф	х	у	хә	п	х	п	хә	хь	п	хә

14.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ха-ха — ах-ха	5) Ха-хи-хе
2) Хьа-хьа — ахь-хьа	6) Ихь-ехь-ахь
3) Хәа-хәа — ахә-хәа	7) Ахә-хәу-хәо
4) Хьу-хьу — ухь-хьу	8) Хьи-хье-хьо

14.3. Ажәár диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ўхаа, аиха́, ахса́ала, хца, а́хьа, а́хьажь, ахьз, ахә, а́хәа, а́хәажә.

Ўхаа – tatlı, аиха́ – balta, ахса́ала – harita, хца – üç, а́хьа – kestane, а́хьажь – alakarga, ахьз – ad, ахә – fiyat, а́хәа – kül, а́хәажә – ormangülü.

14.4. Ахала ўсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

хә а жә хь х ц жь с л з и _____

2 с.

№15. Ўнбанқәа Х, Хә. Harfler: H, Hü.

15.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1)	Х Хә	Хә Х	Х Хә Хә Х	Хә Х Х Хә
2)	х хә	хә х	х хә хә х	хә х х хә
3)	Хә Х Х Хә	Х Ø Хә У	У Х З Хә	З Хә Зә Х
4)	хә х х хә	х ф хә у	у х з хә	з хә зә х

15.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ха-ха — ах-ха	5) Ха-хи-хе
2) Хәа-хәа — хәе-хәа	6) Ихә-еҳә-хәа
3) Хе-хәе — еҳ-ихә	7) Хәу-ху-ух-хәу
4) За-зу — зу-за	8) Иа-их-хәи-ху

15.3. Ажәár диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Аҳá, аҳалуá, аҳамám, áхәа, ахәаá, áлаҳәа, аңхәасá.

Аҳá – armut, аҳалуá – helva, аҳамám – hamam, áхәа – kılıç, ахәаá – sınır, áлаҳәа – kuzgun, аңхәасá – kiraz eriği.

15.4. Ахáла ўсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

х а хә л у м ц с _____

№16. Ўнбанқәа Ц, Цә, Цц, Цә. Harfler: Ts, Çü, Tz, Tcu.

16.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) <i>Ц Цә Цц Цә</i>	<i>Цә Цц Ц Цә</i>	<i>Цә Ц Цә Ц</i>
2) <i>ц цә ц̄ ц̄ә</i>	<i>цә ц̄ ц ц̄ә</i>	<i>ц̄ә ц̄ цә ц</i>
3) <i>Ц Ч Цә Чә</i>	<i>Цч Цә Ф ц</i>	<i>Ч Р Чә С</i>
4) <i>ц ч цә чә</i>	<i>ц̄ ч ц̄ә ф ц</i>	<i>ч р чә с</i>

16.2. Ацыра диктáнт. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ца-ца — ац-ца	6) Ца-ци-це
2) Цәа-цәа — ацә-цәа	7) Ицә-ецә-ацә
3) Ца-ца — атц-ца	8) Атц-ци-це
4) Цәа-цәа — атцә-цәа	9) Уц-цу-етц-цу
5) Цәу-утцә — утцә-цәу	10) Итцә-тцәи-етцә-цәу

16.3. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ўца, ацацх́а, а́цха, а́цха, ацә, а́цәа, а́цәакәа, ат́аа, ат́х, ат́әа, а́тцәа.

Ўца – kiraz, ацацх́а – anahtar, а́цха – bal, а́цха – köprü, ацә – boğa, а́цәа – uyku, а́цәакәа – gökkuşağı, ат́аа – buz, ат́х – gece, ат́әа – elma, а́тцәа – bardak.

16.4. Ах́ала ўсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажәақәа рылхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

цә а тцә тц кә ц ц х х кә _____

2 с.

№17. **Анбанқәа Ч, Ҷ, Ё, Ҳ.** Harfler: Ç, Ç', Tçi, Tcı. (Tahtada çalışmak)

17.1. Анбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ч Ҷ Ё Ҳ	Ч Ҷ Ё Ҷ	Ч Ҷ Ҷ Ё	Ч Ё Ё Ҷ
2) ч җ е ҳ	е ч ё җ	е ч җ ё	ч е ё җ
3) Ё Ҷ Ҷ Ҷ	Ҷ Ҷ Ё Ҷ	Ч П Ч П	Ё К Ҷ К
4) е җ җ Ҷ	Ҷ ч ё Ҷ	е п ч п	ё к җ к

17.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ча-ча — ач-ча	5) Ча-чи-че
2) Ча-ча — ач-ча	6) Ич-ең-аң
3) Ёа-ёа — ае-ёа	7) Ае-еи-ее
4) Ҳа-ҳа — аҳ-ҳа	8) Ие-ае-еу-еи

17.3. Ажэ́ар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ач́а, ачаал́а, ача́акал, ач́аб, ач́арам, ач́аңа, ае́ага, ае́ад́а, ае́аңа, ае́а, ае́ар.

Ач́а – ekmek, ачаал́а – tırpan, ача́акал – buğday taneleri, ач́аб – yapıştırıcı, ач́арам – kayısı, ач́аңа – böbrekler, ае́ага – kıyıcı, ае́ад́а – eşek, ае́аңа – geyik, ае́а – genç, ае́ар – gençlik.

17.4. Ах́ала ýсура. Ёилацсоу анбанқәа ажэ́ақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

ч а ч ё р е д л к м б г цә _____

№18. Ўнбанқәа Ш, Шь, Шә. Harfler: Ş', Ş, Şu.

18.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ш Шь Шә	Шь Шә Ш	Шә Ш Шь	Ш Шь Шә
2) ш шь шә	шь шә ш	шә ш шь	ш шь шә
3) Ш Ё Шь	А Шә В Ё	Д Ш Ж К	Шь Шә Ш
4) ш Ё шь	а шә в е	д ш ж к	шь шә ш

18.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ша-ша — аш-ша	5) Ша-ши-ше
2) Шья-шья — ашь-шья	6) Ишь-ешь-ашь
3) Шәа-шәа — ашә-шәа	7) Ашә-шәи-шәе
4) Шу-шью-шәу — ашә-ашь-аш	8) Уш-ушь-ушә

18.3. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ашáха, áшхә, áшҳам, ашьақар, ашьашьáл, áшьха, áшәа, ашәахәá, шәарá.

Ашáха – ip, áшхә – tekne, áшҳам – zehir, ашьақар – şeker, ашьашьáл – saçaktan sarkan buz, áшьха – arı, áшәа – şarkı, ашәахәá – güneş ışığı, шәарá – siz.

18.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажәақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

ш а шь шә хә л х р ҳ м қ _____

№19. Ўнбанқәа Ы, Ө, Ц, Ць. Harfler: I, Yü, C', C.

19.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ы Ы Ө Ө	Ө Ы Ө Ы	Ө Ы Ы Ы
2) Ө Ө Ө Ө	Ө Ө Ө Ө	Ө Ө Ө Ө
3) Ы Ы Ө Ө	Ө Ы Ы Ы	Ы Ы Ө Ө
4) Ө Ө Ө Ө	Ө Ө Ө Ө	Ө Ө Ө Ө

19.2. Ацýра диктáнт. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ыу-уы — уы-ыу	4) Ыи-иы-ыы	7) Ац -уц-ицъ
2) Өа-аа — аа-аа	5) Иө-еиө-аө	8) Ицъ-ецъ-уцъ
3) Ца-ца — цъа-цъа	6) Цьу-цьи-цье	9) Оцъ-цьо-цо

19.3. Ажэ́ар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ашэ́ыр, ашэ́ыршэ́ыр, ашэ́ырцла, акэ́ыкэ́баа́, атцы́цýндра.
- 2) Аө́ежъ, ө́ба, аө́ы́га, аө́а́ша, ац́а́ца, ац́ы́р, ац́ы́ш, ац́ь, ац́ьа́м, а́цъма.

Ашэ́ыр – meyvе, ашэ́ыршэ́ыр – düdük, ашэ́ырцла – meyvе ағасы, акэ́ыкэ́баа́ – mantar, атцы́цýндра – çilek, аө́ежъ – sarı, ө́ба – iki, аө́ы́га – kalem, аө́а́ша – salı, ац́а́ца – geniş, ац́ы́р – çelik, ац́ы́ш – sarımsak, ац́ь – meşe, ац́ьа́м – küçük tahta kase, а́цъма – keçi.

19.4. Ахáла úсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажэақәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

ө а ш ы ц цъ б г л р шә ц кә н д е жъ м _____

2 с.

№20. Ўнбанқәа Ъ, Ә. Harfler: Ъ, Ә.

20.1. Ўнбан диктáнт. Harf dikte. (Tahtada çalışma)

1) Ъ Ә	Ә Ъ	Ў Ъ Ж Ә
2) ъ ә	ә ъ	ў ъ ж ә
3) К К К К	Т Т Қ Ж	З К Ў Ш
4) к к к к	т т қ ж	з к ў ш

20.2. Ацýра диктáнт. Hecce dikte. (Tahtada çalışma)

1) Кәа-кәа — гәа-гәа	5) Жәа-жәа-зәа
2) Кәа-кәа — қәа-қәа	6) Тәа- шәа-тәа
3) Хәа-хәа — хәа-хәа	7) Шәа-шәа-цәа
4) Гәа-гәу — игь-гье	8) Хәи-тәе-цәи

20.3. Ажә́р диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Абжы́, ахы́, ашы́, аиашы́, ашы́та, акы́кы́, ахә́, азә́, ажә́, ахә́, акә́кә́.

Абжы́ – ses, ахы́ – altın, ашы́ – kan, аиашы́ – kardeş, ашы́та – iz, акы́кы́ – düz, ахә́ – vadi, азә́ – bir kişi, ажә́ – kelime, ахә́ – kül, акә́кә́ – sırt.

20.4. Ахáла үсура. Ёилацсоу ўнбанқәа ажә́қәа рýлхтәуп.

Bağımsız çalışma. Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

ы а жь хь шь б кь и хә жә кә зә _____

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ўжәинраала хәылаатәуп. Ўырхәала итцатәуп. Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

I

Бызбóит, бызбóит,
Бз́иа бызбóит.
А́рцә бызб́ан,
Нырцә бызгóит.

Seni görüyorum, seni görüyorum.
Seni seviyorum.
Seni bu kıyıda gördüm,
Seni diğer kıyıya götüreceğim.

II

Харóуп бымхә́ан,
Сызцóм бымхә́ан.
Сарá бызгóит,
Барá бмыхә́ан.

Oranın çok uzakta olduğunu söyleme,
Bana söyleme, ben gidemem.
Ben seni alacağım,
Sen bağırma!

Дырм́ит Гәлі́а

№21. Алфавит ашыақырғығаара. Alfabenin pekiştirilmesi.

21.1. Ақыра диктант. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) АТӘ-ТӘА, АЛ-ЛА, АО-ОА, АП-ПА, АР-РА, АХ-ХА, АЦ-ЦА, АХЬ-ХЬА.
- 2) АХ-ХА, АМ-МА, АС-СО, ОН-НА, АУ-УА, АФ-ФА, АХӘ-ХӘА, ЫХӘ-ХӘА.
- 3) АЦ-ЦИ, АЦӘ-ЦӘА, АЧ-ЧЕ, АЕ-ЕО, АЦ-ЦО, АЧ-ЧУ, АЦӘ-ЦӘА, АЕ-ЕА.
- 4) ИЫ-ЫИ, АШ-ША, ИЦ-ЦА, АШЬ-ШЬА, ЦЬЕ-ЦЬА, АШӘ-ШӘО, АӨ-ӨА.

21.2. Ажәар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Амаҗәа, аймаа, ахылаҗа, ахьяа, атқы, акасы, аиқәа, амака, ақалқад.
- 2) Ашәкәы, атетрад, аөыга, аныхга, әжәа, әшәа, әжәеинраала, әжәабжә.

Kıyafet, ayakkabı, şapka, gömlek, elbise, atkı,
pantolon, kemer, çorap.
Kitap, defter, kalem, silgi, söz, şarkı, şiir, hikâye.

21.3. Әжәеидхәала диктант. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ари алаба, егы амака. Абар ашә, ана агәәшә.
- 2) Уа азы, ара амшын. Наала лаб, Аинар иабдү.
- 3) Харә хан, шәарә шәысаби. Ана ага, нак ахра.

Bu bir sopa, diğer kemer. İşte kapı, işte avlu kapısı.
Orada su, burada deniz. Naala'nın babası, Ainar'ın
büyükbabası.
Annemiz, bebeğiniz. Orası sahil, karşısında kaya.

21.4. Афрәза диктант. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

– Уан лóума?	– Уаб даама?	– Шәандү дцáма?
– Аи́еи, сан лóуп.	– А́аи, даа́ит.	– Мамо́у, махья́ана.

– Annen mi?	– Baban geldi mi?	– Büyükkanneniz gitti mi?
– Evet, benim annem .	– Evet, geldi.	– Hayır, henüz değil.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ёжэеинраала хёылаатэуп. Ўырхэала итцатэуп. Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

III

Цьабáа бсырбóм,
Хьантá бсыргóм.
Мла басыршьуáм,
Хьта басыркуáм.

Dertte yaşamana izin vermeyeceğim,
Sana zor bir hayat vermeyeceğim.
Seni aç bırakmayacağım,
Soğukta yaşamana izin vermeyeceğim.

IV

Нас бзымцари,
Мап зыбхэари?
Барá бхáлагъ,
Сахъ бзымааири!

O zaman neden gitmiyorsun,
Neden sen hayır diyorsun?
Ve sen kendin,
Neden yanıma gelmiyorsun!

Дырмйт Гэліа

№22. Алфавит ашыақыргыара. Alfabenin pekiştirilmesi.

22.1. АцЫра диктáнт. Несе dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Уи-иу, ҳи-их, цәи-ицә, ғи-иғ, чи-ич, шәи-ишә.
- 2) Ыи-ицъ, шыи-ишь, ци-итц, ци-иц, чи-ич, ғи-иғ.
- 3) Ғио-иғо, ыио-ицъо, шыио-ишьо, чио-ичо, шәио-ишәо, цәио-ицәо.
- 4) Иоғ-оиғ, иоцъ-оицъ, иошь-оишь, иоч-оич, иошә-оишә, иоцә-оицә.
- 5) Иоу-уои, иох-оих, иоч-чои, уеи-иеу, ҳеи-иех, ғеи-еиғ, шыеи-уеишь.

22.2. Ажәар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ауаа, а́уа, а́уацәа, ағы́за, ағы́зцәа, а́шәа, а́шәақәа, ае́ы, ае́қәа.
- 2) Ача́цъ, ача́цъқәа, алаха́, алаха́қәа, а́хәса, а́хәсақәа, а́ца, а́цақәа.
- 3) А́цәа, а́цәахәа, а́цәгъа, атцы́с, а́тцла, а́хацшы́а, а́хақы́ым, ахчы́, ахы́за.

İnsanlar, akraba, akrabalar, arkadaş, arkadaşlar, şarkı, şarkılar, at, atlar.
Kızarmış haluj, kızarmış halujlar, incir, incirler, kadın, kadınlar, kiraz, kirazlar.
Uyku, çizgi, kötü, kuş, ağaç, amfora, doktor, yastık, pamuklu battaniye.

22.3. Ажәеидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ауаа рацәа́, а́уацәа гәа́кыақәа, ағы́за ааигәа́, а́шәа хаа́, ае́ы бзйа́.
- 2) Алаха́қәа хәба́, а́хәсақәа фы́к, а́ца кәа́зқәа, а́цеи алаха́и.
- 3) Ача́цъ хәы́цқәа́, ача́цъ дү́қәа, а́хәса хәы́цқәа́, ағы́зцәа бзйа́қәа.

İnsan kalabalığı, en yakın akrabalar, yakın arkadaş, hoş şarkı, iyi at.
Beş incir, altı kadın, büyük kiraz, kiraz ve incir.
Küçük kızarmış halujler, büyük kızartmalar halujler, genç kızlar, iyi arkadaşlar.

22.4. Афрэза диктáнт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Шыжьбзйа! Бзйара збáша! Мшыбзйа! Хэлыбзйа! Абзйараз!
- 2) Ушцáкoу? Бабáкoу? Шэгэы бзйoума? Иахэшья лóума? Иргáма?
- 3) Арцафы даáма? Астудéнт дцáма? Áцхьара иáлагама? Иáлгама?

Günaydın! Eyvallah sana da! İyi günler! İyi akşamlar! Hoşçakal!
Sen nasılsın? Neredesin sen? Sağlıklı mısınız?
Onun kız kardeşi mi? Götürdüler mi?
Öğretmen geldi? Öğrenci gitti? Ders başladı? Her şey bitti?

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Áжэеинраала хэылаатэуп. Ёырхэала итцатэуп. Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Ўрхэо-йруа

Ўрхэо бзйоуп,
Ўрхэо бзйоуп!
Йруа сэидроу,
Нас иаабáп!
Йруа бзйаз,
Йруа бзйаз!
Ўрхэо хáшьтам,
Иагья рхэап!

Ne derler-yaparlar

Ne diyorlar iyi,
Ne diyorlar iyi!
Ne yapıyorlar kim bilir,
Sonra göreceğiz!
Bırak iyilik yapsınlar,
Bırak iyilik yapsınlar!
Ne söyledikleriyle ilgilenmiyoruz,
Neyi söylemeyecekler!

Тайф Áцьба

№23. Алфавит ашыақыргәгәра. Alfabenin pekiştirilmesi.

23.1. Ацыра диктант. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) за-зи, га-го, ва-ву, ба-бы, ее-ае, гәа-гәа, ға-ға, дәа-дәу;
- 2) аа-аа, за-за, қа-қа, кәа-кәа, қәа-қәа, қәа-қәа, та-та;
- 3) ға-ға, га-гу, гәо-гәа, да-да, жа-жы, зәа-зәы, жәа-жәи, иа-иа;
- 4) ка-ко, ка-ку, жәа-жәи, кәа-кәо, кәа-кәо, та-ты, тәа-тәо.

23.2. Ажәар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ан, аб, андү, абдү, аиашә, аиахәшә, аңа.
- 2) Апхә, аншә, аиахәшәду, ашә, абәхә, аүсура, аөны.
- 3) Аңаңхә, аанда, аңла, ашәт, абгәы, ашәң, амфәы.

Anne, baba, büyükanne, büyükbaba, erkek kardeş, kız kardeş, oğul.
Kız, dayı, hala, avlu, bahçe, çalışma, ev.
Hasır kulübe, çit, ağaç, çiçek, yaprak, çimen, odun.

23.3. Ажәидхәала диктант. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ары анбан. Ары ашьтыбжә. Аөыга қаңшә. Ажәабжә кәәфә. Атх әу.
- 2) Ашә тәаа. Аөны бзәа. Аңла ду. Ашәт цшзә. Апхә хәыңы.

Bu harf. Bu ses. Kırmızı kalem. Kısa hikaye. Uzun bir gece.
Geniş avlu. Güzel ev. Büyük ağaç. Güzel çiçek.
Küçük kızım.

23.4. Ажәақәа хөылаатәуп. Еипшызымтәуа анбанқәа әләаатәуп. Kelimeleri yeniden yazın. Anlamı ayırt edilen kelimeleri yazın.

Ақәырцшы: *Ағәы, ахәы, ағәәы* = ?

ә, х, гә

yüz, kafa, kalp

1)

Άζα, άγα, άκα, άρα, άκαα, άκα, άκα, άκαα =?

çiğ, sahil, kül ağacı, kelime,
bıldırcın, kestane, şarkı

2)

Αζόι, αζοί, ακόι, αχόι, αεοί, αηόι, αεόι, αεοί =?

su, bir kişi, bir, kafa,
kalp, baykuş, at, tarla

3)

Αχά, αῦθά, αηά, αλά, αρά, αβά, αηά, αεά =?

armut, elma, ekmek, köpek,
ceviz ağacı, kumaş, oğul, kuru

4)

Άμαα, άηαα, άκαα, αεάα, αχραά, αυαά =?

kabza, eğri, tatlı, kırgın,
sınır, insanlar

5)

Аз́а́, аџа́а́, аи́а́, аџа́а́, ах́а́а́, аш́а́а́, аџа́а́, аџа́а́ =?

düşman, çürümüş, yük, damar,
domuz, kan, kabuk, tavşan

23.5. Ибжъ́а́жъ́у́ а́нбан бжъ́аргы́ло, ихџы́лаатэ́уп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

(А́нбанқ́а. Harfler: ж́а, з́, з́, з́а, ғ́ь, ѓа, д́, д́а, б́)

___а́џа́	а́џа́___	а́жа́___	а́жа́___
___џа́	___а́џ	___а́ж	а́жа́___а
___а́а	А́___а	а___а́жа́	а___а́
а___	а́___а	а́жа́___ага	___а́џа́

23.6. А́жэа ґы́ц шыақэзыргы́ло а́нбанқ́а бжъ́аргы́ло, ихџы́лаатэ́уп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

1) А́___а, а___а, а___а, а___а, а___а, а___а, а___а.

2) А́___а, а___а, а___а, а___а, а___а, а___а, а___а.

3) А́___а, а___а, а___а, а___а, а___а, а___а, а___а.

23.7. Ибжъа́жью а́нбан бжъаргы́ло, ихы́лаатэуп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

(А́нбанқәа. Harfler: е, в, ж, жь, б, и, г)

аа__а́	__гва́	__а́гәа	а__и́а
Е__а	҃__а́	а҃з__а	҃а́__а
__гá	а́__а	__и́га	а́__҃а
а__жа́	а́жә__ага	а__а́҃а	а́__ага

23.8. Адикта́нт. А́қәыгә́гәара ы́қәыргылатэуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

- 1) А́а, абáн, дцыруа́,
Ана́на дахьяауа́.
– Аа́? Ана́на даауа́ма?
– Ааи! Ана́на даауе́ит.
– Дцыруа́ма?
– Дцыруе́ит.

- İşte, salınarak,
Anana geliyor.
– Aa? Anana mı geliyor?
– Evet. Anana geliyor.
– Uçuyor mu?
– Uçuyor.

- 2) – Ба́ба, игá абá,
– Аабá-аабá.
– Ба́ба абá игáма?
– Иге́ит.
– Зака́? Аабá игáма?
– Аабá иге́ит.

- Baba, kumaş al,
Sekizer sekizer.
– Baba kumaşı mı aldı?
– O aldı.
– Ne kadar? Sekiz tane aldı mı?
– Sekiz tane aldı.

- 3) Ва́ва ва́зада дынхо́ит,
Ва́ва авáза лзаарго́ит.
– Ва́ва ва́зада дынхо́ма?
– Ааи. Дынхо́ит.
– Илзаарга́ма?
– Ааи, лаб иааиге́ит.

- Vava vazosuz yaşıyor,
Vave'ye vazo getiriyorlar.
– Vava vazosuz yaşıyor mu?
– Evet. Yaşıyor.
– Ona getirdiler mi?
– Evet, babası getirdi.

ΑΦΗΓΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi.

1) Ибжъáжъу áнбан бжъаргýло, ихфýлаатэуп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

(Áнбанқәа. Harfler: гъ, гә, ҫ, ҫә, ҫъ, к, къ, кә)

агәа__á	а'__џа	агәá__	а__áкәа
__áгәа	áџ__а	á__ҫаа	__áгәа
а__áа	агәá__	а__áџа	а__áкә
__áгәа	á__а	а__áка	__áкәа

2) Ибжъáжъу áнбан бжъаргýло, ихфýлаатэуп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

(Áнбанқәа. Harfler: қ, қъ, қә, к, къ, д, кә, л, м, н)

а__аџага	ақá__а	а__úa	á__ажәа
а__áџ	а__áкәа	__áкәа	а__аká
а__áџ	а__áкәа	а__аџá	á__аа
а__áза	а__áz	а__á	а__áџа

№24. Алфавит ашыақыргәғәара. Alfabenin pekiştirilmesi.

24.1. Ақыра диктант. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) тәу-тәа, ла-ло, оу-уо, па-пу, ри-ра, ха-хо, ца-це, хьа-хье;
- 2) ҳа-ҳе, ма-мо, са-са, на-на, уа-уе, фа-фи, хәа-хәы, хәа-хәу;
- 3) ца-цо, цәа-цәе, ча-чи, җа-җы, тци-тца, ча-чо, тҷо-тҷәа, җа-җе;
- 4) ыи-ыи, ша-ше, ца-ца, шыа-шыи, цыа-цыа, шәа-шәу, аа-аа.

24.2. Ажәар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Акәты, акәата, акәчышь, әрбағь, ашәашәй, ақыз.
- 2) Ажә, ахәыс, ацә, акамбашь, ауасә, әцьма, аеы, аеадә.

Tavuk, ördek, civciv, horoz, hindi, kaz.
İnek, buzağı, boğa, bufalo, koyun, keçi, at, eşek.

24.3. Әжәидхәала диктант. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Акәтй акәатеи. Акәчышьи әрбағьи. Ашәашәйи ақызи.
- 2) Әжәи ахәыси. Әцәи акамбашьи. Ауасәи әцьмеи. Аеы аеадәи.

Tavuk ve ördek. Civciv ve horoz. Hindi ve kaz.
İnek ve buzağı. Boğa ve bufalo. Koç ve keçi. At ve eşek.

24.4. Афрәза диктант. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

– Ибыхьзузеи?	– Ибыжәлоузеи?	– Бан дзыжәләда?
– Мрәна.	– Биройцха.	– Танйәцхауп.

– Adın ne?	– Soyadın ne?	– Annenin soyadı nasıl?
– Mrana.	– Biroiypa.	– Taniia.

24.5. Әжәақәа хәылаатәуп. Еидшызымтәуа әнбанқәа әләаатәуп.

Kelimeleri yeniden yazmanız gerekiyor. Anlamı değıştiren harfleri yazın.

Ақәырцшы: Аз́а, ах́а, а́ца =?

└ düşman, ama, kiraz

з, х, ц

1)

Амч, амш, амц, амшә, а́ми, амцә =?

└ güç, gün, yalan, ayı,
ot, kabak bitkisi

2)

Амса, а́мца, а́мла, а́мра, а́мза, а́мца, а́мп,а, а́мца =?

└ plastik, ateş, açlık, güneş,
ay, hediye, olgunlaşmamış, akça
ağaç

24.6. Ибжъ́ажьу а́нбан бжъаргы́ло, ихә́былаатәуп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

(А́нбанқәа. Harfler: тә, ч, ц, ҭ, ҭә, ш, шь, шә)

а__а́	а__а́с	а__а́р	а́__ха
а__ __а́	а__а́__а	а__а́рцәи	а__а__а́л
а__а́	а__а́цә	а__а́ха	а́__а
а__а́какал	а__а́гә	а́__хәа	а__ахәа́

24.7. Ибжъажъу անбан бжъаргыло, ихѳылаатәуп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

(Անбанқәа. Harfler: ы, ѳ, ц, цъ, е, шъ, қ, шә)

акә _____ кәѳа́	а _____ а́ _____ а	а _____ а́м	ашә _____ ршә _____ р
ашә _____ р	а _____ а́р	аѳ _____ жѳ	_____ арá
_____ ѳа	а _____	а _____ а́ша	а _____ а _____ а́р
А _____ а́маа	а́ _____ ма	а _____ а́ш	_____ арá

24.8. Иаагѳу անбанқәа иры́цааиуа антцатәу́п.

Belirtilenlerden çıkan harfleri yazın.

Г _____	К _____	Ц _____
Ғ _____	П _____	Ч _____
Д _____	Т _____	ѳ _____
Ж _____	Ҙ _____	Ш _____
З _____	Х _____	Ц _____
К _____	Ҡ _____	
Қ _____	Ц _____	

24.9. Ђрцшқага дýргеи ақýшәхаргыежъреи еицәицшны изцýло անбанқәа хазý иалѳаатәуп. Hem yumuşak hem de labializasyon işaretini eşit şekilde kabul eden harfleri yazın.

Г, Ғ, Д, Ж, З, К, Қ, К, Т, Х, Ц, Ш, Ц

24.10. Арцшқага дырга Ъ зцымло анбанқәа хазы иалџаатәуп.

Yumuşak işarete izin vermeyen harfleri yazın.

Г, Ғ, Д, Ж, З, К, Қ, К, Т, Х, Ц, Ш, Ы

24.11. Адиктáнт. Áқәығәғәара Ықәыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) Гáга йгага дацәшә́бит

Гáга áгақа дцалóбит.

– Гáга áгақа дцалóма?

– Дцалóбит.

– Йгага дацәшә́ома?

– Дацәшә́бит.

Gaga kendi gölgesinden korkuyor,

Gaga bazen şehre gider.

– Gaga bazen şehre mi gidiyor?

– Bazen gider.

– Gölgesinden korkuyor mu?

– Korkuyor.

2) Гъáгъа агъагъá лхан,

Лхы агáн ахь ихáн.

– Агъагъá лхóума Гъáгъа?

– Илхóуп.

– Иабáхоу?

– Лхы агáн ахь ихóуп.

Giagia kendine taç yaptı,

O kafasında eğik takılı duruyor.

– Giagia kafasına taç takıyor mu?

– Kafasına takıyor.

– Hangi tarafta takıyor?

– Başın yan tarafında.

3) Гә́йда гә́алада дынхóит,

Гә́йда игә́ы тба́а дарцхóит.

– Гә́йда гә́ала ймоума?

– Мамóу. Игә́ы тба́ауп.

– Дарцхóома?

– Дарцхóит.

Guda gücenmeden yaşıyor,

Guda'nın büyük kalbi onu ısıtıyor.

– Guda'nın kızgınlığı var mı?

– Hayır. Geniş bir kalbi var.

– Onu ısıtıyor mu?

– Onu ısıtıyor.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ибжъяжью а́нбан бжъаргыло, ихфылаатэуп.

Eksik harfi ekleyin ve yeniden yazın.

(А́нбанқәа. Harfler: ф, х, хь, хә, х, хә, ц, цә, ц, т, м, кә, н)

___ <i>҃а</i>	___ <i>н,а</i>	<i>а</i> ___ <i>а</i>	<i>а</i> ___ <i>ха</i>
<i>а</i> ___ <i>ара</i>	<i>а</i> ___ <i>ажв</i>	<i>а</i> ___ <i>амám</i>	<i>а</i> ___
<i>а</i> ___ <i>аа</i>	<i>а</i> ___	<i>а</i> ___ <i>аá</i>	<i>а</i> ___ <i>а</i>
<i>а</i> ___ <i>а</i>	<i>а</i> ___ <i>ажә</i>	<i>а</i> ___ <i>ха</i>	<i>а</i> ___ <i>áа</i>

2)

<i>а</i> ___ <i>á</i>	<i>а</i> ___ <i>á</i>	<i>асá</i> ___ <i>коа</i>	<i>а</i> ___ <i>á</i>
<i>а</i> ___ <i>҃а</i>	<i>ф</i> ___ <i>ф</i>	<i>а</i> ___ <i>амá</i>	___ <i>агáлан</i>
<i>а</i> ___ <i>á</i>	<i>а</i> ___ <i>а҃и</i>	<i>а</i> ___ <i>á</i> ___ <i>а</i>	___ <i>áна</i>
<i>а</i> ___ <i>áл</i>	<i>а</i> ___ <i>áз</i>	<i>а</i> ___ <i>аа</i>	<i>а</i> ___ <i>аа</i>

3) А́жәеинраала хфылаатэуп. Ңырхә́ала итцатэ́уп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere şiirin öğrenilmesi gerekiyor.

Амшә җаҗкә́ымла,
Ақә́ыҗьма и́асит.
Ақә́ыҗьма гә́аан,
А́бга и́асит.
А́бга гә́аан,
Ажъя́ и́асит.
Ажъя́ гә́аан,
Аны́шә и́асит.
Аны́шә и́аҗхәуеит зегь́ы,
Уа́ха акы́мзарак акы́ ...

Yumruklu ayı,
Kurt yumruk vurdu,
Kurt gücendi,
Tilkiye vurdu.
Tilki gücendi,
Tavşana vurdu.
Tavşan gücendi,
Yere çarptı.
Yer her şeye tahammül eder,
Ve başka hiçbir şey yok

Тайф Аңьба

№25. Алфавит ашыақырғаара. Alfabenin pekiştirilmesi.

25.1. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ахьз, áжәла, абхьз, азанаат, атаацәа, агәып, аматәар, ацхьара, аҳәарá.
- 2) Артаабы, аттаабы, абызшәа, аарá, аарá, ацарá, атәарá, уахь, арахь.

İsim, soyadı, babanın adı, uzmanlık, aile, grup,
ders, okumak, konuşmak.
Öğretmen, öğrenci, dil, yazmak, gelmek, gitmek,
oturmak, oraya, buraya.

25.2. Ажәеидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Сарá сáшәа. Уарá уáжәа. Барá быбжьы. Иарá игәáла.
- 2) Анí алá, арí ацгәы. Шәарá шәхáла. Дарá рýда.
- 3) Иарá иýс. Уарá убжьы. Хáби хáни, нас хабдý.

Benim şarkı. Senin sözün. Senin sesin. Onun kızgınlığı.
Bu köpek, bu kedi. Siz kendiniz. Onlarsız.
Onun işi. Senin sesin. Babamız ve annemiz, sonra büyükbabamız.

25.3. Адиялóg диктáнт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

– Темýр уóума?	– Нáзиа лца уóума?	– Уаб Ахмáт иóума?
– Áаи, сóуп.	– Мамóу.	– Саб Назýр иóуп.

– Sen Timur musun?	– Nazia'nin oğlu musun?	– Baban Akhmat mı?
– Evet, benim.	– Hayır.	– Babam Nazır.

25.4. Ақыышәхаргыежьра дырга ә мацáра зцыло áнбанқәа иáлџаатәуп. Labializasyon işaretli harfler yazılmalıdır.

Г, Ғ, Д, Ж, З, К, Қ, К, Т, Х, Ц, Ш, Ы

25.5. Ацхыраагза дыргақәа зынзә изцымло анбанқәа алџаатәуп.

Yardımcı işareti kabul etmeyen harfleri yazın.

С, Г, Ғ, З, Д, Ж, Е, Ѕ, К, Б, Қ, К, А, Т, Х, Н, Ц, Ш, Ч, Ы, Ё

25.6. Адырга ә рыццо әжә ҕыцқәа антцатәуп. Ажәар ала

ейтәгатәуп. Ә işaretini ekleyerek yeni kelimeler yazın. Sözlükle çeviri yapmak gerekiyor.

аҭра́ _____

аҭра́ _____

ахалҭа́ _____

ахра́ _____

ахарá _____

ашра́ _____

аха́ _____

ажо́и _____

ажáа _____

ажо́а _____

а́а _____

а́аа _____

а́аа _____

а́а́аа _____

ахóи _____

а́а́ааа _____

а́жа _____

а́аа́аа _____

25.7. Ўнбанқәа ирылтцәа әжәәқәа антцатәуп.

Verilen harflerden kelimeler oluşturun.

1)

А, д, жь, к, қә, м, жә _____

2)

А, б, г, з, л, в, з _____

3)

А, ы, хь, с, т, зә _____

25.8. Әжәәқәа еипшызымтәуа ўнбанқәа әләәатәуп.

Anlamı ayırt edilen harfleri yazın.

1) Агазә _____

4) Азы _____

7) Ўбла _____

2) Ўмаза _____

5) Азәы _____

8) Ўбга _____

3) Азәза _____

6) Акы _____

9) Ўбжа _____

aptal, su, göz,
sır, bir adam, tilki,
çiy, bir, yarım

25.9. Адыргақәа **ь, ә** рыццо әжәә ғыцқәа антцатәуп.

İşaretler ekleyerek yeni kelimeler yazın.

Акәырцшы: аха – ахьа – ахәа

1) ажа – _____

2) аккә – _____

3) аша – _____

25.10. Ихѳылаатѳуп. Бжыы тгала иацхьатѳуп.

Yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

1) Аа – оо	аа-а – оо-о	о-оо – а-аа
2) Уу – ее	уу-у – ее-е	е-ее – у-уу
3) Ии – ыы	Ии-и – ыы-ы	ы-ыы – и-ии

25.11. Адиктáнт. Áқәығәғара Ықәыргылатѳуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) Ажы́й Га́ға а́ға да́хоит,

Áға Га́ға итаирчу́йт.

– Га́ға а́ға да́хома?

– Да́хоит.

– Итаирчу́ама?

– Итаирчу́йт.

Demirci Ğaĝa, demirci körüğü çekiyor,
Demirci Ğaĝa onu şişiriyor.
– Ğaĝa, demirci körüğü çekiyor mu?
– Çekiyor.
– Onu şişiriyor mu?
– Onu şişiriyor.

2) Ағә́арца́а гә́ғә́ала иццаку́йт,

Амшы́н а́тца еимнадóит.

– Ағә́арца́а ццаку́ама?

– Иццаку́йт.

– Амшы́н а́тца еимнадóма?

– Áаи, еимнадóит.

Somon'un çok acelesi var,
Denizin dibinde dolaşıyor.
– Somon'un acelesi mi var?
– Acelesi var.
– Denizin dibinde mi dolaşıyor?
– Evet, dolaşıyor.

**АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ажэинраала хөылаатэуп. Ҷырхэала
итцатэуп.** Ev ödevi. Şiiri yeniden yazmak gerekiyor. Ezbere öğrenin.

Сарá сбызшэá

I

Сан дацсыуоуп,

Саб дацсыуоуп,

Са сацсыуоуп,

Схаҭагы́ы.

Сáни сáби,

Исдыртáзоуп,

Сызлацэáжэо,

Сбызшэагы́ы.

Benim dilim

I

Annem abhazyalı,

Babam abhaz,

Ben abhazım,

Kendi şahsiyetimle.

Babam ve annem,

Bana ne öğretti,

Konuştuğum dili,

Ve işte benim dilim.

Тайф Ацъба

№26. Алфавит ашыақырғаара. Alfabenin pekiştirilmesi.

26.1. АцЫра диктáнт. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Аи-иа, зи-из, ви-ив, ои-ио, си-ис, тэи-итэ, хьи-ихь, цхы-цхы.
- 2) Гьи-гьи, ихэ-ихэ, қэи-қэи, иы-иы, пи-пи, хьа-хьа, шыта-шыта.
- 3) Ыы-уу, ее-е – ии-и, ии-и – уу-у, уаа-ау, оо-ее, аа-а – у-уу.
- 4) Фу-уф, ру-ур, цу-уц, лу-ло, ду-уд, жу-уж, ту-ут.
- 5) Дэы-дэы, зы-зы, кы-кы, га-гы, гэы-гэы, гьы-гьы.

26.2. Ажэар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ашэахьá, афáша, áхаша, ацшьáша, ахэáша, асáбша, амёыша.
- 2) Áзын, áацын, áцхын, тага́лан, иацы́, иахьá, уатцэ́ы, уатцэ́ашьтахь.

Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe, Cuma, Cumartesi, Pazar.
Kış, ilkbahar, yaz, sonbahar, dün, bugün, yarın, yarından sonra.

26.3. Áжэеидхэала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Áзын хьшэáшэа, áацын кэáнда, áцхын шóура, тага́лантэи áмшқэа.
- 2) Иацтэ́и ахт́ыс, иахьá áшьыжь, уатцэ́ы áхэылбыге́ха, уахá зны.
- 3) Ашэахьéи афáшеи, áхашеи ацшьáшеи, ахэáшеи асáбшеи.

Áзын хьшэáшэа – soğuk kış, áацын кэáнда – ılık ilkbahar, áцхын шóура – sıcak yaz, тага́лантэи áмшқэа – sonbahar günleri. Иацтэ́и ахт́ыс – dünkü olay, иахьá áшьыжь – bu sabah, уатцэ́ы áхэылбыге́ха – yarın akşam, уахá зны – bir gece.
Ашэахьéи афáшеи – Pazartesi ve Salı, áхашеи ацшьáшеи – Çarşamba ve Perşembe, ахэáшеи асáбшеи – Cuma ve Cumartesi.

26.4. Афр́аза дикта́нт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Итабу́п! Да́ара итабу́п! Еи́лы́скааит. Аза́гы́ изды́рзом. Исаха́ит.
- 2) Ибѓеацха́ма? Иу́таху́ма? Ишэ́ймоума? Еи́лы́шэ́каама? Ираха́ма?
- 3) Исѓеацхе́ит. Истаху́п. Ишэ́ыста́п. Еила́хкааит. Ираха́ит.

Teşekkür ederiz! Çok teşekkür ederim! Anladım. Kimse bilmiyor. Ben duydum.
Beğendin mi? Sen istiyor musun? Sizde var mı?
Anladınız mı? Duydular mı?
Hoşuma gitti. İstiyorum. Size vereceğim. Anladık.
Duydular.

26.5. Ихѡ́ылаатэуп. А́қәығәғәара Ы́қәыргылатэуп.

Yeniden yazın. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

- 1) Да́да а́дагы да́цәшә́бит,
А́дагы Да́да даршә́бит.
– Да́да а́дагы да́цәшә́ома?
– Да́цәшә́бит.
– Илы́знауа́зеи?
– Даршә́бит.
- 2) Адә́ы й́қәи́ааит адә́ыкры́н,
Адә́кья́ш артә́йт игә́ыкы́н.
– Адә́ыкры́н адә́ы й́қәи́аама?
– Й́қәи́ааит.
– Адә́кья́ш артә́ыма?
– А́аи, иартә́йт.

Dada kurbağadan korkuyor,
Kurbağa Dada'yu korkutuyor.
– Dada kurbağadan korkuyor mu?
– Korkuyor.
– Ona ne yapıyor?
– Onu korkutuyor.

Tarlada menekşe büyüdü,
Menekşe tarlayı doldurdu.

- Tarlada menekşe mi büyüdü?
- Büyüdü.
- Alanı doldurdu mı?
- Evet, doldurdu.

3) Ёна аеш лбахъан,

Егъараан ешъыжъы иаахъан.

- Ёна аеш лбахъазма?
- Илбахъан.
- Иаахъазма?
- Иаахъан, егъараан.
- Ианба?
- Ешъыжъы.

- Ena sincabı gördü,
- Sabah kaç kez geldi.
- Ena sincabı gördü mü?
- Görüyordu.
- O geldi mi?
- O birçok kez geldi.
- Ne zaman?
- Her sabah.

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихъылаатәуп. Бжъы тгала иацхъатәуп.

Yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

- Оо-о – аа-а, аа-ии, ыы-ы – оо-о, ее-е – ыы-ы.
- Ааи-иаа, цшъаа-цшъаа, таа-таа, хәаа-хәаа, стаа-стаа, цхаа-цхаа.
- Хәаи-хәаи, шәаи-шәаи, чай-чай, лай-лай, лау-лау, хәыл-хәыл.
- Хәаи-иах, шәаи-иашә, чай-иач, лай-иал, лау-уал, хәыл-лыхә.
- Шәааи-шәааи, уааи-уааи, бааи-бааи, ҳааи-ҳааи.

№27. Алфавит ашыақыргэгара. Alfabenin pekiştirilmesi.

27.1. Ақыра диктант. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Шкэа-шкэа, жэи-жэа, цэха-цэха, кэа-кэа, қэа-қэа, тэеи-тэеи.
- 2) Жэохэ-жэохэ, мфа-мфа, қацшь-қацшь, жжа-жжа, шша-шша.
- 3) Цсы-цсы, цшьы-цшьы, цсса-цсса, цкы-цкы, бжыы-бжыы, гра-гра.
- 4) Шкэа-шкэа, ѿежъ-ѿежъ, кэеи-кэеи, жэар-жэар, жэырц-жэырц.
- 5) Баа-баа, шаа-шаа, кэаа-кэаа, цшьаа-цшьаа, бжыаа-бжыаа, цсаа-цсаа.

27.2. Ажэар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ђшкэакэа, аѿежъ, аиқэатцэа, ақацшь, аиатцэа, ацэхацшь.
- 2) Акы, ѿба, хца, цшьба, хэба, фба, быжъба, аабá, жэба, жэабá.
- 3) Жэохэ, ѿажэá, ѿажэй хэба, ѿажэйжэаба, ѿынѿажэа.

Beyaz, sarı, siyah, kırmızı, yeşil, pembe.
 Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on.
 On beş, yirmi, yirmi beş, otuz, kırk.

27.3. Ђжэеидхэала диктант. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ђшкэакэеи аѿежы, аиқэатцэеи ақацшы, аиатцэеи ацэхацшы.
- 2) Жэохэ хэ, ѿажэá ѿыга, ѿажэй хэба цыра, ѿажэйжэаба лабá.

Ђшкэакэеи аѿежы – beyaz ve sarı,
 аиқэатцэеи ақацшы – siyah ve kırmızı,
 аиатцэеи ацэхацшы – yeşil ve pembe.

Жэохэ хэ – on beş armut, ѿажэá ѿыга – yirmi kalem,
 ѿажэй хэба цыра – yirmi beş adet, ѿажэйжэаба лабá – otuz çubuk.

27.4. Афр́аза дикта́нт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Акры́фара ицо́да? А́мла иакуа́да? А́фатә аазга́да? Изфа́да?
Изымфа́да? Изта́хымда?
- 2) Ха́ра акрахфа́хьейт. Си́ма а́мла дакуе́йт. Ха́ндү а́фатә аалге́йт.
Ацга́ы иа́фейт. Дау́р имфа́зейт. Ха́бдү ита́хза́м.

Kim yemeğe gidiyor? Kim aç? Yemeği kim getirdi? Kim yedi? Kim yemedi? Kim istemiyor?
Biz çoktan yedik. Sima aç. Büyükanнемiz yiyecek getirdi.
Kedi yedi. Daur yemedi. Büyükbabamız istemiyor.

27.5. Аха́ла у́сура. Ақәырцшы́: аб-ба, за-за, ех-хе, ев-ве, ул-лу, ... Modele göre bağımsız çalışma.

а – _____
о – _____
у – _____
е – _____
и – _____
ы – _____

27.6. Адикта́нт. А́қәығәгәара ы́қәыргылатәуп. Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

- 1) Ажжа́ а́лгоит а́жа,
Абжы́ а́лоуп а́бжа.
– А́жа ажжа́ а́лгома?
– Иа́лгоит.
– Абжы́ а́лоума?
– А́бжа абжы́ а́лоуп.

Kül ağacından uğultu geliyor,
Yarısında böcek var.

- Kül ağacından uğultu geliyor mu?
- Geliyor.
- İçinde böcekler mi var?
- İçinde yarı böcek var.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ажэеинраала хобылаатэуп. Ўырхэала итцатэуп. Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Сарá сбызшэá

II

Са сбызшэáла,
Исхэóбит мариáла,
Иáрбан?
Йсáтаху зегýы.
Уй са сáжэоуп,
Уй са сáшэоуп,
Иáлафашьом,
Даеакгýы.

Benim dilim

II

Ben kendi dilimdeyim,
Kolay konuşuyorum,
Ne?
Tek istediğim bu.
Bu benim sözüm,
Bu benim şarkım,
Onu karıştırmamak,
Başka hiçbir şeyle.

Тайф Ацýба

№28. Алфавит ашыақыргәгәара. Alfabenin pekiştirilmesi.

28.1. Ацыра диктáнт. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Та-то, Па-пу, Ға-ғи, Ба-бу, Ва-вы, Еи-ие, Си-су, Уо-оу, За-зе, Фы-фи.
- 2) Тәо-тәи, Пу-уп, Ғәу-итә, Оу-ио, Иа-иа, Ца-цъы, Цъа-цъу, Ға-ғы.
- 3) Зои-зоу, Феи-фау, Сеи-сио, Бау-беи, Вау-виу, Уеи-уеи, Еиу-уау.

28.2. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Амра, амза, ажәәан, ацшá, ақәá, асы́, акы́рцх, ақәацсатá.
- 2) Амхáтцә, áтцәца, ачанáх, асаáра, áхәызба, адыргáн, ачуáн.

Güneş, ay, gökyüzü, rüzgar, yağmur, kar, dolu, sığ yağmur.

Kaşık, bardak, tabak, havza, bıçak, tava, kazan.

28.3. Áжәеидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Амра лашá, амза хьшәáшә, ажәәан иатцәá, ақә́и асы́, акы́рцх кәаз.
- 2) Амхáтцә ду, цә́ыцак азы́, асаáра гәáә, áхәызба цар, чуáнк акәáц.

Амра лашá – parlak güneş, амза хьшәáшә – oğuk ay, ажәәан иатцәá – mavi gökyüzü, ақә́и асы́ – yağmur ve kar, акы́рцх кәаз – büyük dolu.

Амхáтцә ду – büyük kaşık, цә́ыцак азы́ – bir bardak su, асаáра гәáә – derin havza, áхәызба цар – keskin bıçak, чуáнк акәáц – bir et kazanı.

28.4. Афрáза диктáнт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Амра лашóуп. Амза хьшәáшәоуп. Ажәәан иатцә́оуп. Акы́рцх кәáзуп.
- 2) Амхáтцә дóуп. Цә́ыцоуп. Асаáра гәáәоуп. Áхәызба царóуп. Чуáнуп.

Güneş parlaktır. Ay soğuktur. Mavi gökyüzü. Dolu büyük. Kaşık büyük. Bu bir bardak. Havza derindir. Bıçak keskin. Burası kazan.

28.5. Адиктáнт. Áқәығәғәара Ықәыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) Зáа иаáз иааргáз,

Áбаз дýрцеит рызхарá.

– Áбаз зýрцада?

– Зáа иаáз.

– Заќá идýрцеи?

– Рызхарá.

Erken gelenlerin getirdiği ile,
Para zıplatma oyunu oynadılar.

– Parayı kim attı?

– Daha önce gelenler.

– Ve kaç zaman?

– Yeterince.

2) Заз изы́ аззéи дшәахә́бит,

Аззéи Заз длаазóбит.

– Аззéи дшәахә́ома?

– Дшәахә́бит.

– Заз изóума?

– Иарá изóуп.

Dadı Dzadz için şarkı söylüyor,
Dadı Dzadz yetiştiriyor.

– Dadı şarkı söylüyor mu?

– Şarkı söylüyor.

– Dzadz için mi?

– Onun için.

3) Азәáзәала иаауéит,

Ианцó азэ́и дыргóбит.

– Азәáзәала иаауáма?

– Иаауéит.

- Йкартцозеи?
- Ианцó азэ́ы дыргóит.

Birbiri ardına geliyorlar,
Ayrıldıklarında bir kişiyi
alıyorlar.
– Tek tek mi geliyorlar?
– Geliyorlar.
– Ne yapıyorlar?
– Ayrıldıklarında birini alırlar.

**АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ажэеинраала хө́ылаатэуп. Ўырхэ́ала
итцатэ́уп.** Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Сарá сбызшэ́а

III

У́й ацсы́шэоуп,
У́й уафы́шэоуп,
Фы́за цы́шэоуп,
Есқ́ынгы́ы.
Сан дацсы́шэоуп,
Саб дацсы́шэоуп,
Са сацсы́шэоуп,
Сха́тагы́ы.

Benim dilim

III

Bu iyilikseverliktir,
Bu insanlıktır,
O güvenilir bir arkadaş,
Her zaman.
Annem iyilikseverliktir,
Babam iyilikseverliktir,
Ben iyilikseverliktir,
Kendi şahsiyetimle.

Тайф А́цьба

№29. Алфавит ашыақырғығара. Alfabenin pekiştirilmesi.

29.1. Ақыра диктант. Несе dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) На-но, Ла-лу, Ба-би, Гаа-гәу, Жба-жбы, Ци-цу, Цьо-цьо, Оа-ое.
- 2) Го-ге, Гьу-гьу, Гу-уг, Огә-игә, Дәа-ид, Дәа-дәы, Жа-жу, Ра-ры.
- 3) Жәои-Жәоу, Зеи-Зау, Геи-Иағ, Дау-Деи, Дәау-Дәиу, Жеи-Еуж.
- 4) Кбағ-кбағ, шоу-шоу, хьшәа-хьшәа, цсу-цсы, цша-шца, кәытц-тцыкә.

29.2. Ажәар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ацхын, ақәа, амш, абзия, абаацсы, апра, ацара, асы, ахьшәашәа.
- 2) Акбағ, акәанда, ашбура, атцх, ахьантә, ацшә, алас.

Yaz, yağmur, gün, iyi, kötü, güneş, sıcak, kar, soğuk.
Kısa, ılık, sıcak, gece, ağır, rüzgar, hafif.

29.3. Ажәеидхәала диктант. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ацхын қәа, амш бзия, амш баацсы, апра ацара, асы хьшәашәа.
- 2) Амш кбағ, ақәа кәанда, ашбура баацсы, атцх хьантә, ацшә лас.

Ацхын қәа – yaz yağmuru, амш бзия – güzel hava, амш баацсы – kötü hava, апра ацара – güneşten gelen ısı, асы хьшәашәа – soğuk kar.
Амш кбағ – kısa bir gün, ақәа кәанда – ılık yağmur, ашбура баацсы – yakıcı sıcaklar, атцх хьантә – zor bir gece, ацшә лас – hafif bir rüzgar.

29.4. Афрэза диктáнт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ақэá лéиуама? Амш баацсýма? Áмра цхóма? Асы́ алéира иакэ́йтца?
- 2) Ақэá лéизом. Амш бзýоуп. Áмра цхóит. Асы́ лéизом.
- 3) Ақэá лéиуеит. Амш баацсýп. Áмра цхазóм. Асы́ акэ́ымтцзеит.

Yağmur yağıyor mu? Hava kötü mü? Güneş
parlıyor mu? Kar yağmayı durdurdu mu?
Yağmur yağmıyor. Hava güzel. Güneş
parlıyor. Kar yağmıyor.
Yağmur yağıyor. Hava kötü. Güneş
parlamıyor. Kar durmadı.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихфýлаатэуп. Бжýы тгáла иáцхýатэуп.

Yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

- 1) Иáрна бжа дианýи,
Иаáиз дáваиан абжýи.
– Иáрна дабáкoу?
– Бжа диóуп.
– Иауéи?
– Абжýи дáваиоуп.

Yarna yarı uzanmış,
Gelen böcekle yatıyordu.
– Yarna nerede?
– Yarı uzanmış.
– Neden?
– Böceğin yanında yatıyor.

- 2) Иазхáит Кáка икакáн,
Кáка, áкака, какáн.
– Акакáн иазхáама?
– Иазхáит.
– Кáка икакáн áума?
– Кáка икакáн áуп.

3) Кыйкы акыра ахташэан,

Икыйуеит Кыйкы иазаан.

– Кыйкы кыйуама?

– Икыйуеит.

– Иауэи? Иахташэи?

– Акыйра ахташэи.

Kakana ceviz ağacı büyüdü,
Kaka, birer, ceviz.

– Ceviz büyüdü mü?

– O büyüdü.

– Bu Kaka'nın ceviz mu?

– Bu Kaka 'nın cevizidir.

2) **Ажэеинраала хыблаатэуп. Ёырхэала итцатэуп.**

Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Исхэроузеи

I

Лассы-лассы бысгэалашэоит,

Шака схэыцра ба́лоузеи!

Амацэыс эицш бысгэалашоит,

Шака ба блашэроузеи!

II

Бзи́а бызбо́ит, ишпэ́схэари...

Уа́ха хэа́шьас иа́моузеи?

Ба бэ́ы исымхэ́ар иабэ́схэари,

Ишса́бхэ́ара, исхэ́роузеи?

Kiki'nin miyavlayası geldi,
Kiki durmadan miyavlıyor.

– Kiki miyavlıyor mu?

– Miyavlıyor.

– Neden? Ona ne oldu böyle?

– Miyavlama ona geldi.

Кыыршы́ал Чачха́лиа

Benim hatam nedir

I

Seni sık sık hatırlıyorum,

Hep düşüncelerimdesin!

Şimşek gibi yüzümü aydınlatıyorsun,

Sen ne kadar aydınlıksın!

II

Seni seviyorum nasıl söyleyeyim ...

Nasıl söylenir bilmiyorum?

Sana söylemeyip kime söyleyeyim,

Söylemezsen suçum ne?

Áŋŋə. Şarkı:

<https://www.youtube.com/watch?v=IXpfexdFmh8>

2 с.

№30. Алфавит ашыақыргәғара. Alfabenin pekiştirilmesi.

30.1. АцЫра диктáнт. Несе dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Гәу-гәу, ғәу-ғәу, дәу-дәу, жәу-жәу, кәу-кәу, кәу-кәу, тәу-тәу.
- 2) Тәу-тәу, қәа-қәу, зәу-зәу, хәу-хәу, хәу-хәу, цәи-цәу, цәу-цәу.
- 3) Шәиу-шәиу, гәыл-гәыл, ғәра-ғәра, цәца-цәца, тәыл-тәыл.
- 4) Хәына-хәына, кәата-кәата, шашәа-шашәа, қәла-қәла, жәла-жәла.

30.2. Ажәár диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) АгәЫла, әғәра, адәанЫ, әжәлар, акәáта, акәарá, атәЫла.
- 2) АтәЫ, әқәла, азәáзәа, әхәа, ахәЫнац, әцәа, әтцәца, ашашәá.

Komşu, dizgin, yerde, insanlar, ördek, sahil, ülke.
Tam, akran, birer birer, kül, fare, uyku, bardak, ip.

30.3. Әжәидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) АгәЫла ааигәá, аеЫ әғәра, адәанЫ игЫлоу, әжәлар рáшәа, агәЫ тәы.
- 2) Акәáта шкәákәа, акәарá ааигәá, атәЫла харá, әқәла иаарá, әцәа акрá.
- 3) Áматәа әзәзәара, ахәЫнац гызмáл, әтцәца тацәЫ, ашашәá па.

АгәЫла ааигәá – yakın komşu, аеЫ әғәра – atın dizginleri, адәанЫ игЫлоу – yerde duran şey, әжәлар рáшәа – bir halk şarkısı, агәЫ тәы – tam kalp.

Акәáта шкәákәа – beyaz ördek, акәарá ааигәá – yakın sahil, атәЫла харá – uzak ülke, әқәла иаарá – akranının gelişi, әцәа акрá – uyumak istemek.

Áматәа әзәзәара – eşyaları yıkamak, ахәЫнац гызмáл – kurnaz fare, әтцәца тацәЫ – boş bardak, ашашәá па – ince ip.

30.4. Афр́аза дикта́нт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Сгэ́ыла ио́уп. Адэ́аны́ дгы́лоуп. А́жэлар еизе́ит. Акэ́ата прит.
- 2) А́зэзэара да́у́п. А́хэа ка́цсе́ит. Ахэ́ынац ы́цеит. А́цэа иакы́да?
- 3) А́қэла да́аит. Итэ́йт. А́тцэца та́цэу́п. Ашашэ́а цтэ́эит.
- 4) Ка́мачы́ч ахэ́оу да́цхьоит. А́жэеинра́ала стэ́эит.

O benim komşum. Sokakta duruyor. Halk toplandı. Ördek uçtu. Yıkıyor. Küller parçalandı. Fare atladı. Kim uykuya dalıyor? Akran geldi. Doldu. Bardak boş. İp koptu. K'amaç'ıç' cümleyi okuyor. Şiiri ben öğrendim.

30.5. Адикта́нт. А́қэығэ́гэара ы́қэыргылатэ́уп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

- 1) Кэ́ынча лкэ́анч кэ́ыркэ́ыруа́н,
Акэ́анч да́шьта́н, дкэ́ыруа́н.
– Кэ́ынча лкэ́анч кэ́ыркэ́ыруа́зма?
– Икэ́ыркэ́ыруа́н.
– Да́шьта́зма?
– Да́шьта́н.

K'uinç'a makara yuvarlıyordu,
Onun peşinden küçük adımlarla gitti.
– K'uinç'a'ın makara yuvarlıyordu mu?
– Yuvarlanıyordu.
– Onun peşinden mi gitti?

- 2) Қ́ана қ́ы́а, ақ́ашь лу́эит,
Қ́ант́и қ́ынц́ы́ц, қ́аф ау́эит.
– Қ́ана ақ́ашь лу́а́ма?
– Илу́эит.
– Қ́ант́и қ́аф ау́а́ма?
– Иау́эит.

Nazik Kana yulaf lapası pişirir,
Kapisli Kanti keyif çatıyor.
– Kana yulaf lapası pişirir?
– Pişiriyor.
– Kanti keyif çatıyor?
– Çatıyor.

**АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ажэинраала хылаатэуп. Фырхэала
итцатэуп.** Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Исыздыруам уарá ушы́цаз,
Исыздыруам уарá узхы́цаз!
Сарá с-А́цсуара сзахы́мцеит,
Уй сахы́цартэ илакэ́ымхеит!

Тайф Ацба

Nasıl atladığınızı bilmiyorum,
Ne üzerinden atladın bilmiyorum!
Apsuaranın üzerinden atlayamadım,
Benim üzerinden atlamam için eğilmedi.

А́psuara – Abhaz halkının genel kabul görmüş
kuralları ve gelenekleri kompleksi.

№31. Алфавит ашыақырғағаара. Alfabenin pekiştirilmesi.

31.1. Ацыра диктант. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ча-чу-чо, чы-че-чи, ча-чу-ча, чо-чы-чо, че-чи-че, ыч-ач-оч.
- 2) Уч-еч-ич, еч-оч-еуч, уч-ач-ыч, чоу-чаи-чеи, чый-иуч-оич.
- 3) Кар-кыр, еиха-еиха, хы-хы, жьра-жьра, жэжы-жэжы.

31.2. Ажэар диктант цырала. Sözlük hece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Гэа-ны-ла, Фы-на, ре-ра-шыа, да-ду, а-ца-ра, ажь-ра, ажэ-жы;
- 2) Даа-ра, заа-га-ра, раз-кы-ла, а-кар-кы, а-лахь, а-ла-цаа, а-га-ра.

Kendime, Fına, reraşa, büyükbaba,
zıplamak, akrabalık, sığır eti.
Çok, su getirmek, mutlu, boğaz,
alın, göz kapağı, alacalı.

31.3. Ажэидхэала диктант. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Атаацэа реихабы. Ацшэма иажэа. Ацшэмацхэыс лчакэаха. Ан лашья.
- 2) Ахэыццэа зегы. Хэык ахшаара. Хэык ацацэа. Ыыцья ацхацаа.
- 3) Аца еитцбы. Ацха еихабы. Ацха гэабжыаньтэ. Аца ица. Аб иашья ица.

Aile reisi. Evsahibinin sözü.
Evsahibinin hamuru. Annesinin
erkek kardeşi.
Bütün çocuklar. Beş çocuk. Üç oğlu.
İki kız.
En küçük oğlum. En büyük oğlu.
Ortanca kız. Oğlun oğlu. Amcamın
oğlu.

31.4. Афр́аза дикта́нт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) А́ни апх́аи а́аит. А́би ап́еи ц́еит. А́пш́ема дц́а́ж́еит. Ап́а дц́еит.
- 2) Ах́еычќа́ х́емар́зом. Ах́шаа́ра ма́аит. А́пх́ац́а ќааш́еит. Дќа́хаит.

Annem ve kızım geldi. Baba ve oğul gittiler. Sahibi konuştu. Oğlum gitti. Çocuklar oynamıyor. Çocuklar gelmedi. Kızları dans etti. Düştü.

31.5. Адикта́нт. А́қзығ́ағара ы́қзыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

- 1) Ақ́а́ л́еиуеит ќаац-ќаац,
Ақ́а́зы ах́ыќа́ќа́бит а́аацќа́ц.
– Ақ́а́ л́еиуа́ма?
– Ил́еиуеит.
– Иш́а?
– Ќаац-ќаац.
– А́аацќа́ц иах́ыќа́ќа́ма?
– Иах́ыќа́ќа́бит.

Yağmur yağıyor kap-kap,
Sülünden yağmur suyu damlıyor.
– Yağmur yağıyor mu?
– O yağıyor.
– Nasıl?
– Kap-kap.
– Sülünden yağmur suyu damlıyor mu?
– Damlıyor.

- 2) Ка́р-ка́р, ка́-ка́-ка́, иа́воуп Д́ааб,
Ика́рка́руа́ а́аака́б.
– А́аака́б а́а́ма?
– Иа́аит.
– Иа́ба́коу?
– Д́ааб иа́воуп.

Kar, kar, ka-ka-ka, Düab boyunca yürüyor,
Toy kuşu öterek.

- Toy kuşu geldi mi?
- O geldi.
- Nerede?
- Düab boyunca yürüyor.

3) Дáда адáкьа кьáкьа лбéит,
Адáкьа кьáкьа Дáда илгéит.

- Дáда йлбазеи?
- Адáкьа кьáкьа.
- Иазылузеи?
- Ларá илгéит.

Dada geniş bir yaprak gördü
Büyük yaprağı Dada aldı.

- Dada ne gördü?
- Büyük yaprağı.
- Ona ne yaptı?
- Onu o aldı.

**АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ажэинраалақэа хөылаатэуп. Ҷырхэала
итцатэуп.** Ev ödevi. Şiirleri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Бысзэдкылом áмрагы,
Зегьы рзын ицхó.
Бызгэацхó рацэáзаргы,
Сарá сóуп бызтэхó.

Seni güneşle karşılayamıyorum,
Herkes için parlayan nedir.
Senden hoşlanan pek çok insan olsa bile,
Sen benim olacaksın.

Бырлаш ссйрзак лзысыцшаан,
Сыхаара илымгéит.
Ажэан áетцэ лызкыдсцаан,
Лыла иалмырбéит.

Onun için harika inciler buldum,
Sevdiceğim onu almadı.
Gökten onun için yıldızı indirdim,
Gözlerini çevirip bakmadı bile.

Борис Зардания

Ба бóуп зда дсы́мам,
Ба бóуп зда схэарта́м!
Ба бзóуп сы́цсы́ зто́у,
Ба бзóуп сызшо́у!

Sen benim birtanemsin,
Ben sen olmadan yapamadığımsın!
Senin için yaşıyorum,
Ben senin için yaratıldım!

Отар Демерцѣица

2 с.

№32. Алфавит ашыақыргәгәара. Alfabenin pekiştirilmesi.

32.1. Ацыра диктант. Hece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) ға-еу-ео, ғы-ее-еи, ға-еу-уе, ео-ғы-ые, ее-еи-ие, ые-ае-ое;
- 2) уе-ее-ие, ее-ое-ие, уе-ае-ые, ееи-еау-еоу, ғыи-еуи-иуе-оие;
- 3) мца-мца, шын-шын, мгәа-мгәа, лым-лым, нацә-нацә, хәда-хәда.

32.2. Ажәар диктант цырала. Sözlük hece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ам-ца, ам-шы́н, ам-пыл, ам-џа-дý, ал-џа, аң-хьар-цá, а-тц́ь.
- 2) Ахә-да, а-хы́, а-на-пы́, а-шыа-пы́, ам-гәа, а-лы́м-ха, а-на-цә́.

Ateş, deniz, top, geniş yol, duman, çamgur, kuyu.
Boyun, baş, el, bacak, karın, kulak, parmak.

32.3. Ажәидхәала диктант. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ашәáкъ мца, амшы́н кәáнда, ампыл кәымпы́л, анапы́ кәымшә́шә.
- 2) Ашыапы́ мшы, алы́мха ду, анацә́ кәаз, амгәа кьацс, аңхьарцá абжы́.

Tüfek ateşi, ılık deniz, yuvarlak top, nazik el.
Geniş pençe, büyük kulak, şişman parmak,
düz göbek, çamgur sesleri.

32.4. Афрәза диктант. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Хартцаџы даба́коу? Аңхьара калóма? Астудэ́нтцәа аáма? Хаџуáма?
- 2) Хартцаџы ара́ ды́коуп. Аңхьара калóит. И́калазóм. Астудэ́нтцәа аáит.
- 3) Астудэ́нтцәа аáит. Имаазéит. Хаџуéит. Мамóу хаџзóм. Хџыр калáп.

Öğretmenimiz nerede? Ders olacak mı? Öğrenciler geldi mi?
Yazacak mıyız?
Öğretmenimiz burada olacak. Ders olacak. Olmayacak.
Öğrenciler geldi.
Öğrenciler geldi. Gelmediler. Yazıyoruz. Yazmıyoruz. Belki
de yazacağız.

32.5. Адиктáнт. Áқәығәғәара ықәыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) Алá Лúла ампыл áма,

Лáла лышқа иласйт.

– Лúла áмпыл áма иласыма?

– Иласйт.

– Иабá?

– Лáла лышқа.

Köpek Lula topu tutarak,
Lala'ya doğru koşturuyor.
– Lula topa acelesi mi vardı?
– Aceleye geldi.
– Nereye?
– Lala'ya.

2) Áмпыл ýма Мýта дыцойт,

Мýта áмпыл дáма ицойт.

– Мýта áмпыл ýма дыцома?

– Дýцойт.

– Áмпыл дáма ицóма?

– Ицойт.

Mıta topa zıplıyor,
Mıta'yı top uzaklaştırıyor.
– Mıta topa zıplıyor mı?
– Zıplıyor.
– O top uzaklaştırıyor?
– Uzaklaştırıyor.

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Áжәеинраала хәылаатәуп. Ыырхәáла ицатәуп. Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

I

Сыцәоушә, сыцәамшә.

Цхызушә, цхызымшә,

Уахынлоушә, еынлоушә,

Бакәушә, бакәымшә,

Бааиуашә, бмааиуашә.

II

Быччóшәа, бтцә́уошәа,
Азә дб́ыцушәа, дб́ыцымшәа,
Дх́а́цоушәа, дх́а́цамшәа,
Бы́цсы́ тóушәа, ит́амшәа,
Сыб́тахшә́а, сыб́тахы́мшәа,

III

Бца́зшәа, баанха́зшәа,
Изаке́ цхы́з җааста́зи,
Сара́ сызла́з!
Цхы́з имбо́зар а́кәхап,
Бара́ бызга́з!

Тайф Ацъба

I

Sanki uyuyormuşum gibi, uyumuyormuyormuş gibi,
Sanki bir rüya gibi, sanki bir rüya değilmiş gibi,
Sanki gece gibi, gündüzmüş gibi,
Sanki sensin, sanki sen değilsin,
Sanki geliyormuşsun gibi, gelmiyormuş gibi.

II

Sanki gülüyorsun, ağlıyormuşsun gibi,
Sanki yanında biri varmış gibi, sanki öyle değilmiş gibi,
Sanki o bir erkekmiş gibi, sanki erkek değilmiş gibi,
Sanki yaşıyormuşsun gibi, yaşamıyormuşsun gibi,
Sanki beni istiyorsun, sanki beni istemiyormuşsun gibi,

III

Sanki sen gitmişsin, sanki kalmışsın gibi,
Ne korkunç bir rüyaydı,
İçinde bulunduğum yer!
Muhtemelen rüya görmüyor,
Seninle evlenen!

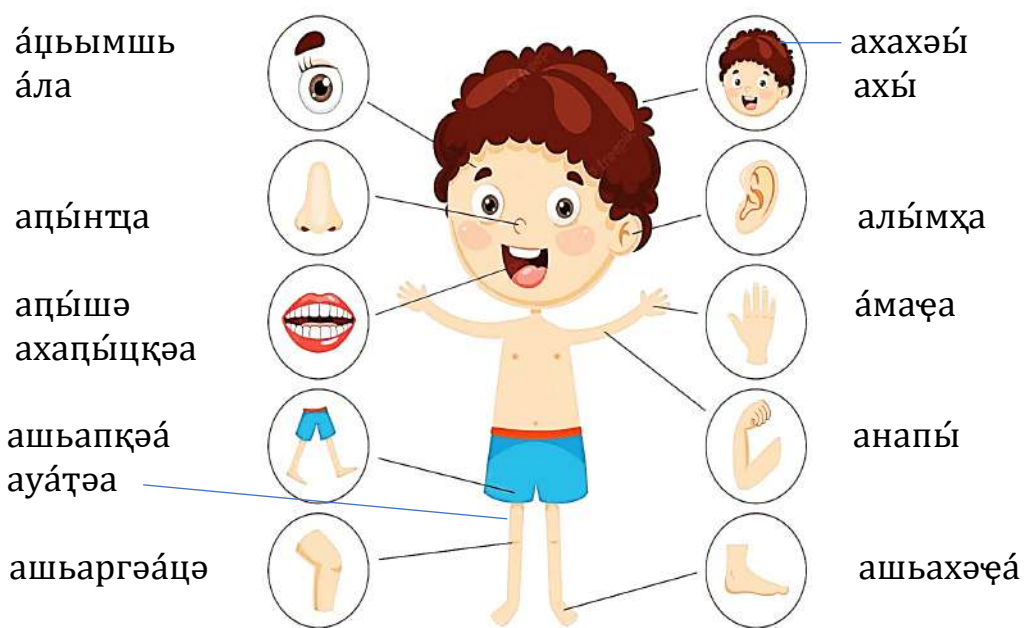
№33. Ацэижхэтакэа. Vücut bölümleri.

33.1. Ацыра дикта́нт. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) ґа-ґу-ґо, ґы-ґе-ґи, ґо-ґы-ыґ, ґе-ґи-еґ, уґ-аґ-ыґ;
- 2) ыґ-аґ-оґ, уґ-еґ-иґ, еґ-оґ-иґ, ґоу-ґау-ґеи-ґыи;
- 3) цы́ым-цы́ым, цышэ-цышэ, мшы́ы-мшы́ы, лым-лым, нта-нта;
- 4) цыц-цыц, шыап-пашь, уатэ-тэау, гэацэ-гэыцэ, хэґа-хэґа;
- 5) цэеижь-цэеижь, қы́ыр-рықэ, гэытц-тцыгэ, кы́ис-сыкь, хыц-цых.

33.2. Ацэижхэтакэа ры́хьзқэа антатэу́п. Итатэу́п.

Vücudun bölümlerini yazın. Öğrenin.

А́цымшь – kaş, а́ла – göz, а́хахэ́ы – saç, а́хы – kafa, а́цынтэ – burun, а́цышэ – dudaklar, а́лымха – kulak, а́ха́цыцқэа – dişler, а́маґа – el içi, ашы́апқэа́ – ayaklar, ана́пы – el, ашы́аргэа́цэ – incik, ашы́ахэ́ґа́ – ayak, ауа́тэа – kalça.

33. 3. Ацэижхэҥа. Ииáшoу áлкаатəп.

Vücutun bölümleri. Doğru kelimeyi daire içine alın.

Ақəырцшы:

	атцýхə	áцýмшь	ахцə́ы
---	--------	--------	--------

1) 	ашьацəкьáрақə, анацəкьáрақə, ахцə́ы
2) 	áла, анапсыргə́ытца, алы́мха
3) 	ашьапы́, амахə́ар, ашьаргə́ацə
4) 	ахы́, агə́ы, ашьапы́
5) 	амгəацə́а, анацəкьы́с, ашьаргə́ацə
6) 	áхəда, ауáтəа, агəышцý
7) 	ацýнтца, ацýшə, алы́мха
8) 	áлахь, ацýнтца, ацапа́н
9) 	áцýмшь, анацəхы́ц, ацýшə
10) 	абз, азгý, ахацý́ц
11) 	ашьацəкьы́с, анацə́а, абз

Атқыха – kuyrak, аңымыш – kaş, ахцәбі – saş,
ашьацәкьарақә – ayak parmakları, ала – göz,
анацәкьарақә – elin parmakları, анапсыргәбітцә –
avuç, алымха – kulak, амахәар – kol, ашьаргәацә –
incik, ахәда – boyun, ауа́тә – kalça, агәышцы –
göğüs, аңынтцә – burun, аңышә – dudak, алахь –
alın, ачапән – göbek, анацәхыц – elin başparmağı,
абз – dil, азгы – yanak, ахаңыц – diş, ашьацәкьыс –
ayak parmakları, анацәа – parmak.

33.4. Адиктәнт. Ақәығәғәара ықәыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) Нана Ана́на даалѓбит,

Лан Ана́на дыллырб́бит.

– Нана Ана́на даалѓма?

– Даалѓбит.

– Изба́н?

– Лан дыллырб́бит.

Nana Anna' u götürüyor,
Annesine Anana' u gösterecek.

– Nana Anna' yı alıyor mu?

– Alıyor.

– Neden?

– Annesine gösterecek.

2) А́мра цх́Ом, а́мза лаш́Ом,

О а́да иш́Ом, ихә́лОм.

– А́мра цх́ома, а́мза лаш́ома?

– О а́да?! Мамо́у!

– Иш́ома, ихә́лома О а́да?

– Мамо́у! Иш́ом, ихә́лом.

Güneş parlamıyor, ay parlamıyor,
O olmadan şafak gelmez, hava kararmaz.

– Güneş ısınıyor, ay parlıyor mu?

– Oh olmadan mı? Hayır!

– Şafak geliyor, akşam olmadan geliyor O mu?

– Hayır! Şafak gelmiyor, gece gelmiyor.

3) Апкы́з йлхоит апка паз,

Апкы́з йлахеит ац ипа́з.

– Апка апкы́з йлхома?

– Йлхоит.

– Ац ы́лахама?

– Йлахеит.

Sazlıklara sıkışmış büyük bir turna,
İnce gagası sazlıklara saplandı.

– Sazlıklara sıkışmış bir turna?

– Sıkışmış.

– Gagası oraya sıkışmış?

– Saplanıyordu.

**АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ажэинраала хы́лаатэуп. Ҷырхэ́ала
итцатэ́уп.** Ev ödevi. Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Сы́лашара

I

Амҭа сы́қэуп, а́мра цх́ара,

Шәахэ́ала иҝырб́оит.

Хэ́ыцрак сы́цуп са́ра сх́ала,

Ис́ыхо у́а саѓоит.

Yolda yürüyorum, güneş sıcak,
Işınlarla gösteriş yapıyor.
Bir düşünce benimle yalnızım,
Beni oraya taşıyor.

II

Ба́аи, ба́аи, сы́лашара,

Ба́аи, ба́аи, сы́бла еиқэ́ара,

Ба бо́уми сгэ́атца ит́оу.

Buraya gel, buraya gel, ışığım,

Buraya gel, buraya gel, kara gözüm,

Sen benim kalbimdesin.

III

Ацсаба́ра са сеи́цш иҝы́цны,

Игэ́ыргъоит уамашэ́а.

Агэ́йл гы́лоуп рхы́шәтқәа ҝы́цны,

Са сы́шка иаарашэ́а.

Doğa benim gibi yenilendi,
Çok seviniyor.
Güller çiçekler kopacak gibi görünüyor,
Sanki bana gelecekler gibi.

IV

Баái, баái, сылашара,
Баái, баái, сыбла еиқэара,
Ба бóуми сгэátца итóу.

Buraya gel, buraya gel, ışığım,
Buraya gel, buraya gel, kara gözüm,
Sen benim kalbimdesin.

V

Áмѡа сызқэу харá сагáшам,
Ба бахьюуп уй ахьцó.
Хáмра икыду бзантцы итáшэáшам,
Ха хáуми изызкацхó!

Yürüdüğüm yol beni çok uzağa götürmeyecek,
O sana geliyor.
Güneşimiz asla batmayacak,
Bizim için parlıyor.

VI

Баái, баái, сылашара,
Баái, баái, сыбла еиқэара,
Ба бóуми сгэátца итóу.

Buraya gel, buraya gel, ışığım,
Buraya gel, buraya gel, kara gözüm,
Sen benim kalbimdesin.

Терéнт Чáния

Áшэа. Şarkı:

<https://www.youtube.com/watch?v=8KhZiQ8YueM>

2 с.

№34. Амзár жээр. Takvim sözlüğü.

34.1. Ацýра диктáнт. Несе dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) ша-шу-шо, шы-ше-ши, ша-шу-ша, шо-шы-шо;
- 2) ше-ши-ше, ыш-аш-ош, уш-еш-иш, еш-ош-иш;
- 3) шеи-шау-шоу, шыи-иуш-еуш, оуш-шуо-иуш.

34.2. Амчыбжъ амшқәа антцатәуп. Итцатәуп.

Haftanın günlerini yazın. Öğrenin.

А М Ч Ы Б Ж Ъ А М Ш Қ Ә А

Haftanın günleri

1. Ашәахьá – Pazartesi

2. Аәáша – Salı

3. Áхаша – Çarşamba

4. Ацшьáша – Perşembe

5. Ахәáша – Cuma

6. Асáбша – Cumartesi

7. Амөýша – Pazar

34.3. Амшқәа иáшаны еишьтаргылатәуп.

Günleri sırayla doğru şekilde düzenleyin.

ИАЦЫ́. Dün	ИАХЬÁ. Bugün	УАЦӘЫ́. Yarın
	Амөýша	
	Ахәáша	
	Ашәахьá	

	Ацшьáша	
	Аѿáша	
	Асáбша	
	Áхаша	

34.4. Áшықэс áамтақэа антцатэўп. Итцатэўп.

Mevsimleri yazın. Öğrenin.

ÁШЫҚЭС ÁАМТАҚЭА. ÁМЗАҚЭА

Mevsimler. Aylar

ÁАЦЫН

Хэажэкы́ра	Mart
Мшацы́	Nisan
Латцарáмза	Mayıs

ÁЦХЫН

Рашэара́	Haziran
Цхынгэ́ы	Temmuz
Нáнхэа	Ağustos

ТАГÁЛАН

Цэыббра́	Eylül
Жь́таара́	Ekim
Аб́цара́	Kasım

ÁЗЫН

Цхынчкэ́ын	Aralık
Ажы́рны́хэа	Ocak
Жэабра́н	Şubat

34.5. Иарбóу áмзақэа, áшықэс áамта иáқэшэо еихшатэўп.

Ayları mevsimlere göre ayırın.

Áмзақэа: МШАЦЫ́, АЖЬЫРНЫ́ХЭА, НА́НХЭА, ЖЭАБРА́Н,
ЦЭЫББРА́, АБ́ЦАРА́, ЛАТЦАРА́, ЦХЫНЧКЭ́ЫН,
РАШЭАРА́, ЖЬ́ТААРА́, ЦХЫНГЭ́Ы, ХЭАЖЭКЫ́РА

ЎЗЫН. Kış		ЎАЦЫН. İlkbahar	
1)		1)	
2)		2)	
3)		3)	
ЎЦХЫН. Yaz		ЎАГЎЛАН. Sonbahar	
1)		1)	
2)		2)	
3)		3)	

34.6. Адиктáнт. Ўқэығэғэара Ёқэыргылатэуп.
Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) Цáрна ацáна ицá изааигéит,

Ацá ацáна игэацхéит.

– Цáрна ацáна ааигáма?

– Иааигéит.

– Иззааигáда?

– Ицá.

– Ацá ацáна игэацхáма?

– Игэацхéит.

Parna oğluna küçük bir köpek getirdi,
Oğlu küçük köpeği sevdi.

– Parna bir köpek getirdi mi?

– Getirdi.

– Kime getirdin?

– Oğluna.

– Oğlum küçük köpeği sevdi mi?

– Ondan hoşlandı.

2) Арі Расáц лóуп,

Расá цырак дақарóуп.

– Расáц лóума?

- Лóуп.
- Цы́рак араса́ дака́роума?!
- Дака́роуп!

- Bu Rasats,
- O bir findık kadar.
- Bu Rasats mi?
- Bu o.
- Rasats findık büyüklüğünde mi?

- 3) Са, са, иса-са́,
 Са́са ифо́ит атца́ са.
 – Са́са атца́ ифо́ма?
 – Ифо́ит.
 – Ишца́?
 – Са, са, иса-са́.

- Parçalara ayırdıktan sonra,
- Sasa bir parça elma yiyor.
- Sasha elma yiyor mu?
- O yiyor.
- Nasıl?
- Parçalara ayırdıktan sonra.

**АФНЫКАТЭИ АДЦА́. А́жәеинраала а́цыццәа́ха́ ҫырхә́ала
 итцатә́уп.** Ev ödevi. Şiirin bir bölümünü ezbere öğrenin.

Цшья́ала, цшья́ала
 (Ала́ф ашә́а)

I
 Цшья́ала, цшья́ала,
 Цшья́ала, цшья́ала,
 Баа́ила бха́ла,
 Беилыхха́!

II
 Са сы́хаара,
 Нас, еса́и́ра,
 Баа́ила, цшья́ала,
 Сгә́атца́цха́!

Yavaş, yavaş
 (Komik şarkı)

I
 Yavaş, yavaş
 Yavaş, yavaş
 Yalnız gel,
 Güzelliklerinle!

II
 Benim tatlım,
 Sonra, her seferinde,
 Yavaşça gel,
 Kalbimin anahtarı!

III

Цшьяа́ла, цшьяа́ла,
Баа́ила бха́ла,
Бышца́наало,
Сымзырха́!

III

Yavaş, yavaş,
Yalnız gel,
Nasıl yaklaşıyorsun,
Avluma!

Чичі́ко Цьо́нуа

ЀНБАН ЦЃЃРАЛА ЀШЃАҚЃЫРЃЃЃРА

Alfabenin heceyle pekiştirilmesi

АНЦАРЃ. АХЃАРЃ. АХАРЃ.

Yazma. Konuşma. Dinleme.

(Tahtada alışma)

Абжыы еицЃкуа, акырынтЃ еицЃхЃатЃуп.

Farklı tonlamalar ile birkaç kez tekrarlayın.

Б

Ба – бЃа

Ѓ-ба — бЃ-ба — а-бЃ-ба

Ѓба — бЃба — абЃба

Б В

В

Ва – вЃа

Ѓ-ва — вЃ-ва — а-вЃ-ва

Ѓва — вЃва — авЃва

Г

Га – гЃа

Ѓ-га — гЃ-га — а-гЃ-га

Ѓга — гЃга — агЃга

Г Гь

Гь

Гьа – гьЃа

Ѓ-гьа — гьЃ-гьа — а-гьЃ-гьа

Ѓгьа — гьЃгьа — агьЃгьа

ГЃ

ГЃа – гЃЃа

Ѓ-гЃа — гЃЃ-гЃа — а-гЃЃ-гЃа

ЃгЃа — гЃЃгЃа — агЃЃгЃа

ГЃ Г

Г

Га – гЃа

Ѓ-га — гЃ-га — а-гЃ-га

Ѓга — гЃга — агЃга

Гь

Гьа – гьЃа

Ѓ-гьа — гьЃ-гьа — а-гьЃ-гьа

Ѓгьа — гьЃгьа — агьЃгьа

Гь ГЃ

ГЃ

ГЃа – гЃЃа

Ѓ-гЃа — гЃЃ-гЃа — а-гЃЃ-гЃа

ЃгЃа — гЃЃгЃа — агЃЃгЃа

Д

Да – дЃа

Ѓ-да — дЃ-да — а-дЃ-да

Ѓда — дЃда — адЃда

Д ДЃ

ДЃ

ДЃа – дЃЃа

Ѓ-дЃа — дЃЃ-дЃа — а-дЃЃ-дЃа

ЃдЃа — дЃЃдЃа — адЃЃдЃа

Е

Еи – еи́аа
 еи́ — ие́-и́е — и-е́-е-е
 е́-е-е-и — е́-е-е-и

Е Ж

Жа – жа́а
 а́-жа — жа́-жа — а-жа́-жа
 а́жа — жа́жа — ажа́жа

Жь

Жья – жья́а
 а́-жья — жья́-жья — а-жья́-жья
 а́жья — жья́жья — ажья́жья

Жь**Жә**

Жәа – жә́аа
 а́-жәа — жә́-жәа — а-жә́-жәа
 а́жәа — жә́жәа — ажә́жәа

жә**З**

За – за́а
 а́-за — за́-за — а-за́-за
 а́за — за́за — аза́за

З З**З**

За – за́а
 а́-за — за́-за — а-за́-за
 а́за — за́за — аза́за

Зә

Зәа – зә́аа
 а́-зәа — зә́-зәа — а-зә́-зәа
 а́зәа — зә́зәа — азә́зәа

Зә И**И**

Иа – иа́а
 а́-иа — иа́-иа — а-иа́-иа
 а́иа — иа́иа — аиа́иа

К

Ка – ка́а
 а́-ка — ка́-ка — а-ка́-ка
 а́ка — ка́ка — ака́ка

К Кь**Кь**

Кья – кья́а
 а́-кья — кья́-кья — а-кья́-кья
 а́кья — кья́кья — акья́кья

Κə

Κəα - κəάα

ά-κəα — κəά-κəα — α-κəά-κəα

άκəα — κəάκəα — ακəάκəα

Κ

Κα - κάα

ά-κα — κά-κα — α-κά-κα

άκα — κάκα — ακάκα

**Κə
Κ****Κь**

Κьα - κьάα

ά-κьα — кьά-κьα — α-κьά-κьα

άκьα — кьάκьα — ακьάκьα

Κə

Κəα - κəάα

ά-κəα — κəά-κəα — α-κəά-κəα

άκəα — κəάκəα — ακəάκəα

**Κь
Κə****Κ**

Κα - κάα

ά-κα — κά-κα — α-κά-κα

άκα — κάκα — ακάκα

Κь

Κьα - кьάα

ά-κьα — кьά-κьα — α-κьά-κьα

άκьα — кьάκьα — ακьάκьα

**Κ
Κь****Κə**

Κəα - κəάα

ά-κəα — κəά-κəα — α-κəά-κəα

άκəα — κəάκəα — ακəάκəα

Λ

λα - λάα

ά-λα — λά-λα — α-λά-λα

άλα — λάλα — αλάλα

Κə Λ**Μ**

Μα - μάα

ά-μα — μά-μα — α-μά-μα

άμα — μάμα — αμάμα

Η

Ηα - ήαα

ά-ηα — ήα-ηα — α-ήα-ηα

άηα — ήηα — αήηα

Μ Η

Ο

Όι - ιό
 ό-οι — ιό-ο — οι-οι-όι
 ο-ιο-ιό — ιόο — όιο

Ο Π**Π**

Πα - πάα
 ά-πα — πά-πα — α-πά-πα
 άπα — πάπα — απάπα

Π

Πα - πάα
 ά-πα — πά-πα — α-πά-πα
 άπα — πάπα — απάπα

Π Ρ**Ρ**

Ρα - ράα
 ά-ρα — ρά-ρα — α-ρά-ρα
 άρα — ράρα — αράρα

Σ

Са - сάα
 ά-σα — сά-са — α-сά-са
 άса — сάса — асάса

Σ Τ**Τ**

Τα - τάα
 ά-τα — τά-τα — α-τά-τα
 άτα — τάτα — ατάτα

Τə

Τəα - τəάα
 ά-τəα — τəά-τəα — α-τəά-τəα
 άτəα — τəάτəα — ατəάτəα

Τə Τ**Τ**

Τα - τάα
 ά-τα — τά-τα — α-τά-τα
 άτα — τάτα — ατάτα

Τə

Τəα - τəάα
 ά-τəα — τəά-τəα — α-τəά-τəα
 άτəα — τəάτəα — ατəάτəα

Τə Υ**Υ**

Υα - υάα
 ά-υα — υά-υα — α-υά-υα
 άυα — υάυα — αυάυα

Φ

Φα - φάα
 ά-φα — φά-φα — α-φά-φα
 άφα — φάφα — αφάφα

Φ Χ**Χ**

Χα - χάα
 ά-χα — χά-χα — α-χά-χα
 άχα — χάχα — αχάχα

Хь

Хьа – хьáа

á-хьа — хьá-хьа — а-хьá-хьа

áхьа — хьáхьа — ахьáхьа

Хə

Хəа – хəáа

á-хəа — хəá-хəа — а-хəá-хəа

áхəа — хəáхəа — ахəáхəа

Хь**Хə****Х**

Ха – хáа

á-ха — хá-ха — а-хá-ха

áха — хáха — ахáха

Х**Хə****Хə**

Хəа – хəáа

á-хəа — хəá-хəа — а-хəá-хəа

áхəа — хəáхəа — ахəáхəа

Ц

Ца – цáа

á-ца — цá-ца — а-цá-ца

áца — цáца — ацáца

Ц**Цə****Цə**

Цəа – цəáа

á-цəа — цəá-цəа — а-цəá-цəа

áцəа — цəáцəа — ацəáцəа

Ц

Ца – цáа

á-ца — цá-ца — а-цá-ца

áца — цáца — ацáца

Ц**Цə****Цə**

Цəа – цəáа

á-цəа — цəá-цəа — а-цəá-цəа

áцəа — цəáцəа — ацəáцəа

Ч

Ча – чáа

á-ча — чá-ча — а-чá-ча

áча — чáча — ачáча

Ч**Ч****Ч**

Ча – чáа

á-ча — чá-ча — а-чá-ча

áча — чáча — ачáча

ϵ

ϵα - ϵάα
 ά-ϵα — ϵά-ϵα — α-ϵά-ϵα
 άϵα — ϵάϵα — αϵάϵα

ϕ

ϕα - ϕάα
 ά-ϕα — ϕά-ϕα — α-ϕά-ϕα
 άϕα — ϕάϕα — αϕάϕα

ϵ

ϕ

Ш

Ша - шáа
 á-ша — шá-ша — а-шá-ша
 áша — шáша — ашáша

Ш

Шь

Шь

Шья - шьяáа
 á-шья — шьяá-шья — а-шьяá-шья
 áшья — шьяáшья — ашьяáшья

Шə

Шəа - шəáа
 á-шəа — шəá-шəа — а-шəá-шəа
 áшəа — шəáшəа — ашəáшəа

Шə

ы

Ы

Ыу - уЫы
 уЫу — уЫ-уЫ — уЫу-уЫ
 уЫЫу — Ы-Ы-Ы

Ɔ

Ɔа - Ɔáа
 á-Ɔа — Ɔá-Ɔа — а-Ɔá-Ɔа
 áƆа — ƆáƆа — аƆáƆа

Ɔ

ц

Ц

Ца - цáа
 á-ца — цá-ца — а-цá-ца
 áца — цáца — ацáца

Ць

Цья - цьяáа
 á-цья — цьяá-цья — а-цьяá-цья
 áцья — цьяáцья — ацьяáцья

Ць

II АСЕМЕСТР

II Yarıyıl

4 с.

№1. Адцакэа. Ёшыкэс амакэа. Ödevler. Mevsimler.

1.1. Алфавит цхьазэц хёылаатэуп.

Alfabeyi sayılarla yeniden yazın.

А а	1	П п	33
Б б	2	Ц ц	34
В в	3	Р р	35
Г г	4	С с	36
Гь гь	5	Т т	37
Гэ гэ	6	Тэ тэ	38
Гь гь	7	Ть ть	39
Гь гь	8	Тэ тэ	40
Гэ гэ	9	У у	41
Д д	10	Ф ф	42
Дэ дә	11	Х х	43
Е е	12	Хь хь	44
Ж ж	13	Хэ хэ	45
Жь жь	14	Хь хь	46
Жэ жэ	15	Хэ хэ	47
З з	16	Ц ц	48
З з	17	Цэ цэ	49
Зэ зэ	18	Ць ць	50
И и	19	Цэ цэ	51
К к	20	Ч ч	52
Кь кь	21	Ч ч	53
Кэ кэ	22	Чь чь	54
Кь кь	23	Чь чь	55
Кэ кэ	24	Ш ш	56
Кь кь	25	Шь шь	57
Кь кь	26	Шэ шэ	58
Кэ кэ	27	Ы ы	59
Л л	28	Ѡ Ѡ	60
М м	29	Ц ц	6
Н н	30	Ць ць	62
О о	31	Ь ь	63
	32	Ә ә	64

1.2. Аңхьазыңкәа иадырбó анбанкәа рыла ажәа антцатәуп.

Rakamlarla gösterilen harfleri alarak kelimeleri yazın.

1)

1 = а	п = 34
15 = жә	26 = к

1 15 1 34 26 1 _____

2)

1 = а	р = 35
14 = жь	

1 14 1 35 1 _____

3)

1 = а	з = 16
19 = и	р = 35

1 19 16 1 35 1 _____

4)

1 = а	ы = 59
10 = д	

1 10 59 10 _____

Ажәаңка – atasözü, ажьарá – aldatmak, áизара – toplantı, абзйабара – aşk, áдыд – gök gürültüsü.

1.3. Бжы тгала иаңхьатәуп. Ихылаатәуп.

Yüksek sesle okuyun. Yeniden yazın.

АМЗАР – Takvim

АЖЫРНЫХӘА – ахьз ажыра анцәахәы икынтәи иаауэит. Ашықәс ҫыц жәытәла ианацыло, ажырныхәамза жәаха (13) аұха иақәшәоит.

Demircinin tanrısından isim geliyor. Eski takvime göre yeni yıl olan 13 Ocak'a denk geliyor.

ЖӘАБРА́Н – а́жәқәа рынцәахәы́ ихьз а́ла ишы́ақәгы́лоуп. Ары́
а́мзасы, са́бшак а́ены́, ашә́ згә́ы́лам жәабра́н мгьал рзуа́н.
Иа́дыркылон аны́хәараз и́катцаз а́шәха.

Bu ay ismi ineklerin tanrısı
adınadır, bu ay içerisinde bir
cumartesi günü peynirsiz bir
ekmek pişirilir. Özel olarak bir
peynir ile, yenilirdi.

ХӘАЖӘКЫ́РА – Ачгáра ду ианы́тцало ра́цхьатәи амш азы́ ймәа́дырго
ны́хәароуп. Аәна́тә цстә́қәа рны́хәара иазкúп. Аны́хәаразы
а́хәажә́қәа ржәу́ейт, акы́ ахәажә́тцәы́ ма араса́тцәы́ агә́ыларцоит.
Изы́қәшә́аз дымшúп хәа дры́пхьазо́йт.

Büyük oruca başlamadan bir gün önceki kutsal
gündür. Bu aynı zamanda çiftlik hayvanlarıyla
da ilişkilidir. Haluj yapıyorlar, bunlardan
birine bir fındık çubuğu ya da bir ormangülü
çubuğu konur. Onu kim alırsa, o, lütufkar
olarak kabul edilir.

МША́ЦЫ – ахьз аау́ейт а́мшапхьныхәа а́кы́нтәи. Аны́хәа иазкú
а́хапшья́, аәы́ зтоу, хды́ртуейт. А́зыс ршы́уейт. Ача́шә зны, агә́ы,
агә́атцә́а на́ргоит. Уа́ ине́ины ины́хәоит. Уахь́ ине́иуа а́ха́цәа
ры́мацара ро́уп.

Adı Paskalya bayramından geliyor. Toprağa
gömülü şarapla birlikte pythos'u açarlar.
Küçük bir keçiye kesiyorlar. Peynirli turtalar,
yürek ve karaciğer götürüyorlar. Orada dua
ediyorlar. Sadece erkekler oraya gider.

ЛА́ТЦАРА́ – а́латцара а́мза. Ахьз анх́ара ус хкы́ а́кы́нтәи иаау́ейт.

Toprağa tohumun atıldığı aydır. Adı
tarım işlerden gelmektedir.

РАШӘАРА́ – ара́шәара а́мза. Ахьз анх́ара ус хкы́ а́кы́нтәи иаау́ейт.

Bu ay, ayıklama ayıdır. Adı tarım işlerinden geliyor.

ЦХЫНГӘБІ – аңхын агәтә.

Yazın ortasıdır.

НАНХӘА – Анцәа иан лныҳәара иазкү ақьабз амџагара акынтәи.

Kutsal Tanrı Ananın adına atfen yapılan bir etkinliktir.

ЦӘЫББРА – ацәқәа рыббрá амза. Ацә хәа изышьт́оу абынәацә ауп. Ае́еи а́цәи ашықәсан хаз-хазы́ ины́кәоит. Ары́ амзасы, ае́иаразы еилáлоит. Ацә быбуе́ит. Абжьы́ заҳаз ае́а цә́ырцуеит.

"Boğaların kükreme ayı" olarak bilinen bu ay , eskiden "boğa" adı orman geyiklerine verilirdi. Dişi ve erkek geyikler yıl boyunca ayrı ayrı dolaşırlardı. Yılda yalnızca bir kez, üreme zamanı geldiğinde bir araya gelirlerdi. Erkek geyik bu dönemde yüksek ve tiz bir ses çıkarır, bu çağrışı duyan dişi geyikler de ona doğru yönelirdi.

ЖЪТААРÁ – ажъ аны́ртаауа амза.

Üzümlerin toplandığı edildiği aydır.

АБЦАРА – атага́лара, архра́ амза.

Hasat ayıdır.

ЦХЫНЧКӘЫН – ра́цхьатәи а́зын амзоуп, ахá амра а́ңхын еи́цш и́цхóит.

Bu kışın ilk ayıdır, ancak güneş yaz aylarında olduğu gibi ısıtır. Genç yaz (kelimesi kelimesine)

1.4. Ихѡылаатәуп. Азтцаарақәа ртак катцатәуп.

Yeniden yazın. Soruları cevaplayın.

1)

Амра аҥҭа иааҭҭҭ. Асѡ инақәшәеиҭ аиѡахәа.
Уарн,хәеиҭ. Узҭҭҭ. Узхәеиҭ. Уцәеиҭ асѡ.
Уиѡтҭҭҭ аиѡтқәа. Уааиҭ: аҥ,хәрра, аҥ,иа кәаҥда,
аҥра ацәра. Уарҭан аамтҭу?

Güneş bulutlardan içinden çıktı. Işığı kara düştü. Isıttı. Eritti. Su oldu. Kar gitti. Çiçekler çiçek açtı. Geldi: sıcak, ılık rüzgar, sıcak güneş. Yılın hangi zamanı?

2)

Аҥ,сиѡара миқәа ааиҭ. Амиѡын кәаҥдахеиҭ. Аиѡѡр
кәләеиҭ. П,сиѡароуп. Уарҭан аамтҭу?

Tatil zamanı geldi. Deniz ısınmaya başladı. Meyveler olgunlaşmıştır. Dinlenme zamanı. Yılın hangi zamanı?

3)

Аҥ,сиѡара миқәа нѡдәеиҭ. Аҥ,иа хѡиѡаиѡа асуеиҭ.
Ацәр рѡиҭжѡѡи хәа уахәзѡи. Уарҭан аамтҭу?

Tatiller bitti. Soğuk bir rüzgar esiyor. Hiç kimse kuşların tatlı şarkılarını duyamaz. Yılın hangi zamanı?

4)

Амра ацәра иагхеиҭ. Ацх аухәеиҭ. Пѡиҥҭрахеиҭ.
Хѡтәхәеиҭ. Уарҭан аамтҭу?

Güneş o kadar ısınmıyor. Gece uzadı. Sessizleşti. Hava soğudu. Yılın hangi zamanı?

5)

Ап,сшб́ара миш́аа аау́еит ап,хын. Т́ага́лан
ап,сшб́ара миш́аа н́д́о́ит. Т́ынч́урах́оит, х́от́ах́оит а́зын.
Шш́оту́еит ап,саб́ара а́ап,ын.

Tatiller yaz aylarında başlar.
Sonbaharda tatiller sona erer.
Sessizleşiyor, kışın soğuyor.
İlkbaharda doğa çiçek açar.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихф́ылаат́уп. Yeniden yazın.

- лаш-луш-лош-лыш-лел-ила-ла-ули;
- қөеш-қоуу-қоыу-қбау-оуқо-еуқо-қөу;
- ала-улу-ылы-еле-или-оло-уал-леу;
- қәуу-қәу-қәуу-қәеш-еуқә-оуқә-қәуо.

2) А́жәеинраала х́ф́ылаат́уп. Ф́ырх́ә́ала ит́ат́ә́уп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Кóф́та шкә́акәа

I

О, барá, уá инéиуа,

Кóф́та шкә́акәа зшәу!

Сы́мыш бóума сзýргә́әтеиуа,

Мáмзар а́әазә́у?

II

О, барá, уá инéиуа,

Кóф́та шкә́акәа зшәу!

А́рахь баа́цшýшь, хир зымбáз,

Йсх́әо бма́хау́еи?

Багрáт Шы́нқәба

Beyaz bluz

I

Oh, oraya giden sendin,

Beyaz bir bluzla!

Canım benim, sen beni rahatsız mı ediyorsun?

Yoksa bu başka biri mi?

II

Oh, oraya giden sendin,

Beyaz bir bluzla.

Buraya bak, kim iyi bir şey görmüyor,

Beni duyamıyor musun?

Áшəa. Şarkı:

<https://web.ligaudio.ru/mp3/%D0%B4%D0%B6%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%20%D1%88%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F>

2.1. Ацыра диктáнт. Несе dikte. (Tahtada çalışma)

1) чоу-чеи-чыи, чай-ауч, еуч-чеу	4) дәаи-дәеи, дәыу-дәоу
2) цәеи-цәоу-цәыи, цәаи-уатцә	5) жәа-жәу-жәо, жәы-жәе-жәи
3) гьеи-гьои, гьаи-гьоу	6) гәеи-гәои, гәаи-гәыу

2.2. Иаагóу ажәақәа фонетикала еилыргатәүп. Итцатәүп.

Kelimenin fonetik analizi. Öğrenin. (Tahtada çalışma)

- 1) Шьыжьбзйа, мшыбзйа, хэлыбзйа, абзйараз, уатцэынза, шьыжьбынза.
- 2) Уахánза, хáибабаранза, ҕаанынза, цшзáла, намы́сла, хáқла.
- 3) Уафы́шәала, хаты́рла, ды́ррала, мѳамш, ҕаанбзйала, ҕаанцшзáла.

Шьыжьбзйа – günaydın, мшыбзйа – iyi günler, хэлыбзйа – iyi akşamlar, абзйараз – hoşçakal, уатцэынза – yarına kadar, шьыжьбынза – sabaha kadar.

Уахánза – geceye kadar, хáибабаранза – görüşürüz, ҕаанынза – gelecek yıla kadar, цшзáла – mutluluklar, намы́сла – vicdanla, хáқла – minnetle.

Уафы́шәала – insani olarak, хаты́рла – saygıyla, ды́ррала – bilgiyle, мѳамш – iyi yolculuklarda, ҕаанбзйала – mutlu yıllar, ҕаанцшзáла – güzel yıllar.

2.3. Áнбан мцхэы́ иахышьуá, иáлтцыз ажәақәа антцатәүп.

Gereksiz harflerin üzerini çizerek, ortaya çıkan kelimeyi yazın.

(Tahtada çalışma)

Ақәырцшы́: ~~Ца~~-рц-ха = ац, áцха

- 1) Ба-чна-хна, да-рга-зга, бағ-цба, жа-рва-жза, дам-рла, жьа-нжья;
- 2) Иа-хза-цга, ржәа-чба, ба-нза-цза, ца-мбзи-ҕа, цьа-цкьа-лкья;

- 3) За-ркәа-лба-шга, да-зқа-тба-гда, та-чуан-ста, жан-бду;
- 4) Шахә-фша, са-цна-упы, лам-шла, та-дма-лқа, са-кшыа-мпы;
- 5) Ба-мгәы, ра-иза-рза, фа-рсаб-фша, уз-рны, ма-нха-мша, шаб-взиа.
- 6) Да-бкәа-жз, ча-хла-ғба, жа-лфақь, са-ти-уха, га-их-әсаа-зла.
- 7) Ға-жьча, жәа-цьча-шыка-шкал, за-нча-иха-уржә, ра-зча-сча.

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихәылаатәуп. Yeniden yazın.

ба-бу-бо-бы-бе-би

ха-ху-хо-хой-хе-хи

ых-ах-ох-ух-ех-их

ка-ку-ко-кы-ке-ки

ца-цу-цо-цы-це-ци

ча-чу-чо-чы-че-чи

та-ту-то-ты-те-ти

па-пу-по-пы-пе-пи

2)

Ацқоақыра. Doğru yazma.

Тәгалан

Алра бәләмт

Али цәгәхәмт

Ақдә хәмкәмт

Ухәтәхәмт

Расидәи Тәһми

Sonbahar
Güneş kayboldu,
Hava kötüleşti,
Yağmur durmadı,
Hava soğudu.

3) Ихѳылаатѳуп. Бжыы тгáла иáцхьатѳуп.

Yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

1) Тáта атамá тáта лбéит,

Атамá тáта, Тáта илфéит.

– Тáта атамá лбáма?

– Илбéит.

– Илфáма?

– Илфéит.

– Итáтазма?

– Итáтан.

T'at'a yumuşak şeftali gördü,

T'at'a yumuşak şeftali yedi.

– T'at'a şeftaliyi gördü mü?

– O gördü.

– O yedi mi?

– O yedi.

– Yumuşak mı?

– O yumuşak.

2) Акэáц ржэын, азы тэáнхеит,

Атэáн Тáна илжэйт.

– Акэáц ржэыма?

– Иржэйт.

– Азы тэáнхама?

– Итэáнхеит.

– Тáна атэáн лжэыма?

– Илжэйт.

Et pişirildi, et suyu oldu,

Tana içiyordu et suyu.

– Eti pişirdiler mi?

– Pişirdiler.

– Su et suyu mu oldu?

– Et suyu haline geldi.

– Tana et suyu içti mi?

– İçiyordu.

2 с.

№3. **Ажэа аиагара.** Kelimeyi aktarma kuralları.

3.1. **АцЫра диктáнт.** Nece dikte. (Tahtada çalışma)

1) тэа-тэу-тэо, тэы-тэе-тэи	5) қба-қбу-қбо, қбы-қбе-қби
2) кба-кбу-кбо, кбы-кбе-кби	6) еқэ-уқэ-оқэ, иқэ-ақэ-ықэ
3) ла-лу-ло, лы-ле-ли	7) тэа-тэу-тэо, тэы-тэе-тэи
4) ех-ух-ох, их-ах-ых	8) ехь-ухь-охь, ихь-ахь-ыхь

3.2. **Ажэақэа аиагара ацкáрала ишатэу́п. Ажэáр хө́ылаатэуп.**

Ицатэу́п. Kelimeleri aktarım kurallarına göre bölün. Sözlüğü yeniden yazın. Öğrenin.

- 1) А́аи, ааигэ́а, а́аира, а́ацын, а́биашы́а, а́ибга, аи́аша, а́изара, а́икэал.
- 2) Ауант́а, аур́а, е́илоу, иа́аиуа, иузаау́а, иуиа́аиуа, илэ́иуа, иц́оит.
- 3) А́шэа, а́жэеинра́ала, а́жэабж́ь, а́цхы́ара, а́ѳра́, ах́ө́ылаара, ат́арá.

А́аи – evet, ааигэ́а – yakında, а́аира – gelin, а́ацын – bahar, а́биашы́а – amca, а́ибга – sağlam, аи́аша – gerçek, а́изара – toplantı, а́икэал – benzer.

Ауант́а – ütü, аур́а – yarmak, е́илоу – karmaşık, иа́аиуа – gelen, иузаау́а – sana ne geliyor, иуиа́аиуа – seni kazanan nedir, илэ́иуа – aşağı inen nedir, иц́оит – gidiyor.

А́шэа – şarkı, а́жэеинра́ала – şiir, а́жэабж́ь – öykü, а́цхы́ара – okumak, а́ѳра́ – yazmak, ах́ө́ылаара – yeniden yazmak, ат́арá – öğretmek.

3.3. **Ажэақэа аиагара ацкáрала ишатэу́п. Ажэáр хө́ылаатэуп.**

Ицатэу́п. Kelimeleri aktarım kurallarına göre bölün. Sözlüğü yeniden yazın. Öğrenin.

- 1) Алаб́а, анап́ы, а́мза, а́мра, а́саби, а́цэа, а́тцла, а́хыа, ахам́ы, акэ́ты́.
- 2) Ат́ы, а́бна, ахш́, ашэ́, а́хыаж́ь, а́гага, аласб́а, ашэ́ахы́а, нас́, амилáт.
- 3) А́шьха, акэ́ата, а́сас, асы́с, а́хаша, ала́хá, азэ́ы, цы́арá, ах́а, амжэ́а.

Алабá – sora, анапý – el, áмза – ау, áмра – güneş, áсаби – bebek, áцэа – uyku, áцла – ağaç, áхьа – kestane, ахамý – kürk manto, акэты́ – tavuk.

Аты́ – baykuş, áбна – orman, ахш – süt, ашə – peynir, áхьажь – alakarga, áгага – gölge, аласбá – köpek yavrusu, ашəахьá – Pazartesi, нас – sonra, амилáт – millet.

Áшьха – dağ, акэáта – ördek, áсac – misafir, асыс – kuzu, áхаша – Çarşamba, алахá – incir, азəý – bir kişi, цьарá – bir yerlerde, ахá – ama, амжəá – dut.

3.4. Адиктáнт. Áқэығэғэара ықэыргылатəуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

- 1) Атəá ирхуэит атəархəý,
Тəархýн дýлоуп атəархý.
– Атəá ирхуáма атəархəý?
– Ирхуэит.
– Ианбá?
– Тəархýн.
– Атəархý дýлоума?
– Дýлоуп.

Saman biçene kosacı adam denir,
Saman biçerken o çayırda yürüyor.
– Kosacı samanı biçiyor mu?
– Oh biçiyor.
– Ne zaman?
– Saman yapımı sırasında.
– Biçilmiş samanlıkta mı yürüyor?
– O yürüyor.

- 2) Áуа ýуа есуахá,
Иаауáн рýацəа рбарá.
– Есуахá иаауáда?
– Áуа ýуа.
– Изаауáзеи?
– Рýацəа рбарá.

Akrabanın akrabası her akşam,
Akrabaları ziyarete gelirdik.
– Her akşam kim geliyor?
– Akrabanın akrabaları.
– Neden geliyorlar?
– Akrabalarımı görecekim.

3) ФЫ́на ФЫ́фка Ы́ѡуа илышьтоуп,

ФЫ́фка ФЫ́на излыхьзóm.

- ФЫ́на дыѡуама?
- ДЫ́ѡуеит.
- Иауэи?
- ФЫ́фка лышьтоуп.
- Излыхьзóма?
- Излыхьзóm.

Fıfka Fına'nın arkasından koşar,
Fıfka Fına'yı geçemiyor.
– Fına koşuyor mu?
– O koşuyor.
– Neden?
– Fıfka onun peşinden koşuyor.
– Ona yetişecek mi?
– Ona yetişmeyecek.

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихѡ́блаатәуп. Yeniden yaz.

- ма-ту-ту-то-ты-те;
- тоу-тау-теи-тыи-уот-теу;
- тәу-тәу-тәи-тәи-оутә-еутә;
- цәи-цәи-цәу-цәи-уацә-оуцә-еуцә;
- хәу-хәи-хәу-хәи-оухә-еухә-аухә;
- ет-ут-от-ит-ат-ыт;

2)

Αιқырааура. Doğru yazma.

Ап,хын

Шóурууп,

П,сиwáроуп,

Мшын тáлароуп,

П,хынрóуп.

Расидáң Тjáңиa

Yaz

Sıcak,

Tatil,

Denizde yüzülür,

Yaz geldi.

3) Áжәеинраала хөылаатәуп. Бжьы тгáла иáцхьатәуп.
Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

Кóфта шкэákэа

III

Зыгены́ бызбáз аены́ нахы́с,

Сазкуáм адунéи!

Арáхь баацшй́шь, ахцэ́ы қамы́з,

Йсхэо́ бмаҳауéи?!

IV

Áшәтқәа срáзтцаан, ихы́рқәақәеит,

Áжәтыс на́к ицрй́т,

Лө́ыза слы́хәан, дсымбáцт лхэ́еит,

Нас даба́цеи арй́?

Багрáт Шьы́нкэба

Beyaz bluz

III

Seni gördüğüm günden beri,
Dünyayı kaldıramıyorum!
Bak buraya, uzun saçlı,
Duymuyor musun beni?!

IV

Çiçeklere sordum, başlarını eğdiler,
Kuş uçup gitti,
Arkadaşına söyledim, onu hiç görmediğini söyledi.
Peki nereye gitti?

Ашәа. Şarkı:

<https://web.ligaudio.ru/mp3/%D0%B4%D0%B6%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%20%D1%88%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F>

6 с.

№4. Ажээр аилазаара. Kelime birleşimi.

4.1. Ацакы еитарс змóу ажэакэа хөылаатэуп.

Mecazi anlamı olan kelimeleri yazın.

- 1) Ахыы напы – зус бзйазаны издыруа.
- 2) Алактá хышэáшэа – хаáра зтáм.
- 3) Ахáхэ гэы – згэы мбылуá изы.
- 4) Áбла лашá – злактá еихáччо.
- 5) Áшэа хаá – угэы зыркэáндó áшэа.
- 6) Агэатцэá жэпа – акгыы хыáас измáм.
- 7) Абжыы тцэытцэы – улымха тцызхуá абжыы.
- 8) Ашыáпы мшы – зымшьта бзйоу изы.
- 9) Ахшыы цагэ – зхэыцра тшэóу изы.
- 10) Агэыгтра лашэы – йкамлаша áкэгэыгтра.

- 1) Altın el – işini kim çok iyi biliyor.
- 2) Soğuk göz çukuru – hoş olmayan.
- 3) Taş kalpli – sıcak değil.
- 4) Parlak gözler – gözleri kimin gülüyor.
- 5) Hoş şarkı – insanın içini ısıtan.
- 6) Şişman karaciğer(gamsız) – hiçbir şey için endişelenmeyen insan.
- 7) Ekşi ses (kulak tırmalayıcı ses) – kulağın dayanamayacağı bir şeydir.
- 8) Kolay bacak (bereketli, uğurlu ayak)– şans kimden geliyor.
- 9) Aptal, akıl yoksunu (bal kabağı) – dar düşünceli.
- 10) Kör umut – imkansız olan.

4.2. Ацакы иáша змóу ажэакэа хөылаатэуп.

Doğrudan anlamı olan kelimeleri yazın.

- 1) Ахыы мацэáз – ахыы иáлху амацэáз.

- 2) Алактá тшəа – цсабáрала зéибаркышəа ус йкоу алактá.
- 3) Ахáхə ѿны – ахáхə иáлху аѿны.
- 4) Áбла еикəáра – цсабáрала éикəатцəоу áбла.
- 5) Иѿым áшəа – макьáна йрымѿыц áшəа.
- 6) Ажə агəатцəá – ацстəы́ иагрóу.
- 7) Ахəы́с абжьы́ – иахы́лтцуа áшьтыбжь.
- 8) Атцы́с ашьапы́ – атцы́с áмаха-шьахақəá руакы́.
- 9) Ахшы́ѿ áзбжа – ахшы́ѿ айѿшарақəа руакы́.
- 10) Йнамзaз агəы́гра – йкамлаз агəтaкы́.

- 1) Altın yüzük – altından yapılmış yüzük.
- 2) Dar göz yuvası – doğanın yarattığı bir göz yuvasıdır.
- 3) Taş ev – taştan yapılmış ev.
- 4) Kara göz – doğanın yarattığı kara gözdür.
- 5) Yazılmamış şarkı – henüz yazılmamış bir şarkı.
- 6) İneğin karaciğeri – hayvanın organıdır.
- 7) Buzağı sesi – onun çıkardığı sestir.
- 8) Kuşun bacağı – kuşun vücudunun parçalarından biri.
- 9) Beynin yarım küresi – beynin yarılardan biri.
- 10) Gerçekleşmemiş umut – gerçekleşmeyen şey.

4.3. Аомóним цəахəá хѿы́лаатəуп.

Eşsesli anlamları olan kelimeleri yazın.

- 1) Áшьха (áдгы́л ҳаракы́ра) – áшьха (áцха кáзтцó ахəáча).
- 2) Арá (áура ашəáга) – арá (акакáн тцла).
- 3) Áмза (áдгы́л амѿаны́за) – áмза (áтцла).
- 4) Áца (архəарáх) – áца (ашəы́р).
- 5) Áжəра (áқəра анéира) – áжəра (абаазатəы́ áдкы́лара).
- 6) Атəá (аҳаскьы́н ѿа) – атəá (áтцла).
- 7) Ажə (зы́қəра нéихьоу) – ажə (ацстəы́).

- 8) Άхәац (атҕаа) – áхәац (ахә́аҫа).
- 9) Атҕарá (акы́ атҕарá) – атҕарá (ады́рра айу́ра).
- 10) Ашәра́ (ацштә́ы айҕакра) – ашәра́ (а́калара).

- 1) Dağ – arı.
- 2) Uzunluk ölçüsü – ceviz ağacıdır.
- 3) Ay – çam.
- 4) Mide - tatlı kiraz.
- 5) Yaşlılık – içmek.
- 6) Saman – ıhlamur.
- 7) Yaşlı – inek.
- 8) Isırgan otu – kurt.
- 9) Öğretmek – eğitmek.
- 10) Boyamak – olgunlaşmak.

4.4. Асинóним цәахә́а хө́ылаатәуп.

Eş anlamlıları yeniden yazın.

- 1) Ёбырг – алы́гажә – атҕлахә́ыста – а́таҳмада.
- 2) Абзамы́кә – агазá – а́га – а́гмыг – агымт́ы – алы́г – а́рныг.
- 3) Абзарзýы – арехә́ацхы́з.
- 4) Агәáк – аразкы́да – ары́цҳа.
- 5) Ёраз – ақы́а – а́ҳалал.
- 6) Ады́р – акә́ыш – акә́ыҫа.
- 7) Акы́лхәа – адý – атҕәы́зы.
- 8) Абәәдán – аашьяә – аҳазы́р.
- 9) Ағá – ақә́ыцш – акатá – ағы́с.
- 10) Аты́цҳá – ацхә́ызба – а́зҕаб.

- 1) Ёбырг – yaşlı adam.
- 2) Абзамы́кә – aptal.
- 3) Абзарзýы – iyi yorum.
- 4) Агәáк – mutsuz.
- 5) Ёраз – kibar.
- 6) Ады́р – zeki.
- 7) Акы́лхәа – sırık.
- 8) Абәәдán – tembel
- 9) Ағá – genç.
- 10) Аты́цҳá – kız.

4.5. Антónим цэахэа хөылаатэуп.

Zıt anlamlıları yeniden yazın.

- 1) Ёша – ахаа – атэтцэы.
- 2) Ёлада – ёаада.
- 3) Иацы – иахьа – уатцэы.
- 4) Ёлас – ахьантa.
- 5) Атшэа – атбаа.
- 6) Ёхарам – ахалал.
- 7) Аиҳабь – аитцбы.
- 8) Хыхь – тцака.
- 9) Ёынла – уахынла.

- 1) Acı – tatlı – ekşi.
- 2) Aşağı – yukarı.
- 3) Dün – bugün – yarın.
- 4) Hafif – ağır.
- 5) Dar – geniş.
- 6) Açgözlü – cömert.
- 7) Kıdemli – genç.
- 8) Yukarıda – aşağıda.
- 9) Gündüz – gece.

4.6. Азанаат ажэакэа хөылаатэуп.

Profesyonel kelimeleri yeniden yazın.

- 1) Атцарадырра, абызшэадырра, атцаамта, астатиа, адиплом, аусумта.
- 2) Акьыцхь, аөыга, атетрад, ашөкэы, ацышэара, азшьа, аматэар.

Атцарадырра – bilim, абызшэадырра – dilbilim, атцаамта – araştırma, астатиа – makale, адиплом – diploma, аусумта – araştırma makalesi.

Акьыцхь – basılı çalışma, аөыга – kalem, атетрад – defter, ашөкэы – kitap, ацышэара – sınav, азшьа – test, аматэар – akademik disiplin.

4.7. Иаагöу ажэакэа, ақэырцшы йқэныкэаны, рахырфеиаашьа арбатэуп. Yukarıdaki kelimeleri yapılarına göre ayırıştırın.

Ақәырцшы: амѣkáза = амѣ + káза

1) агә́ымшәа = _____

2) агә́ыцшқа = _____

3) адә́ығба = _____

4) акака́нцәа = _____

5) ақәазы́ = _____

6) ә́мцхәә = _____

7) ә́мщәгъа = _____

8) мшыбзй́а = _____

9) амәа́дý = _____

агә́ымшәа – cesur, агә́ыцшқа – yumuşak kalpli, адә́ығба – tren, акака́нцәа – ceviz kabuğu, ақәазы́ – yağmur suyu, ә́мцхәә – sahtekâr, ә́мщәгъа – kötü hava koşulları, мшыбзй́а – iyi günler, амәа́дý – cadde

ΑΦΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi.

1)

Άιққараоура. Doğru yazma.

- Ду, ика́лома, сцар а́захові?

- Хәра́да, ика́ломт, созкә́ыхио́у сýхаара,

Ихиові ачы́қо ағы́ быйкы́,

Аха́, билине́ин а́аигәара азы́.

Расидә́ц Пә́нна

- Anne, nehre gidebilir miyim?
- Elbette gidebilirsin canım,
Elbiseyi çalıların üzerine as,
Sadece nehre çok yaklaşma.

2) Ихѳылаатѳуп. Бжыы тгала иацхьатѳуп.

Yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

1) Хана ахаара лкын,

Илфѳн ахаа хаа-хаа.

– Хана ахаа лфѳма?

– Илфѳит.

– Ишцá?

– Хаа-хаа.

Hana tadı sevmeye başladı,
Onu tatlı bir şekilde yedi.

– Khana tatlı yiyor mu?

– O yemek yiyor.

– Nasıl?

– Sevinçle.

2) Ахьяжъ лзааит имшѳа,

Хьфáфа ахькѳыршѳа иахья.

– Ахьяжъ аама?

– Ааи. Иааит.

– Иззаáда?

– Хьфáфа.

– Имшѳазѳи?

– Имшѳазѳит.

Alakarga korkmadan ona geldi,
Kıymetli Khifafe'ye bugün.

– Alakarga geldi mi?

– Evet. O geldi.

– Kime geldim?

– Khifafe'ye.

– Korkmadı mı?

– O korkmadı.

3) Хѳына ахѳырма иѳаазѳм,

Ахѳырма Хѳына иѳазѳм.

– Хѳына ахѳырма имѳаазѳи?

– Мамѳу, иѳаазѳм.

- Иауэи?
- Уй ахэырма ифазом.

Khuina hurma toplamıyor,
 Khuina hurma yemiyor.
 – Khuina hurma toplamıyor?
 – Hayır, toplamıyor.
 – Neden?
 – O hurma yemiyor.

3) Ђжэеинраала хэылаатэуп. Бжыы тгала иацхьатэуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

Кóфта шкэákэа

V

Сыгэты́ха схэартэ сбы́қэымшэацт,

Ђшэ́тқэа ғы́ц ишэ́туэит.

Ђет́эа исбы́рбáз уá икы́дымшэацт,

Цэ́ымзан ибы́луэит.

VI

Тáха сна́том бхэ́ынгá цш́за,

Сахь́цалáк избóит.

Сне́ир, цш́áми, ихьшэ́áшэа́за,

Бы́кам, сгэ́ы сажьóит.

Багрáт Шьы́нкэба

Beyaz bluz

V

Sana açılmam mümkün olmadı,

Çiçekler tekrar çiçek açar.

Bana gösterdiğin yıldız henüz düşmedi,

Mum gibi yanıyor.

VI

Görünüşün beni rahatsız ediyor,

Bunu gittiğim her yerde görüyorum.

Geldiğimde rüzgar, hava soğuk,

Sen orada değilsin, kalbim beni aldatıyor.

Ђшэ́а. Şarkı:

<https://web.ligaudio.ru/mp3/%D0%B4%D0%B6%D0%B8%D0%BC%D0%B8%20%D1%88%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F>

2 с.

№5. Ёихырґинаау ажжақжа. Kelime oluşumu.

5.1. Ажаар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada alışma)

- 1) Агаымша, агаымбыл, агаыцша, агаытца, адаыгба, ажаардаына.
- 2) Акаканца, акакантца, ажазы, амцжаа, амщяга, амшныха.
- 3) Амцакааы, амшыбжа, мшыбзя, амшынкыз, амшынфыка, амжады.

Агаымша – korkusuz, агаымбыл – kalpsiz, агаыцша – yumuşak kalpli, агаытца – göbek, адаыгба – tren, ажаардаына – sıgırcık.

Акаканца – ceviz kabuğu, акакантца – ceviz ağası, ажазы – yağmur suyu, амцжаа – yalancı, амщяга – kötü hava, амшныха – tatil.

Амцакааы – oduncu, амшыбжа – öğlen, мшыбзя – iyi günler, амшынкыз – kuğu, амшынфыка – kıyı, амжады – büyük yol .

5.2. Анбан мцхаы иахышуа, иалтцыз ажжақжа антцатәуп.

Fazlalık olan harflerin üzerini çizerek, ortaya çıkan kelimeyi yazın.
(Tahtada alışma)

Ажаырцшы: Ба-рда = ада.

- 1) За-вбжа, са-цжя, ужжа-кба, чжаа-еба, ма-обз, ша-хбаз, уаз-иажжа,
- 2) Ча-фза, та-пзая, шаа-фза-хза, хжа-жъзжа-кзжа, азжа-нзжа-хжа, ра-из.
- 3) Ша-рка-цба, ка-фка-чка, кжа-хказ-лказ, тжа-чка, уа-вкя-зкя.
- 4) Ра-бкжа-фга, хжа-шкжа-тцба-нга, жа-дкжаз, цжа-жжжак, гжа-жкья.
- 5) Па-цкя-фад, кжа-скжа, та-фкжаб, са-цжжа-чкжа, джа-зкяб.

5.3. Адиктант. Ажаыгжжара ыжаыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada alışma)

- 1) Алаха деилахаит Хаа,

Хасán илзааигéит ихáла.

– Хáла алахá дéилаҳама?

– Дéилаҳаит.

– Илзааргáма?

– Аиéи.

Hala incir istedi,
Hasan ona kendisi getirdi.

– Hala incir istedi mi?

– İstedi

– Ona getirdiler mi?

– Evet.

2) Хэ́ына, Хэ́ына, хэ́ынац ду,

Ахэ́йра йлоуп аеырду́.

– Хэ́ына абáкоу?

– Ахэ́йра йлоуп.

– Аеарду́ма?

– Аеарду́т.

Hüna, Hüna, büyük sıçan,
Yabani otların üzerinde havalı havalı yürüyordu.

– Hüna nerede?

– Yabani otların üzerinde yürüyor.

– Havalı havalı mı kendini gösteriyor?

– Havalı havalı gösteriyor.

3) Цáца áца лфалóит,

Áца Цáца бз́иа илбóит.

– Цáца áца лфалóма?

– Илфалóит.

– Бз́иа илбóма?

– Илбóит.

Tsatsa bazen kiraz yer.

Kiraz Tsatsa sever.

– Tsatsa bazen kiraz yiyor mu?

– Bazem yemek yiyor.

– Onu seviyor mu?

– O seviyor.

ΑΦΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi.

1) Ихѡылаатѡуп. Yeniden yazın.

- лѡи-лѡи-лау, лѡи-ѡул-лоу, лѡу-уло;
- ѡѡи-ѡѡи, ѡѡу-ѡѡи, ѡѡу-уѡи, иѡу-уѡѡ.

2)

Αἰκῶσῶυρα. Doğru yazma.

Αἶζον

Αἰ, шá áσυεиτ,

Αἶλα ζαζόиτ.

Αἰαхэ таруέиτ,

Ακóριϗ αυέиτ.

Расигáϗ Τῗανια

Kış

Rüzgar esiyor,

Ağaçlar sallanıyor.

Dallar bükülür,

Dolu geliyor.

3) Иаагóу áжэақэа фонéтикала еилыргатѡуп. Итдатѡуп.

Kelimenin fonetik analizi. Öğrenin. (Tahtada çalışma)

- Áшьыжъ, шыбжъóн, áхэылбыгеха, амш, тѡхабжъóн, áшарѡазза.
- Ашáра, ашáмѡа, шáанза, тѡхагэанý.

Áшьыжъ – sabah, шыбжъóн – öğle yemeği, áхэылбыгеха – akşam, амш – gün, тѡхабжъóн – gece yarısı, áшарѡазза – sabahın erken saatlerinde.
Ашáра – şafak, ашáмѡа – şafaktan önce, шáанза – gün doğumundan hemen önce, тѡхагэанý – gece yarısı.

2 с.

№6. Ўжәәхәә хәтәқәә. Konuşmanın bölümleri.

6.1. Ацыра диктáнт. Несе dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) чәи-чәи-чәи, чыи-уаң-еуң, чоу-аңу;
- 2) ауң-аиң-оиң, еиң-чәи-чәи, уаң-чаи;
- 3) цәи-цәи-ауң, цәи-цәу, ыңо-ңоң-уаң;
- 4) җыж-чыж-жач, кыж-кәажә-хәәкы;
- 5) шаң-тышә, жбуж-зәз-зәжә, маф-кыч.

6.2. Ажәар диктáнт. Ўжәәқәә цәтәўп.

Sözlük dikte. Kelimeleri öğrenin. (Tahtada çalışma)

- 1) Ар, анá, áуа, áла, ма, мап, мамóу, уá, áмла, áмра, áрма, áнаа, áмаа, ал.
- 2) Áмаалық, амаамын, амаáт, амаахыр, áмаза, амáл, амардуán.
- 3) Аирá, аимаá, áмариа, амрагылара, амүзәи, амýзыка, амүзыкáнт.

Ар – ordu, анá – orada, áуа – akraba, áла – göz, ма – veya, мап – hayır, мамóу – hayır, уá – orada, áмла – açlık, áмра – güneş, áрма – sol, áнаа – eğri, áмаа – tutamak, ал – kızılgaç.

Áмаалық – melek, амаамын – maymun, амаáт – ruble, амаахыр – böğürtlen, áмаза – sır, амáл – zenginlik, амардуán – merdiven.

Аирá – doğma, аимаá – ayakbaýlar, áмариа – kolay, амрагылара – doğu, амүзәи – müze, амýзыка – müzik, амүзыкáнт – müzisyen.

6.3. Адиктáнт. Ажәар цәтәўп.

Dikte. Kelimeleri öğrenin. (Tahtada çalışma)

- 1) Жәаң-Маң, әба-хәба, хңа-фба, ары-аны, амш-амшә, амч-ашәч.
- 2) Амң-ашәт, ахы-ағы, асы-азы, акы-азы, уás-бас, аң-аңх, Лаң-Лагә.

3) АѡЫ-аты, ажь-ашә, Хәыхә-Фыф, Мас-Сит.

Жьац – erkek ismi, Мац – erkek ismi, ѡба – iki, хәба – beş, хқа – üç, фба – altı, арй – bu, анй – o, амш – gün, амшә – ау, амч – güç, ашәч – sarmaşık.

Амц – yalan, ашәт – çiçek, ахы – kafa, афьы – yüz, асы – kar, азы – su, акы – bir, азәы – bir kişi, уас – vur, бас – vur, ац – diş, атцх – gece, Лац – erkek ismi, Лагә – erkek ismi.

АѡЫ – şarap, аты – baykuş, ажь – üzüm, ашә – karı, Хәыхә – erkek ismi, Фыф – erkek ismi, Мас – erkek ismi, Сит – erkek ismi.

6.4. Адиктáнт. Ақәығәғәара ықәыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) Ацәытцлашьцара ацышә цәытцаршьшь,

Ацәымсырпыл цәытцашьшьит анышә.

– Ацәымсырпыл цәытцашьшьыма?

– Ицәытцашьшьит.

– Иабá?

– Анышә.

Burnunu karanlığa sokarak,
Köstebek toprağa daldı kayboldu.

– Köstebek daldı mı?

– O daldı.

– Nereye?

– Toprağa.

2) Атцáатцла иáмтцоуп итцáруа,

Атцáа иакы́з атцáр.

– Атцáр тцáруама?

– Итцáруеит.

– Атцáатцла иáмтцоума?

– Иáмтцоуп.

– Атцáа иакы́ма?

– Иакы́т.

3) Цəит, цəит, ицəйтует,

Ицəйрмáцсзa атəйрмáнць.

– Атəйрмáнць цəйрмáцсумa?

– Ицəйрмáцсуп.

– Ицəйтyаmа?

– Ицəйтует.

– Иахəбзеи?

– Цəит, цəит ахəбит.

Huş ağacının altında havlıyor,
Donmuş av köpeği.

– Av köpeği havlıyor mu?

– Havlıyor.

– Huş ağacının altında mı yürüyor?

– O yürüyor.

– Dondu mu?

– Dondu.

4) Aṭaaceá ṭbaá ecyaxá,

Ṭaaceášəala iaailatə́bit.

– Aṭaaceá aaiilatə́ma?

– Iaailatə́bit. Ecyaxá.

– Ишцá?

– Ṭaaceášəala.

Tcuit', tcuit', ötüp duruyor,
Sakar keklik.

– Keklik sakar mı?

– Sakar.

– Cıvıldıyor mu?

– Cıvıldıyor.

– Ne diyor?

– Tcuit', tcuit' diye konuşuyor.

Her akşam geniş aile,
Bütün aile olarak toplanıyorlar.

– Aile bir araya mi geliyor?

– Bir araya geliyorlar. Her gece.

– Nasıl?

– Aileyle.

1) Ихыблаатэуп. Yeniden yazın.

- *тшэа-эшэа, гха-хра, хэыл-зэыр, ёур-нал, лыц-фым;*
- *шөашэ-таф, сум-зкыи, гыг-дыгэ, дэыр-дык;*
- *хае-чыф, қбал-май, кэако-ёыз.*

2) Ёнбан мцхэы иахышыуа, иалтыз ажэакэа антэатэуп.

Fazlalık olan harflerin üzerini çizerek, ortaya çıkan kelimeyi yazın.

Ақэырцшы: ~~Ба-й~~мра = амра

- 1) Уар-хма, ҳац-чта, иа-жсы, ба-цшэа-дхэа, нашэ-ртқэа, ла-ка-рмта.
- 2) Вац-чхар-шра, га-скэан-цда, тэацс-фшыа-ура, шэамш-пқэа.
- 3) Каа-чра, еамш-ёын, кэа-тэшэыр, гыа-дэцша, зэахь-кшэа-ёшэа.
- 4) Уас-кэра, ма-фцар, маб-кыжыи, гыа-нхаа, ца-утцх, қа-қэура.
- 5) За-бхьта, зац-чхын, кта-жга-глан, гэа-взын.

3) Ажэеинраала хыблаатэуп. Бжыи тгала иацхьатэуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

I

Асы ауэит, асы ауэит,

Опыжэ-опыжэ инкэхауа,

Атцла рышэыб еимэхауа,

Ацсабэра зегыи шлэит,

Ацсабэра зегыи шлэит.

Kar yağıyor, kar yağıyor,

Pullar halinde düşüyorlar,

Ağaçların kar örtüsünü birbirine bağlayarak,

Doğa tamamen grileşiyor,

Doğa tamamen grileşiyor,

II

Асы хкээит, асы хкээит,

Амра цэырцт ицхашьацхатц,

Инышьтацхеит иагэамцхазо,

Ицырцыруа ахызы катээит,

Ицырцыруа ахызы катээит.

Kar durur, kar durur

Güneş utangaç çıktı,

İsteksizce ısıtmaya başladı,

Altın gibi parlayarak damla damla akıyor,

Altın gibi parlayarak damla damla akıyor,

III

Асы́ цо́ит, асы́ цо́ит,
Аѡ́ар дэ́ықәлеит еихәла́ччауа,
А́мра цэ́ыртцт ицх́амшьауа,
Ицсаси́уа асы́ зы́туе́ит,
Ицсаси́уа асы́ зы́туе́ит.

Kar gider, kar gider,
Yağmur akıntıları gülerek akar,
Güneş utanmadan çıkar,
Kar çözülürken erir.
Kar çözülürken erir.

Багрáт Шьы́нкәба

4 с.

№7. Ахыцхыазара. Ахызыцынхэра. Sayı. Zamir.

7.1. Азтаарақаа ртак кататэуп. Soruları cevaplayın.

Азатэ хыцхыазара. Tekil.

Ары арбан? // Ары закэузеи?

1. Ары – ауада.

2. Аха

2. _____

3. Алаха

3. _____

4. Алаба

4. _____

5. Аласба

5. _____

6. Акэата

6. _____

7. Акэты

7. _____

8. Ашэкэы

8. _____

9. Абыга

9. _____

7.2. Азтаарақаа ртак кататэуп. Soruları cevaplayın.

Азатэ хыцхыазара. Tekil.

Ары дарбан? // Ары дызустада?
Дзакэыда?

1. Ары – ахычы.

2. Атыцха

2. _____

3. Ан

3. _____

4. Андү

4. _____

5. Абдү

5. _____

6. Аца

6. _____

7. Аб

7. _____

8. Артабы

8. _____

9. Атабы

9. _____

10. Ахычы

10. _____

7.3. Азтаарақаа ртак кататәуи. Soruları cevaplayın.

Арацаа хыцхьазара. Çoğul.

Арт арбақан? // Арт закәузеи?

2. Ахақәа

3. Алахақәа

4. Алабақәа

5. Аласбақәа

6. Акәатақәа

7. Акәытқәа

8. Ашәкәқәа

9. Аәыгақәа

1. Арт – ауадақәа.

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

7.4. Азтаарақаа ртак кататәуи. Soruları cevaplayın.

Арацаа хыцхьазара. Çoğul.

Арт арбақан? // Изүстацаада?
Изакәыда?

2. Атүицхацаа

3. Анацаа

4. Андүцаа

5. Абдүцаа

6. Ацацаа

7. Абацаа

8. Артацаа

9. Атацаа

1. Арт – ахәыцқәа.

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

Ауадақәа – odalar, ахақәа – armutlar, алахақәа – incirler, алабақәа – sopalar, аласбақәа – köpek yavrusular, акәатақәа – ördeler, акәытқәа – tavuklar, ашәкәқәа – kitaplar, аәыгақәа – kalemler, ахәыцқәа –

çocuksu, атыңхацаа – kızlar, анацаа – anneler, андұцаа – büyükanneler, абдұцаа – büyükbabalar, ацацаа – oğullar, абацаа – babalar, артцаџцаа – öğretmenler, атцаџцаа – öğrenciler.

7.5. Азцаарақаа ртак катцатәуп. Soruları cevaplayın.

Азатца хыцхьазара. Tekil.

Арй арбан? // Арй закәүзеи?

1. Арй ауада ауп.

2. Аха

2. _____

3. Алаха

3. _____

4. Алаба

4. _____

5. Аласба

5. _____

6. Акәата

6. _____

7. Акәты

7. _____

8. Ашәкәы

8. _____

9. Аџыга

9. _____

7.6. Азцаарақаа ртак катцатәуп. Soruları cevaplayın.

Арацаа хыцхьазара. Çoğul.

Арт арбақан? Изұстацаада?
Изакәыда?

1. Арт ахәыцкәа рәуп.

2. Атыңхацаа

2. _____

3. Анацаа

3. _____

4. Андұцаа

4. _____

5. Абдұцаа

5. _____

6. Ацацаа

6. _____

7. Абацаа

7. _____

8. Артцаџцаа

8. _____

9. Атцаџцаа

9. _____

ΑΦΗΒΙΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi.

1)

Αιχρασσυρα. Doğru yazma.

Ααη,οηη

Αχοηαηα ηέηη,

Αη,χάραηα ηαλέηη,

Αηαηαηα αάηη,

Ααη,οηηραηέηη.

Ρασιγάηη ηάηηηα

Bahar
Soğuklar gitti,
Sıcaklar geldi,
Çiçekler büyüdü,
Bahar geldi.

2) ИѡЫлаатәуп. Бжыы тгала иацхьатәуп.

Yazın. Yüksek sesle okuyun.

1) Чичақ илцьйт ачарката,

Ачаць тата, ачамчамбыта.

– Чичақ илцьызеи?

– Ачаць тата.

– Уй закәүзеи?

– Ачамчамбыта.

Ç'ic'ak börek kızarttı,
İnce yumuşak gözlemeler, kızarttı.
– Ç'ic'ak ne kızarttı?
– İnce yumuşak börekleri.
– Bu nedir?
– Gözlemeler.

- 2) Чы́ра ачы́нча цхы́з илбе́ит,
Ачы́нча чы́гра чыр-рыт ахэ́ит.
– Чы́ра ачы́нча лба́ма?
– Илбе́ит.
– Лабфе́абá?
– Мамóу, цхы́зла.
– Изеи́цшра́зеи?
– Ачы́нчоу? Ичы́гран.
– Акрахэ́ама?
– Чыр-рыт ахэ́ит.

Ç'ıra rüyamda çalıkuşu gördüm,
Alacalı çalıkuşu ç'irr t' söylüyordu.
– Ç'ıra çalıkuşu gördü mü?
– O gördü.
– Gerçekte mi?
– Hayır, rüyamda.
– O nasıldı?
– Çalıkuşu mu? Rengarenkti.
– Bir şey mi söyledi?
– Ç'irr t' söylüyordu.

- 3) Иеы́рба́-еы́рбо́, аеанра́ало,
Аеáн аеáднатцоит аетцы́с.
– Аетцы́с аеáн иáцума?
– Иáцуп.
– Ишца́?
– Аеанра́ало.
– Аеáднатцо́ма?
– Аеáднатцоит.

Gösteriş yapıp, oynaşıyor,
Tay kısırağa sarılır.
– Kısırakla birlikte tay mı?
– Bir kısırakla.
– Nasıl?
– Gösteriş yaparak.
– Sarılıyor mu?
– Sarılıyor.

3) Ўжәеинраала хәылаатәуп. Бжыы тгала иацхьатәуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

I

Са сәагылеит шарқазы,
О, иаузаап иахә асы!
Сгәырғьо сдәылтцит адәахьы,
Скыдлеит амарда ахәахьы!

II

Игәәстеит амған саныцшы,
Ус азәы ишьтақәа асағы.
Хәит! Исыхьит сарә сгәы,
Сәцхьа дгылазаап азәы!

Тайф Ацба

I

Sabah erkenden kalktım,
Oh, dün gece kar yağdığı ortaya çıktı,
Sevinerek avluya çıktım,
Ben tırmanışa çıkıyorum!

II

Baktığımda yolda gördüm,
Karda birinin izleri olduğunu.
Hait! Kalbim acıdı,
Birisi benden önce kalkmış gibi görünüyor!

№8. Ахаҕытэ хызыцынхэрақэа. Şahıs zamirleri.

8.1. Ажэар диктáнт. Итцатэуп.

Sözlük dikte. Öğrenin. (Tahtada çalışma)

- 1) Сарá, уарá, барá, иарá, ларá, арí, абрí, анí, абнí, уí, убрí.
- 2) Харá, шэарá, дарá, арт, абáрт, ант, абáнт, урт, убáрт.

Ben, sen(erkek), sen (kadın), o,
o, bu, bu, şu, şu, şu, şu.
Biz, siz, onlar, bunlar, bunlar,
bunlar, bunlar, onlar, onlar.

8.2. Ёжэидхэала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Сарá сыөны́, уарá уашьá, барá бышэкэы́, иарá имашьы́на.
- 2) Ларá лыбжьы́, арí ауáда, абрí áчкэын, анí агэы́ла, абнí аáнда.
- 3) Уí аус, убрí атыпчá, харá хтáра, шэарá шэаудитóриа, дарá рла.
- 4) Сарá стэы, уарá утэы, барá бтэы, иарá итэы́, ларá лтэы, дарá ртэы.

Evim, erkek kardeşin, kitabın, arabası.
Onun sesi, bu oda, bu çocuk, o komşu,
bu çit.
Mesele şu ki, bu kız, çalışmalarımız,
izleyicileriniz, köpekleri.
Benim, senin, senin, onun, onun, onların.

8.3. Афрáза диктáнт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

1) – Арí ухэы́ áума?	2) – Уí Иасíна лóума?	3) – Шэла згáда?
– Мамóу. Си́т итэóуп.	– Аиéи. Ла лóуп.	– Дарá рóуп.
4) – Бэы́за лжэар лыбтáма?	5) – Харá хáудитóриахь шэымнэ́изои?	
– Лхáла илгéит.	– Хгэы́ итóуп.	

- 1) Bu senin yemeğin mi?
Hayır. Bu Sita'nın.
- 2) Bu Yasina mı?
Evet. O.
- 3) Köpeğinizi kim aldı?
Bunlar onlar.
- 4) Onun sözlüğünü arkadaşına mı verdin?
Kendisi aldı.
- 5) Bize gelmeyecek sınıfımıza misiniz?
Planlıyoruz.

8.4. Адиктáнт. Атцáкы змóу áжэáқэá áлџáатэуп.

Dikte. Kelimeleri yazmak için. (Tahtada çalışma)

- 1) Лас-лаб, лак-лук, тан-тын, гыг-Гэыгэ, шыыж-Жэыжэ, дыр-дур.
- 2) Дыг-Дыгэ, ҳаб-раб, ран-шэан, сан-уán, иáб-баи, кан-кал, мын-мыр.
- 3) Кол-кул, Кан-Кэын, сис-Сас, Заз-Баз, ҳэыҳэ-тцыс, Шьашь-Ташэ.

Гэыгэ – erkek ismi, Жэыжэ – erkek ismi.
Дыгэ – erkek ismi, ҳаб – babamız, раб – babaları, ран – anneleri, шэан – anneniz, сан – annem, уán – annen, иáб – babası.
Кан – erkek ismi, Кэын – erkek ismi, Сас – erkek ismi, Заз – erkek ismi, Баз – erkek ismi, Шьашь – erkek ismi, Ташэ – erkek ismi.

АџНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихџылаатэуп. Yeniden yazın.

- ыл-ал-ол, ул-ел-ил, па-пу-по;
- ны-не-ни, ма-му-мо, мы-ме-ми;
- ыт-ат, от-ут-му, ет-ур-от;
- ит-ат, ыт-от, меу-уеиу.

2)

Ацқасаура. Doğru yazma.

Ҷўнча Ҷўри

Ҷўрын, Ҷўрын, Ҷўр-Ҷўрўн,
Ҷўнчак сацэажэон, иаапшўн,
Ҷўнча Ҷўри, Ҷарчалёи,
Ҷапшора ўгои, кэаталёи.

Racugay Tchanua

Çiri Çalıkuşu

Cıvıltı, cıvıltı, cıvıl-cıvıltı,
Çalıkuşu konuşarak bana bakarak,
Çiri çalıkuşu, cıvıl cıvıl,
Senin güzelliğin kıyaslanamaz.

3) Ихобилаатәуп. Бжыы тгала иацхьатәуп.

Yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

1) Ифықәфықәуа, фықә-фықә,

Ифықәтәоуп ардәына афықә.

– Ардәына йқанатцозеи?

– Ифықәфықәуеит.

– Иабáкоу?

– Афықә ифықәтәоуп.

Karatavuk chok-chok şarkısını söylüyor,
Karatavuk kıyıda oturuyor.

– Karatavuk ne yapar?

– Chok-chok şarkısını söylüyor.

– O nerede?

– Kıyıda oturuyor.

2) Ашыцра йла, ашыцламшә йлхо,

Ашышкамс ылахеит ашыц.

– Ашышкамс ашыц йлахама?

- Ёлахеит.
- Ёлхома?
- Ёлхоит.
- Ашыцрагы ёлоума?
- Ёлоуп.

Şimşir korusunda, yosunlarda sürünerek
Karinca şimşir ağacına sıkışmış durumda.
– Karinca yosunlara mı takıldı?
– O sıkıştı.
– Onunla uğraşiyor mu?
– O onunla uğraşiyor.
– Şimşir ağacında mı?
– İçinde o var.

3) Шышы, ашышы́ха, Шы́ри,

Шы́ашькәа лхы лшышы́уеит.

- Ашышы́ха, ашышы́ха!
- Ёкалазеи?
- Шы́ри шәылцырха́гоуп.
- Шы́ри?! Ёкалцозеи?!
- Шы́ашькәа лхы лшышы́уеит.
- Шы́ашькәа?!
- Ааи, Шы́ашькәа.
- Ахышы́ра бзіа илбо́ма?
- Илбо́ит. Дарты́нчуеит.

Şşı, yavaş, Şiri,
Şaşk'ua başını okşuyor.
– Sessiz, sessiz.
– Ne oldu?
– Şiri 'yı rahatsız – ediyorsun.
– Şiri?! Peki o ne yapıyor?
– Şiri'in kafasını okşuyor.
– Şaşk'ua?!
– Evet, Şaşk'ua.
– Kafasına vurulmasını seviyor mu?
– O seviyor. Bu onu rahatlatıyor

№9. Ақатцарба. Fiil.

9.1. Ақәырцшы́ йқәныкәаны адт́а нағзатәу́п.

Ödevi modele göre gerçekleştirin. (Tahtada çalışma)

Ақәырцшы́: Ахра дҳақьымуп. Ахәшәтәы́ртағы а́ус иуе́ит. А́ус абáиуа?

Ahra doktordur. Hastanede çalışıyor. Nerede çalışıyor?

1. Смéл дкәашаѿуп. _____

2. Бй́да дартй́ступ. _____

3. Нах́ар ддекáнуп. _____

4. Фарх́ат дуаст́оуп. _____

Smel bir dansçıdır.
Bida bir sanatçıdır.
Nahar bir Dekan.
Farhat bir usta.

9.2. Ақәырцшы́ йқәныкәаны адт́а нағзатәу́п.

Ödevi modele göre gerçekleştirin. (Tahtada çalışma)

Ақәырцшы́: Амза джурнали́ступ. Уажә́ы ара́дио ағы́ ды́коуп. Дабáкоу уажә́ы?

Amza gazetecidir. O şimdi radyoda. O şimdi nerede?

1. Нарс́оу дби́логуп. _____

2. Сы́кәын дт́арáуаѿуп. _____

3. Дахár дзіндырѡуп. _____

4. Қъаамын дтѡанчаѡуп. _____

Narsou biyologdur. Sıkun bilgin. Dahar bir hukukçu. Kiaamin emekli.

9.3. Ақѡырцшы́ йқѡныкѡаны адтѡа нағзатѡуп.

Ödevi modele göre gerçekleştirin. (Tahtada çalışma)

Ақѡырцшы́: Едѡ дтѡарѡуаѡуп. Уажѡы ауниверситѡт аѡы дыкоуп.

Дызұстада?

Eda bilgin. O şimdi Üniversitede. O kim?

1. Кѡма дтѡаѡуп. _____

2. Атѡана дыртѡаѡуп. _____

3. Даур дрѡкторуп. _____

4. Сѡма длѡкторуп. _____

Kama çıraaktır. Atana öğretmendir. Daur Rektör. Sima öğretim görevlisi.

9.4. Афрѡза диктѡнт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

1) – Шѡабѡнтѡаа?

– Ахѡаанырцѡынтѡ.

2) – Шѡабѡнхо?

– Тырқѡтѡыла.

3) – Шѡтѡыла ѡрбан?

– Адсынтѡыла.

3) – ИлЫхьзузеи уахэшья?	5) – ШэзыргэЫргъозеи?	6) – Шэабáкoу?
– Гэáшьа.	– Ацá дийт.	– АѠны.

- 1) – Nereden geliyorsunuz?
– Yurtdışından.
- 2) – Nerede yaşıyorsunuz?
– Türkiye'de.
- 3) – Ülkeniz nedir?
– Abhazya.
- 4) – Kız kardeşinin adı ne?
– Guaşa.
- 5) – Neye seviniyorsunuz?
– Bir oğul doğdu.
- 6) – Neredesiniz siz?
– Evde.

9.5. Адиктáнт. Áқэығэғэара Ықэыргылатэуп.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

1) ШэЫшэка шэышэуá ишэыцэцóит,

Ашэ шэмырбáкэа ишэцэагóит.

– ШэЫшэка ҳацэцóма?

– Ишэыцэцóит.

– Ишцá?

– Ишэышэуá!

– Акрагóма?

– Ашэ агóит!

– Иаҳцэагóма?

– Ишэцэагóит!

– Иаҳмырбáкэа?

– Ишэмырбáкэа!

- Şuşuk'a ıslık çalarak, kaçıyor,
Peynir gizlice götürecek.
- Şuşuk'a bizi terk mi ediyor?
 - O sizi terk ediyor.
 - Nasıl?
 - Islık çalarak.

- Bir şey götürüyor mu?
- Peynir götürüyor.
- Bizden mi alıyor?
- Sizden alıyor.
- Bize göstermeden mi?
- Size göstermeden.

2) Дыдын дыџуеит, дыццакуеит,

Игэы адырдыр аргóит.

- Дыдын дыџуама?
- Дыџуеит.
- Дыццакуама?
- Дыццакуеит.
- Игэы дырдыруама?
- Идырдыруеит.
- Адырдыр аргонý?!
- Иаргóит!

- Dıdın koşuyor, acele ediyor,
- Kalp çarpıyor dır-dır.
- Dıdın koşuyor mu?
- Koşuyor.
- Acelesi mi var?
- Acelesi var.
- Kalp çarpıyor mu?
- Çarpıyor.
- Çarpıyor dır-dır?!
- Çarpıyor!

3) Ѡба-Ѡба Ѡыга йма, Ѡына дыџт,

ИѠызагыы йман Ѡбаķá.

- Ѡына дыџма?
- Дыџт.
- Акраигáма?
- Игéит.
- Йигеи?
- АѠыгақәа.
- Заķá?

- Өба-өбá.
- Уáха азэ́ыр аөы́га ймоума?
- Иөы́загы́ ймоуп. Өба́кá.

Her biri iki kalem tutarak, Yüına koştı, Arkadaşının da iki tane vardı.

- Yüına koştı mu?
- Koştum.
- Yanımda bir şey mi aldın?
- Alıyordu.
- Ne aldı o?
- Kalemler.
- Ne kadar?
- İkişer ikişer.
- Elinde başka kalem olan var mı?
- Arkadaşının da yanında. Yaklaşık iki.

АӨНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихө́ылаатәуп. Yeniden yazın.

- *хәа-хәу, хәо-хәы, хәе-хәи;*
- *хәа-хәу, хәо-хәо, хәу-хәа;*
- *хәы-хәе, хәи-иҳә, хәе-хәы;*
- *ыҳә-хәа, оҳә-уҳә, еҳә-иҳә;*
- *еҳә-уҳә, оҳә-иҳә, хәа-ыҳә.*

2) Áжәеинраала хө́ылаатәуп. Ы́рхә́ала итцатә́уп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

I

Илхә́а илызхә́ом,
Илз́а илызз́ом,
Дзааз́аз аөны́,
Тшәахэ́ит, дакз́ом.

Söyleyemem,
Saklayamaz,
İçinde büyüdüğü ev,
Daraldı, sığmıyor.

II

Лан дыхэхэарым,
Лаб длыхьзарым,
Лашьцэа дыршьрым,
Лэхэшьцэа аалырцшрым.

Annem çıglık atmayacak,
Babam yetişmeyecek,
Kardeşleri onu öldürmeyecek,
Kız kardeşleri uyandırmayacak.

III

Уахóуп, уахá,
Афá лхэахьеит.
Иарá даауеит,
Ааигэá дыцшуеит.

Bu gece, bu gece,
O çoktan söz verdi.
O gelecek,
Yanında bekleyecek.

Тайф Ацба

№10. Аказшыарба. Sıfat.

10.1. Ажээр диктáнт. Итцатəуп.

Sözlük dikte. Öğrenin. (Tahtada çalışma)

1) а-баба – ача баба

2) а-бна – абна қақа

3) а-бзіа – аус бзіа

4) а-бзіабара – абзіабара цқа

5) а-бзіахə – ан бзіахə

6) а-бзіараз – бзіала

kabarık – kabarık ekmek

orman – sıkı geniş orman

iyi – iyi bir anlaşma

aşk – gerçek aşk

mükemmel – harika bir anne

hoşça kal

10.2. Ақəырцшы́ йқəныкəаны адтá нағзатəуп.

Ödevi modele göre gerçekleştirin.

Ақəырцшы́: – Ақəáz. Арý ақəáz.

– Ақəáz?

– Áаи, ақəáz.

Örnek: – İri. Bu iri.

– İri mi?

– Evet, iri.

1. Апáжə.

– _____. Арý _____.

– _____?

– _____, _____.

5. Апáз.

– _____. Арý _____.

– _____?

– _____, _____.

2. Апáфə.

– _____. Арý _____.

– _____?

– _____, _____.

6. Апáш.

– _____. Арý _____.

– _____?

– _____, _____.

3. Ўжәпа.

- _____ . Арӣ _____ .
- _____ ?
- _____ , _____ .

7. Апашә.

- _____ . Арӣ _____ .
- _____ ?
- _____ , _____ .

4. Ўшла.

- _____ . Арӣ _____ .
- _____ ?
- _____ , _____ .

8. Ўсса

- _____ . Арӣ _____ .
- _____ ?
- _____ , _____ .

10.3. Аказшьарбақәа аиагара ацкарала ишатәуп. Ицатәуп.

Sıfatları aktarım kurallarına göre ayırın. Öğrenin.

- 1) Абзйа, ацәгъа, ашы, ахьшәашә, атбаа, атшәа, алакә, аҳарак, ау.
- 2) Ўлас, ахьантә, адү, ахәчы, аихабы, аитцбы, аилымга, акәыбча.
- 3) Акъафә, акъахә, анаа, ақацшь, ашкәакәа, аиқәатцәа, ағра, ацәхацшь.

Абзйа – iyi, ацәгъа – kötü, ашы – sıcak, ахьшәашә – soğuk, атбаа – geniş, атшәа – dar, алакә – alçak, аҳарак – yüksek, ау – uzun. Ўлас – hafif, ахьантә – ağır, адү – büyük, ахәчы – küçük, аихабы – yaşlı, аитцбы – genç, аилымга – aptal, акәыбча – dikkatli. Акъафә – kısa, акъахә – eğri, анаа – yatık, ақацшь – kırmızı, ашкәакәа – beyaz, аиқәатцәа – siyah, ағра – alacalı, ацәхацшь – pembe.

10.4. Ажәар диктәнт. Ицатәуп.

Sözlük dikte. Öğrenin. (Tahtada çalışma)

- 1) а-пәжә – аласба пәжә
- 2) а-пәз – ахәычы паз
- 3) а-пәфә – ахәтца пәфә

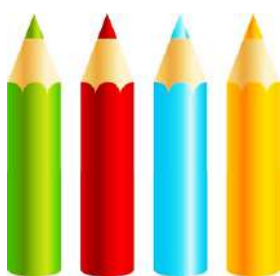
tombul – tombul köpek
tam – tam çocuk
kisa – kısa erkek

- 4) а-пáш – ахы́ паш
- 5) а-пáшә – аҗы́ пашә
- 6) á-пќа – áпќа цшза
- 7) á-жәпа – апќы́з жәпа
- 8) а-хәычы́ – апарпáр хәычы́
- 9) а-цá – апырпы́л ца

kel – kel kafa
 beyaz – beyaz yüz
 turna – güzel turna
 sazlık – kalın sazlık
 parağan – küçük parağan
 biber – acı biber

10.5. Иарбóу ацштәқәá ажәáла ианцатәу́п. Итцатәу́п.

Renkleri yazın. Öğrenin.

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

10.6. Адиктáнт. Áқәығәғәара ықәыргылатәу́п.

Dikte. Vurguyu koyun. (Tahtada çalışma)

- 1) Иңарңáруа аеаѳrá,
 Илы́рңаңоит Таңá.
 – Аеаѳrá ңарңáруама?
 – Иңарңáруеит.
 – Изы́рңаңода?
 – Таңá.

Yayılan hasat,
 C'ac'a dağılıyor.
 – Mahsul dağılıyor mu?
 – Yayılıyor.
 – Kim yayılıyor?
 – C'ac'a.

- 2) Аңьанңы́хәа ңьейшьеит Тьат,
 Тьашьахәы́с ибейт Тьанхәáт.
 – Тьат аңьанңы́хәа ңьейшьама?

- Ицъѣишьѣит.
- Цъанхэат?
- Цъашъахэыс ибѣит.

Cat'ı cevizli sucuka şaşırdı,
Canhüat mucizevi gördü.
– Cat'ı cevizli sosise şaşırdı mı?
– Şaşırmıştı.
– Canhüat?
– Onu mucizevi gördü.

- 3) Р ахы ланархán,
 Áжа иáлнахит ажъá,
 Абжы́ иáлнахит абжы́ы,
 Ахы́ иáлнахит ахы́ы.
– Р ахы́ ланархáма?
– Иланархѣит.
– Нас?
– Áжа ажъá áлнахит.
– Уáха? Абжы́ иазнауáзеи?
– Абжы́ы áлнахит.
– Ана́ѣс?
– Ахы́ы áлнахит ахы́ы.

R başını ters çevirdi,
Kül ağacı tavşana çevirdi,
Böceği sese çevirdi,
Mermiyi altına çevirdi.
– R başını çevirdi mi?
– Ters çevirdi.
– Sonra ne olacak?
– Kül ağacı tavşana dönüştü.
– Başka ne var? Böceğe ne yaptı?
– Ondan ses çıkardım.
– Ya sonra?
– Altını kafaya çevirdi.

- 4) *ℓ* ахы́ ланархán,
 Азы́ и́иасит азэ́ы иахъ,
 Амш и́иасит амшэ́ ахъ,

Áша íиасит áшəа ахь.

– ℓахы ланархама?

– Иланархэит.

– Иáлтци?

– Азы азэы иáхь íиасит.

– Уáха?

– Амш – амшəа ахь.

– Áша иáхьи?

– Áшəа ахь íиасит.

ℓbaşını çevirdi,
Su tek bir insana dönüştü,
Gün ayıya dönüştü,
Acı bir şarkıya dönüştü.
– ℓ kafasını mı çevirdi?
– Ters çevirdi.
– Ne oldu?
– Su tek bir insana dönüştü.
– Başka ne var?
– Ayıda bir gün.
– Gorky'ye ne oldu?
– Şarkıya dönüştü.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихəылаатəуп. Yeniden yazın.

- хəа-хəу, хəо-хəы, хəе-хəи, хəа-хəа, хəи-хəи;
- хəу-хəу, хəо-хəо, хəы-хəы, хəе-хəе, хəи-хəи;
- хəи-хəи, иухə-еухə, хəи-аухə, хəа-хəу;
- хəо-хəы, хəе-ихə, хəа-хəа, хəу-хəу, хəо-хəо;
- хəи-хəы, хəе-хəе, ихə-ихə, ыхə-ахə, охə-ухə;
- ехə-ихə, ехə-ухə, охə-ихə, ахə-ыхə, хəу-хəи.

2) Ихѡылаатѡуп. Игѡынкылатѡуп.

Yeniden yazın. Aklınızda tutun.

- *аѡѡанда* = *алии ѡѡанда*
- *ап,ха́* = *ахауа́ п,ха*
- *аца́* = *а́мра ца*
- *а́хоиѡаиѡа* = *ап,и́а хѡиѡа́иѡа*
- *аѡаап,сѡ́и* = *алии ѡаап,сѡ́и*
- *аца́а* = *ахауа́ ца́а*

3) Ђжѡеинраала хѡылаатѡуп. Тырхѡ́ала итѡатѡ́уп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

IV

Лара́ дшѡары́м,
Иара́ дшѡары́м,
Дымѡа́р луры́м,
Димга́р иуры́м.

O korkmayacak,
O korkmayacak,
Yine de gidecek,
Yine de onu alacak.

V

Аба́р, аба́р,
Дымѡѡ́и, аха́,
Измы́рѡѡзеи,
Ла́хѡшьѡѡа уаха́!

İşte, işte,
Elbette gidecek, ama,
Neden uykuya dalmıyorlar,
Kız kardeşleri bu gece!

VI

Аѡѡы́с иахѡ́у,
Ахѡ́ыхѡ́ иахѡ́у,
Шѡара́ шѡазхѡ́ыѡ,
Абра́и зызхѡ́у.

Kuş dedi ki,
Güvercin dedi ki,
Kendiniz düşünün,
Bu ne anlama gelebilir.

Тайф Ђѡѡба

2 с.

№11. Аңхьазарахьзы. Sayısal isim.

11.1. Ажэар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Жэабá, ѡажэá, ѡажэйжэаба, ѡынѡажэа, ѡынѡажэйжэаба, шэкы.
- 2) Хынѡажэá, хынѡажэйжэаба, цшьынѡажэа, цшьынѡажэйжэаба.

On, yirmi, otuz, kırk, elli, yüz.
Altmış, yetmiş, seksen, doksan.

11.2. Áжэеидхэала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Жэа-хак, хэ-лабáк, аа-тэáк, быжь-макáк, цшь-лахáк, ѡ-чак, х-еык.
- 2) ѡажэá ѡыга, жэохэ карандáшь, жэáѡа шэкэы, жэйбыжь саán.

On armut, beş sopa, sekiz elma, yedi
kemer, dört incir, iki ekmek, üç at.
Yirmi kalem, on beş kalem, on iki
kitap, on yedi tabak.

11.3. Адиктáнт. Аңхьазарахьзқэа áлѡаатэуп.

Dikte. Sayısal isimleri yazın. (Tahtada çalışma)

Еснáт ахшáра ѡыцáа ймоуп. Азэбý Мурáт иоуп. Áхэбатэи аклáсс
аѣбý дтэóуп. Жэéиза шықэсá ихýтцуеит. Иарá áшьыжь асаáт быжьбá
рзы дгýлоит. Асаáт жэба рзы áцхьара иáлагоит.

Закá? _____

Esnat'ın iki çocuğu var. Onlardan biri
Murat. O beşinci sınıfta. O on bir yaşında.
Sabah yedide kalkıyor. Öğrenim sabah
dokuzda başlar.

1) ИхФЫлаатэуп. Yeniden yazın.

- жеи-жои-жаи-жау-еж-уж;
- жу-жо-жа-жы-же-жи;
- жаи-жаи, жау-жау, жу-жу;
- жа-жа, жо-жо, жы-жы;
- ож-иж, аж-ыж, жеи-жеи;
- жои-жои, уаж-иаж, иож-иеж;
- жуеи-ужеи, жужу-жеже, иоже-оиже.
- жэу-жэа-жэи, ижэ-еж-ажэ.

2)

Аиқхаабура. Doğru yazma.

Абáҳча

Айáа кап,шь-бэжсоқáа,

Аҳáа злакáаңчара,

Алаҳáа цхаишьшьáа,

Афáа хаакáакáа,

Абáҳча п,и́зáа.

Расидáау Т́áниа

Bahçe
Elmalar kırmızı-sarı,
En tatlı armut,
Bal inciri,
Kokulu en tatlıdır,
Güzel bahçe.

12.1. Ацыра диктант. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Цым, цшыи, ста, қыт, қэтәа, бду, шәыр, пқәа, кәча, рыр, хәар, реи.
- 2) Мкәа, бжыы, шыта, бжа, хын, ыны, быжь, ын, кәты, цыхә, саат, дыр.

12.2. Адиктант. Аңхьазарахьзқәа алаатәуп.

Dikte. Sayısal isimleri yazın.

Ераста

Иахьа мшацымза жәицшь ауп. Ераста ақытахь ицә жәаатәи автобус дақәтәоуп. Иабдү ашәыр шыапқәа жәаха изыгоит.

Асаат жәаа калахьан. Иандү аштафы акәарт иацыз акәчарақәа жәицшь акрыфәлтцон.

Erasta

Bugün 14 Nisan. Erasta, köye giden on sekiz numaralı otobüse biner. Büyükbabasına on üç fide götürdü.

Saat on ikiydi. Büyükannesi avluda tavuğu olan on dört tavuğu besliyordu.

12.3. Ёицыло ажаакәа ирылтца аңхьазарахьзқәа антатәуп.

Kelimelerin eklenmesinden elde edilen sayıları yazın.

- Ұынтә шәкы = _____
- Хынтә шәкы = _____
- Ұажәа + жәабә = _____
- Ұынтә Ұажәа + жәабә = _____
- Цшыынтә Ұажәа + жәабә = _____
- Шәынтә акы = _____
- Жәабә + аабә = _____

12.4. Апхъазарахъзқәа ажәала ианцатәуп.

Sayıları kelimelerle yazın. (Tahtada çalışma)

- 5 = _____
- 10 = _____
- 15 = _____
- 20 = _____
- 25 = _____
- 30 = _____
- 35 = _____
- 40 = _____
- 45 = _____
- 50 = _____
- 55 = _____
- 60 = _____
- 65 = _____
- 70 = _____

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихәылаатәуп. Yeniden yazın.

- жәа-жәа, жәу-жәу, жәо-жәо, жәы-жәы;
- жәе-жәе, жәи-жәи ыжә-ажә, ожә-ужә;
- ежә-ижә, ежә-ужә, ожә-ижә, ажә-ыжә;
- кьа-кьа, кьу-кьу, кьо-кьо, кьы-кьы, кье-кье;
- кьи-кьи, екь-укь, окь-икь, акь-ыкь;
- кьау-кьей, кьыу-кьоу, еукь-уокь.

2) Ўжәеинраала ацытцәахә җырхәәла итцатәуп.

Şiiri yeniden yazın. Şiirin bir bölümünü ezbere öğrenin.

Аацынтәи ақәа

I

Тынч илэиуеит ихаазá,

Аацынтәи ақәа.

Шьаньы иртáлоит ицхазá,

Адгьыл адақәа.

II

Атцáр чырчы́руа áшәа хәо,

Инеиды́ркылоит рыхқәа.

Ацсшәа еибы́рхәоит ицхашьó,

Игә́ылтцыз абы́гьқәа.

Bahar yağmuru

I

Sessizce ve tatlı bir şekilde akar,

İlkbahar yağmuru.

Kana sıcak bir şekilde girecekler,

Yeryüzünün yüzeyine.

II

Kuşlar şarkı söyler,

Başlarını eğerkler.

Birbirlerini utangaçça selamlarlar,

Düşen yapraklar.

Тайф Ацъба

13.1. Ажэар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ашэахьаены, аѡашаены, áхашаены, амѣышаены, асáбшаены.
- 2) Áшьыжь, шыыбжьон, áхэылбычеа, уахá, áшарцаз, уатцэы, иахьá.
- 3) Мчыла, ғымт, цас, абáс, акáкала, тынч-тынч, хрыжь-хрыжь.

Pazartesi, Salı, Çarşamba, Pazar,
Cumartesi günleri.
Sabah, öğle yemeği, akşam, bu gece,
sabah, yarın, bugün.
Zorla, sessizce, bilinçli olarak, işte
böyle, sessizce-sessizce, durarak.

13.2. Адиктáнт. Азцаарақэа ртак катцатэўп.

Dikte. Soruları cevaplayın.

Тáнеи акарпыжэи

Тáна лаб Едрáт íхьзуп. Иарá акарпыжэ ааигéит. Ицýкеит. Са дук
лй́теит. Лкарпыжэ са дуи ларéи ей́карóуп. Дéилаҳазаны илфóит. Тáна
акарпыжэ акáлашэа илгэацхóит.

Дáрбан? _____

Иáрбан? _____

Й́каитцазеи? _____

Ишцá? _____

Tana ve karpuz
Tana'nın babasının adı Edrat'tır. O karpuz getirdi. Onu kesti. Ona büyük bir dilim verdi. Dilim kendisi kadar. Onu severek yiyor. Tana karpuzu çok seviyor.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi.

1) ИхѡЫлаатэуп. Yeniden yazın.

- кѡа-кѡу, кѡо-кѡы, кѡе-кѡи, кѡа-кѡа;
- кѡу-кѡу, кѡо-кѡо, кѡы-кѡы, кѡе-кѡе;

2)

Ацқвасура. Doğru yazma.

Амза

Амза лашѡн,

Ацх наскѡн.

Пхѡзла скѡашѡн,

Амза еѡурѡн.

Мѡниа Расигѡи

Ay

Ay ışığı,

Gece geçiyordu.

Rüyamda dans ettim,

Ay gösteriş yapıyordu

№14. Ахьызкá. İsim.

14.1. Ацýра диктáнт. Nece dikte. (Tahtada çalıřma)

- 1) Ари, ҳар, ҳаш, ауп, ара, ҳаф, фны, гыл, ицш, зоуп, ауа, уад, тба.
- 2) Ауп, лаш, иам, моу, хэык, катц, рта, крыф, фарт, шытал, ларт.
- 3) Стá, дын, хаф, хьзуп, дыртц, хэыч, сыхьз, нду, бду, нхоит.

14.2. Áжэидхэала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ацсабáра цшза, ашэт аффы хаá, зáа есшыжыы, агыыл шкэákэа.
- 2) Агыыл кáцшыы, акакáч фежь, áшьха цáгьа, áмза шеишеи.

Güzel doğa, çiçeğin lezzetli kokusu,
her sabah erkenden, beyaz gül.
Kırmızı gül, sarı kır çiçeği, gururlu
dağ, parlayan ay.

14.3. Адиктáнт. Азцаáрақэа ртак катцатэўп.

Dikte. Soruları cevaplayın.

Арі ҳарá ҳáштá áуп. Арá ҳафны гýлоуп. Иарá дýуп, ицшзóуп.
Ауáдақэа тбаáуп, илашóуп. Иáмоуп: ахэыкáцарта, акрыфарта,
áшьталартақэа цшьба, áсас уáдақэа. Арá инхóит стаацэá. Саб
дынхафўп. Ыхьзуп Хазарáт. Сан дыртцафўп. Илыхьзуп Азилá. Сашьá
дхэычўп. Ыхьзуп Алмáс. Сарá атáра стóит. Исýхьзуп Анýса. Сандýи
сабдýи хазы инхóит.

Иáрбан? _____

Дарбан? _____

Йхъзузеи? _____

Илхъзузеи? _____

Иабá? _____

Burası bizim avlumuz. Evimiz burada duruyor. O büyük, güzel. Odalar geniş, aydınlıktır. Onda bunlar var: mutfak, yemek odası, dört yatak odası, misafir odaları. Burada benim ailem yaşıyor. Babam köylüdür. Adı Hazret. Anne öğretmen. Adı Azila. Erkek kardeşim henüz küçük. Adı Almas. Ben okuyorum. Benim adım Anisa. Büyükanнем ve büyükbabam ayrı yaşıyorlar.

ΑΦΗΙΚΑΤΘΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi.

Αιқырасуға. Doğru yazma.

Α-жыá áми-қза

Α-жыá áми-қза ұхыа-збун,

Ес-ены́ сас-ра́ ца-рбун.

Α-шза-хыá а-кэты́ иа-тбун,

Α-аá-ша - а-кэá-та,

Α-ха-ша - а-еа-да́,

Α-цшыá-ша - а-еá,

Α-хэá-ша - а-хэб́хэ,

Α-сáб-ша - а-хэб́-нац.

Αм-еб́-ша иаá-заа-рын а-хэб́с,

Иа-та-хы́-заа-рын сас-ра́,

Α-жыá б́на́-ла-хыан и́а-ра́...

Расидáц Т́аниа

Tavşan Günleri

Tavşanın günleri hesaplandı,

Her gün ziyarete gitmeli.

Pazartesi günü tavuğu ziyaret etti,

Salı günü ördeğin yanında,

Çarşamba günü eşeğin yanında,

Perşembe günü geyikte,

Cuma günü güvercinde,

Cumartesi günü farenin yanında.

Pazar günü buzağının yanına geldi,

Kalmak isterdi,

Ve tavşan çoktan bir yere kaçmıştı.

№15. Ахьызка. İsim.

15.1. Афр́аза дикта́нт. Cümle dikte. (Tahtada çalışma)

1) – Ёмшқ́аа ире́иғъоушьозеи?

– Ахэ́а́ша.

2) – Ёхъзузеи а́рцыс?

– Алма́с.

3) – Амш б́зёоума?

– Ақэ́а ле́иуеит.

4) – Ҳартца́ѡы да́ама?

– Даахъе́ит.

1) – En iyi günün hangisi?

– Cuma.

2) – Adamın adı ne?

– Almas.

3) – Hava güzel mi?

– Yağmur yağıyor.

4) – Öğretmenimiz geldi mi?

– Çoktan geldim.

15.2. Адикта́нт. Ё́қэығэ́ғэара ы́қэыргылатэуп.

Dikte. Vurguyu koyun.

Ё́имхэыц

Ла́ила лы́хэда ё́имхэыц аха́ртцеит. Ё́имхэыц цшзан. Уи лаб илзаа́ихэеит. Ла́ила ле́имхэыц лгэы иаа́хэеит. Лѡ́ыцѡаггы иргэа́цхеит. Лара́ а́цхьарца́ архэара́ лды́руеит. Уй лаб илиртце́ит. Иара́ инапа́ла а́цхьарца́ каитцо́ит. [1, ад. 10, 11]

Boncuk

Leyla'nın boynuna boncuklar takılmıştı. Boncuklar çok güzeldi. Babası onları ona satın aldı. Leyla bu boncukları çok sevdi. Arkadaşları da onlardan hoşlandı. Arkhiartsa çalmayı biliyor. Babası bunu öğretti. Arkhiartsa'yi kendi elleriyle yapıyor.

15.3. Ақэырцшы́ йқэныкэаны адцá нагзатэу́п.

Ödevi modele göre gerçekleştirin.

Ақэырцшы́: – Áмаа. Арí áмаа.

– Áмаа?

– Áаи, áмаа.

Örnek: – Kolu. Bu bir kolu.

– Kolu?

– Evet, kolu.

1. Áимхэыц

_____.

_____?

_____, _____.

2. Лáила

_____.

_____?

_____, _____.

3. Áхэда

_____.

_____?

_____, _____.

4. Áцшза

_____.

_____?

_____, _____.

3. Аб

_____.

_____?

_____, _____.

4. Агәбі

_____.

_____?

_____, _____.

5. Аәызцәа

_____.

_____?

_____, _____.

8. Ахәмтә

_____.

_____?

_____, _____.

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi.

Ацқасаыра. Doğru yazma.

Ансұта алаха дұлахауеит. Ахала дцань
илызғьхуам. Ацла дзыхэном. Хэбшықәса рбун илхьйуа.

Ансұта лашьа Сит, ьхозун. Царь жэбшықәса
илхьйуеит. Ацла дыхэноит. Алаха ьйхуеит. Цахэшьа
Ансұта илзааигбйт.

Сити Ансұтеи алаха еицбьрфбйт.

Ansita incir istiyor. Kendisi gidip toplayamıyor. Ağaca tırmanamıyor. O sadece beş yaşında.

Ansita'nın erkek kardeşinin adı Sith. O on yaşında. İncir topluyor. Kız kardeşine Ansita'ya getiriyor.

Siti ve Ansita birlikte incir yerler.

2 с.

№16. Ахьызká. İsim.

16.1. Адиктáнт. Áқәығәғәара ықәыргылатәуп.

Dikte. Vurguyu koyun.

Сан

Сан Нйса ашы́ла лхәит. Ахш áтцалтәеит. Áмажәа лкәәхә́ит. Ачу́ан азы́ тә́лтәеит. Икна́лхәит.

Сан акәакә́ар калтә́еит. Ачу́ан итә́лтсеит. Акәакә́ар анжә́ы, итә́йлгеит. Агәы́бләа ианы́лтсеит. Аба́кәы́л итә́з ахыртә́ы хлыртлә́ит.

[1, ад. 21]

Annem unueledi. İçine süt döktü. Hamuru yoğurdu. Kazana su döktü. Onu astı.

Annem ak'uak'uar pişirdi. Onları kazana attım. Ak'uak'uarler pişince onları çıkardı. Onları derin bir kaseye koydu. Yoğurtlu kabı açtı.

Акәакә́ар – peynirle doldurulmuş mantı türü.

Аба́кәы́л – yoğurdu mayalamak için küçük bir tahta fiçi.

16.2. Ақәырцшы́ йқәныкәаны адтә́ нағзатә́уп.

Ödevi modele göre gerçekleştirin.

Ақәырцшы́: – Áфатә. Арй́ áфатә.

Örnek: – Yemek. Bu yemek.

– Áфатә?

– Yemek?

– Áаи, áфатә.

– Evet, yemek.

1. Ан

_____. Арй́_____.

_____?

_____, _____.

2. Ашы́ла

_____ . Ары́ _____ .
_____ ?
_____, _____ .

3. Ахш

_____ . Ары́ _____ .
_____ ?
_____, _____ .

4. А́мажәа

_____ . Ары́ _____ .
_____ ?
_____, _____ .

5. Ачуа́н

_____ . Ары́ _____ .
_____ ?
_____, _____ .

6. Азы́

_____ . Ары́ _____ .
_____ ?
_____, _____ .

7. Акәакәа́р

_____ . Ары́ _____ .
_____ ?
_____, _____ .

8. Агэыблáа

_____. Ары _____.
_____. ?
_____, _____.

9. Абаҕэыл

_____. Ары _____.
_____. ?
_____, _____.

10. Ахыртэы

_____. Ары _____.
_____. ?
_____, _____.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi.

1) Ихыылаатэуп. Yeniden yazın.

- гва-гву, гво-гви, егв-гвы;
- аугв-аигв, иогв-иегв, гвви-гвои-иогв;
- уагв-иагв, гда-агд, гду-угд;
- гдо-огд, гды-ыгд, гдди-иагд;
- гдау-гдау, уагд- аугд.

2) Áжэеинраала хыылаатэуп. Бжыы тгáла иáцхьатэуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

Сыңсадгьыл

I

Сы́хаара сыңса́дгьыл,
Й́калазеи, закэ́бызеи?
Йу́цшаауази, иу́цэ́йзеи,
Аба́с у́лахь зе́иқәузеи?!

II

Нхы́тқа ица́з угэ́ырѳо́ма,
Мшын нырце́ й́коу у́цабо́ма?
Сы́лашара, сыңса́дгьыл,
Аба́с у́лахь зе́иқәузеи?

III

Уахь́цара́доу цх́оушьо́ма,
Ма да́еакы́ гән́уго́ма?
Сы́лашара, сыңса́дгьыл,
Аба́с у́лахь зе́иқәузеи?

Дырми́т Ге́лиа

Vatanım

I

Benim tatlı ülkem,
Ne oldu böyle sana?
Ne kaybettin de , arıyorsun?
Neden bu kadar üzgünsün?!

II

Gidenler için mi üzülüyorsun,
Deniz ötesinin yasınımı
tutuyorsun?
Nurum benim, canım vatanım,
Neden bu kadar üzgünsün?

III

Bilmediğne mi utanıyorsun,
Yoksa başka bir şikayetinmi var?
Işığım, canım vatanım,
Neden bu kadar üzgünsün?

№17. Ахьызкá. Ísim.

17.1. Адиктáнт. Ахьы áтáтáуп.

Dikte. Başlığı verin.

Цхынрáн. Ашóура гáгáан. Тáхмáдак áидара дáтцаланы днéиуан. Ицсы мáчхеит. Áмѿа нýрцѿка чкэýнак даáиуан. Ёкалаз гáеиѿеит. Áшырхэа áмѿа ааихítѿан, áтáхмада днайтáагылт [1,16].

Áтáхмада арí даáра игэýи иаáхэеит. Áчкэýн диáзѿааит:

– Узѿáда, дад?

– Тарáшь Бигэáа иѿá сóуп сарá, – ихэеит áчкэýн.

– Анѿэá унеигзáаит, дад! – игэýи иаáхэеит áтáхмада.

Áчкэýн, áтáхмада дызѿáз áидара ааймихын, иарá днáтáлеит.

Yaz oldu. Aşırı sıcaklık vardı. Yaşlı adam ağır bir yük ile yürüyordu, bilincini kaybetti. Caddenin karşısında bir çocuk yürüyordu. Neler olduğunu gördü. Hızla yoldan geçti ve yaşlı adamı yakaladı.

Yaşlı adam çok memnundu. Çocuğa sordu:

- Baban kim, dad?

- Ben Tarash Biguaa'nın oğluyum, - dedi çocuk.

- Tanrı seni kutsasın, dad! - dedi yaşlı adam.

Çocuk yükü yaşlı adamdan alıp kendi üzerine kaldırıp aldı.

17.2. Ақэырцшы́ йқэныкэаны адтá нагзатáуп.

Ödevi model göre gerçekleştirin.

Ақэырцшы́: – Ажъ. Арí ажъ.

– Ажъ?

– Áаи, ажъ.

Örnek: – Üzüm. Bu üzüm.

– Üzüm mü?

– Evet, üzüm.

1. Ёжға.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

2. Ахға.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

3. Ағғы.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

4. Ан.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

5. Ағыра.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

6. Ашға.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

7. Ахға.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

8. Ахғы.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

9. Ала.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

10. Ахра.

- _____. Ары _____.
- _____?
- _____, _____.

Άжәа – kelime, άшәа –şarkı, ах́а – armut, άх́әа – kılıç, ағәбі – tahta, ахәбі – tepe, ан – anne, а́ла – göz, а́ғра – alacalı, а́хра – kaya.

ΑΦΗΓΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi.

Αιқыраауға. Doğru yazma.

Атәл

*Атәл дасуеит Тәана,
Лебурдү ди́ацаажәоит Астәана,
Жәабжәк лах́ама, азәбүр даау́ама,
Ашәкәбі д́ап,хв́ама, дкәаш́ама,
Ацә́ажәара лгәви п,цәаз́ом,
Атәл а́сра лгәви ахшәаз́ом.*

Расидәц Тәаниа

Telefon

Tana telefonla arıyor,
Astana ile önemli bir konuşma yapıyor,
Haberı duydu, birinin gelmesi gerekiyor,
Kitabı okudu, dans etti,
Konuşmaktan sıkılmıyor,
Telefonda konuşmaktan sıkılmıyor.

2 с.

№18. Асінтаксис. Ўжәидхәалеи ахәбуи.

Sözdizimi. Tamlama ve cümle.

18.1. Ажәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Атәыла, абирáк, аны́хәа, агә́ырғъара, áмза, áмзаға, азгә́атара.
- 2) Ады́рра, áҳарак, áжәеинраала, адтá, артца́ы, áцсшәа.

Ülke, bayrak, bayram, sevinç, ay, hilal, kaydetmek.
Bilgiler, yüksek, şiir, görev, öğretmen, Abhaz dili.

18.2. Ўжәидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Атәыла амш, аны́хәа азгә́атара, абирáк қацшь, áмзаға лашá, ахәынтқáрра асимвол, Тырқәтәы́ла абирáк, áжәлар ргә́ырғъара.
- 2) Зды́рра ҳаракý артца́ы, áцсшәа атцарá, бзýа абарá, аөрәи áцхьарәи ады́рра, áжәеинраалақәа рхәарá, аөны́катәи адтца́қәа ры́катцара.

Cumhuriyet Bayramı, bayram kutlaması, kırmızı bayrak, parlak hilal, devlet sembolü, Türkiye bayrağı, halkın sevinci.
Çok yetenekli bir öğretmen, Abhaz dilini öğrenmek, sevmek, mektup okuyabilmek, şiir okuyabilmek, ev ödevini yapmak.

18.3. Адиктáнт. Ахы́ áтатәуп.

Dikte. Başlığı verin.

Цхынгә́ы җажә́и хца Адсны́ абирáк иáмшуп. Хьфáфеи Хакә́ыцәи абирáк амш азгә́артәит. Хьфáфа, иахьатә́и аны́хәа иазкны́, áжәеинраала ғырхә́ала илтә́йт.

Хьфáфа арí áжәеинраала лыбжьы́ тганы́, ицшзаны́ да́цхьейт.

[5, ад.56]

ΑΦΗΙΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎСУРА

1) Иаагού асáхьақэа ирықэшэо цшыба-хэба хэоу антцатэуп.

Resimlerle ilgili dört ile beş cümle oluşturun.

Αδυσράτ

TURKIYE

Χαριτασσί Εγά

2) Áжэеинраала хөылаатэуп. Бжыы тгáла иáпхьатэуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

Сыцсáдгьыл

I

Сыла лашэуп,

Иáмбазатт игылаз ўмрак.

Слымха рыцхауп,

Иамаҳазáтт иáсуа уцшáк.

II

Изымныкэац сиѳызоуп,
Самбацт уцшахэак.
Сыцстазаара утэуп,
Сыцсадггыл затэык.

III

Умра цхааит, уцша асааит,
Ужэѳан ацака сышьтазааит.
Уцхара сгэы ианырзааит,
Сыцсадггыл, сылахь уанызааит.

Озгьур Бгажэба

Benim vatanım

I

Gözüm kör,
O senin güneşinin doğuşunu görmedi,
Kulaklarım acıklı,
Rüzgarını duymadılar.

II

Ben henüz yürümeye başlamamış birine benziyorum,
Kıyının hiçbirisi beni henüz görmedi,
Hayatım sana ait,
Benim vatanım sana yalnız.

III

Güneşin parlсын, rüzgarın essin,
Bırak ben senin gökyüzünün altında yatayım,
Bırak sıcaklığını hissedebileyim,
Vatanım, alnıma yazılmana izin ver.

№19. Аҗәеидхәалеи ахәбуи. Tamlama ve cümle.

19.1. Аҗәар диктáнт. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Астудэ́нт, ауниверситэ́т, атцара́, архарá, есены́.
- 2) Аацын, а́цхын, тага́лан, азын, ахь́та, ацсаба́ра, ашә́ыр.

Öğrenci, üniversite, öğretmek, eklemek, her gün.
İlkbahar, yaz, sonbahar, kış, soğuk, doğa, meyveler.

19.2. Аҗәеидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Астудэ́нт бзі́а, есены́ ауниверситэ́т ахь аара́, атцара́ бзі́аны атцара́, саатк а́гымхара, адбы́рра дү́қәа рырхарá.
- 2) Аацын кә́анда, а́цхын шбу́ра, тага́лан ъежь, азын шкә́акәа, ахь́та баацсы́, ацсаба́ра цшза́, ашә́ыр кала́.

İyi bir öğrenci, her gün üniversiteye gitmek, iyi öğrenmek, bir saat bile geç kalmamak, yüksek bilgi edinmek. Ilık ilkbahar, sıcak yaz, sarı sonbahar, beyaz kış, şiddetli soğuk, güzel doğa, olgun meyveler.

19.3. Иантцатәу́п. Игәынкы́латәу́п.

Yazın. Aklınızda tutun. (Tahtada çalışma)

- 1) Азын хь́тбу́п. Асы́ ауэ́ит. Итцáауэ́ит.
- 2) Аацын ц́харахо́ит. Ацсаба́ра шә́туэ́ит.
- 3) А́цхын шбу́роуп. Ашә́ыр калоб́ит. Атц́х кь́афхо́ит, амш азх́ауэ́ит.
- 4) Тага́лан аура́ т́аргало́ит. Хьшә́ашә́ароуп. Амш́қәа баацсх́о́ит.

Kışın hava soğuktur. Kar yağıyor. Donuyor.
İlkbaharda hava ısınır. Doğa çiçek açar.

Yaz aylarında hava sıcaktır. Meyveler olgunlaşır.
Gece daha kısadır, gün daha uzundur.
Sonbaharda hasat edilir. Soğuk. Hava kötüleşiyor.

19.4. Иарбóу áтцлақэа изыднакýло áшықэс áамта арбатэўп.

Х-хэбук иреитцáмкэа ирылхтэуп.

Ağaçları mevsimlere göre dağıtın. Onlar için en az üç cümle oluşturun.

Ақэырцшы:

Áшықэс áамта – áапын.

Ацхáра калéит.

Áтцла шэтит.

Yılın zamanı bahar.
Sıcak geldi
Ağaç çiçek açtı.

1)

2)

3)

4)

19.5. Ажәа аиагара аңка́рала иантатәу́п. Игәынкы́латәу́п.

Kelimeyi aktarma kurallarına göre yazın. Aklınızda tutun.

1)

Амиш зейи,и-ра-хó

- *Ақәа́ лéи-уеиш.*
- *Аи-ра́ п,хóиш.*
- *Асóи лéи-уеиш.*
- *Ийáа-уеиш.*
- *Идог-уéиш.*
- *Ииа-цóи́с-уеиш.*
- *Амиш еи-хаиш-ио́иш.*

Yağmur yağıyor.

Güneş parlıyor.

Kar yağıyor.

Donuyor.

Gök gürültüsü gürliyor.

Şimşek parlıyor.

Bulutlu bir gün.

2)

- *Иа-хóа́ амиш йз́иоуп.*
- *Иа-йóи́ амиш йаап,с-хóиш.*
- *Ақәа́ лéи-ра-ны́ й́коуп.*
- *Иа-цóи́ асóи лéи-уан.*
- *Иа-жóи́ ийáа-уеиш.*
- *Аи-ра́ п,хаиш.*
- *Амиш еи-хаиш-ио́иш.*
- *Иа-го́и́-иа-цóи́с-уан.*
- *Иа-хá́ идог-уáи.*

Bugün hava güzel.

Yarın hava kötü olacak

Yağmur yağmalı.

Dün kar yağıyordu.

Şimdi donuyor.

Güneş parlayacak.

Hava bulutlu hale geldi.

Şimşek de parlıyordu.

Geceleri gök gürültüsü gürliyordu.

ΑΦΗΒΙΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎСУРА

1) Иаагóу асáхьақэа ирýкэшэо цшьба-хэба хэоу антцатэуп.

Resimlerle ilgili dört veya beş cümle oluşturun.

Астудент Школа

Ани аңеу

2) Áжэеинраала хөбылаатэуп. Бжыы тгáла иáцхьатэуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

Áмра ссіруп а́ташэ́амтаз

I

Áмра ссіруп а́ташэ́амтаз,

Áбла ахьы́шэахэа ты́цхóит.

А́ташэ́амтаз, а́ташэ́амтаз,

Áмра ака́лашэа игэ́ыкхóит.

II

Имарибума зегы́ рзы́хэа,
Иахы́а хэла́анза абылра́?
Имарибума нас ашышьы́хэа,
Зегы́а ааны́жны ацара́?

Тайф Ацба

Gün batımı sırasında güneş mucizevi

I

Gün batımı sırasında güneş çok mucizevi,
Altın gözleri parlıyor,
Gün batımı sırasında, gün batımı sırasında,
Güneş özellikle çekici hale geliyor.

II

Herkes için kolay mı,
Sabahtan akşama kadar yanmak mı?
Daha sonra sessiz kalmak kolay mı,
Herkesi terk etmek mi?

20.1. Ажәар диктант. Sözlük dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Аишьа́, а́амта, асаа́т, арф́ы́хага, а́шьы́жь, а́у́сура, а́цх́ара.
- 2) А́ацш́ра, а́гы́лара, а́цара́, а́кат́ара, а́гә́ара, а́хә́йцра, а́тә́ара́.

Ayşa, zaman, saat, alarm, sabah, çalışma, dersler.

Uyanmak, kalkmak, gitmek, yapmak, gücenmek, düşünmek, oturmak.

20.2. Ўжәеидхәала дикта́нт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Аишьа́ ла́амта, асаа́т а́аира, арф́ы́хага аб́жьы́ агара́, а́шьы́жь за́а а́ацш́ра, а́у́сура а́цара́, а́цх́ара адә́ы́қә́лара.
- 2) А́амта иа́қә́ыршә́аны а́гы́лара, та́алым а́кат́ара, а́гә́ара а́хцса́ара́, а́хә́йцра та́уы́ла, а́саара́ а́тә́ара́.

Ayşa'nın zamanı, saati geldi, alarmin çalması, sabah erkenden uyanma, işe gitme, derslere gitme. Zamanında kalkma, spor yapma, kızgınlık geçti, derin bir düşünce, aşağıda oturmak.

20.3. Иаа́гә́у а́жәа́қә́а з́так ќартц́о аз́та́ара́қә́а ра́хь иан́та́тә́у́п.

Verilen kelimeleri sorulara göre belirleyin.

Ақә́ырцшы́: Да́рбан? Ауа́бы́.

Иа́рбан? Аи́маа́.

Ўжәа́қә́а: а́мпыл, а́саби, анду́, а́иашы́а, а́матә́а, а́хчы́, аб, абду́, а́мака́, ан, а́цгә́ы́, а́кә́чы́шь, а́гә́ы́, а́гә́ы́ла, а́напы́, а́цхә́ы́с, а́хы́, а́хат́а.

Дáрбан? _____

Иáрбан? _____

Ауафы – insan, аймаа – ayakkaы, áмпыл – top,
áсаби – bebek, андý – bykanne, áиашъа –
erkek kardeş, áматъа – kıyafet, ахчы – yastık,
аб – baba, абдý – bykbaba, амака – kemer,
ан – anne, ацгáы – kedi, акэчышь – cıvcıv,
агáы – karı, агáыла – komşu, анапы – el,
ацъáыс – kadın, ахы – kafa, ахáтца – adam.

20.4. Иаагóу áжэакъа зтак картцó азтцаáракъа рахъ иантцатéуп.

Verilen kelimeleri sorulara gre belirleyin.

Акэырцшы: Дáрбан? Áзахфы.

Иáрбан? Агáыр.

Áжэакъа: аитцбý, áзахыга, афýза, арахэыц, ахэы́катцафы, акэáнч,
ахэы́таф, áипка, áхьча, áиқъа, ака́за, акъáф, ахақъым,
атцкы́, ахамы́, аиҳабы́, артцафы́, атцафы́.

Иáрбан? _____

Дáрбан? _____

Аитцбы – küçük, áзахыга – dikiş makinesi, аѳыза – arkadaşı, арахэбыц – iplik, ахэыкатцаѳы – aşçı, акэánч – iplik makarası, ахэытаѳ – garson, áипка – etek, áхьча – çoban, bekçi, áиқэа – pantolon, акáза – usta, акъáѳ – gömlek, аҳақъым – doktor, атцкы – elbise, ахамы – kürk manto, аихабы – kıdemli, артцаѳы – öğretmen, атцаѳы – öğrenci.

20.5. Иаагóу áжэақэа зтак картцó азтцаáрақэа рахь иантцатэўп.

Verilen kelimeleri sorulara göre belirleyin.

Ақэырцшы: Дáрбан? Ауастá.

Иáрбан? Áишэа.

Áжэақэа: áазаѳ, ама́гэ, ахантэаѳы, ахы́лаца, амазаны́кэгаѳ, акасы́, Азы́з, ахэдакэыршá, ахадá, апáлта, Алóу, ахáрц, Ханифá, ақалцáд, Зы́за, ацэáматэа.

Дáрбан? _____

Иáрбан? _____

Ауастá – usta, áишэа – masa, áазаѳ – bakıcı, ама́гэ – bot, ахантэаѳы – başkan, ахы́лаца – şarık, амазаны́кэгаѳ – sekreter, акасы́ – eşarp, Азы́з – Aziz (isim), ахэдакэыршá – atkı, ахадá – başkan, апáлта – palto, Алóу – Alou (isim), ахáрц – atlet, Ханифá – Hanıfa (isim), ақалцáд – çorap, Зы́за – Ziza (isim), ацэáматэа – iç çamaşırı.

20.6. Ақәырцшы́ йқәныкәаны азтәа́рақәа Ықәыргылатәуп.

Modele göre soru sorun.

Ақәырцшы́: А́мра дыстуде́нтуп. Дызүста́да А́мра? Да́рбан ла́ра?

1. Раби́а дтәа́уп. _____
2. Ра́дица дыртәа́уп. _____
3. Раси́дац дааза́уп. _____
4. Рашь́ дшәа́хәа́уп. _____
5. Ра́ста дуасто́уп. _____
6. Рамшьы́хә деи́хабу́п. _____
7. Раси́м дабу́п. _____
8. Радио́н дабду́уп. _____
9. Рами́з диашьо́уп. _____

20.7. Ақәырцшы́ йқәныкәаны азтәа́рақәа Ықәыргылатәуп.

Modele göre soru sorun.

Ақәырцшы́: Дызүста́да Раази́м? Дыстуде́нтума иа́ра?

1. Раби́а дтәа́уп. _____
2. Ра́дица дыртәа́уп. _____
3. Раси́дац дааза́уп. _____
4. Рашь́ дшәа́хәа́уп. _____
5. Ра́ста дуасто́уп. _____
6. Рамшьы́хә деи́хабу́п. _____
7. Раси́м дабу́п. _____
8. Радио́н дабду́уп. _____
9. Рами́з диашьо́уп. _____

ΑΦΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎСУРА

1) Иаагóу асáхьяқэа ирýкэшэо цшýба-хэба хэоу антцатэýп.

Resimlerle ilgili dört veya beş cümle oluşturun.

Αρεόχαγα

Αιηωά

2) Айқасаыра. Doğru Yazma.

- Иацóи аиш еихаишшóи.
- Айра п,хóиш. Ақóа лéиэои. Ан,иá áсэои.
- Айра п,хазóи. Ақóа лéиуеиш. Ан,иá áсуеиш.
- Уаýрáшотэхо аиш еилóиш.
- Ýнаишотэхо п,хáррахоиш.

Dün bulutluydu.

Güneş parlıyor. Yağmur yağmıyor.

Rüzgar esmiyor.

Güneş parlamıyor. Yağmur yağacak.

Rüzgar esecek.

Yarından sonraki hava iyi olacak.

Daha sonra da sıcak olacak.

4 с.

№21. Ўжәеидхәалеи ахәбуи. Tamlama ve cümle.

21.1. Ўжәеидхәала диктәнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ўжәтдарақәа ҭба, әжәҭан ахь әцырра, атыц әкатдара, аҭны аҭнацырра, ацәр рыцырчырра, ацәр рыбжьы хаа.
- 2) Аиахәшыцәа ҭыцәа, есены еидтәаланы ашәкәы әцхара, адырра ҭыцқәа рырхара, ашәкәыцхара бзиа абара.

İki kırlangıç, gökyüzünde uçma, yuva yapma, eve uçma, cıvıl cıvıl kuşlar, kuş sesleri, tatlı kuş sesleri.

İki kız kardeş, her gün birlikte oturup okuma, yeni bilgiler edinme, kitap okumayı sevme.

21.2. Ақәырцшы йқәныкәаны азтәарақәа ртак кататәуп.

Soruları modele göre cevaplayın.

Ақәырцшы: – Арй тәбуума?

– Ааи, тәбууп.

– Арй тәбуума?

– Мамоу, арй тәазам.

1) Ахьа _____

2) Ашә _____

3) Ачә _____

4) Ахш _____

5) Áца _____

6) Ах́а _____

21.3. Ақәырцшы́ йқәныкәаны азтәа́рақәа ртак катцатәуп.

Soruları modele göre cevaplayın.

Ақәырцшы́: – Арй́ тәо́ума? (атама́)
– Мамо́у, тәаз́ам, тамо́уп.

1) Áхьа (арас́а) _____

2) Ашә (ача́шә) _____

3) Ач́а (ача́ць) _____

4) Ахш (ахыртә́бй) _____

5) Áца (амжә́а) _____

6) Алаҳ́а (ажь) _____

7) Ажь́а (а́хьацарч) _____

8) Áбга (амшә́) _____

9) Асыс (ахәыс) _____

21.4. Ақәырцшы́ йқәныкәаны азца́арақәа ртак катцатәуп.

Soruları modele göre cevaplayın.

Ақәырцшы́: – Арй тцә́оума?

– Мамóу, атцә́а́ акә́зам, атамá ауп.

1) А́хьа (арасá) _____

2) Ашә (ача́шә) _____

3) Ача́ (ача́ць) _____

4) Ахш (ахыртцә́й) _____

5) А́ца (амжә́а) _____

6) Ала́хә (ажь) _____

7) Ажьá (а́хьацарч) _____

8) А́бга (амшә) _____

9) Асыс (ахәыс) _____

21.5. Анбан мцхәы иахьшыуа, иалтцыз әжәқәа антцатәуп.

Fazlalık olan harflerin üzerini çizerek, ortaya çıkan kelimeyi yazın.

Ақәырцшы: ~~За~~-чцха = ацхә

- 1) Хса-бра, жуа-чра, зба-гра, тиа-шра, цәла-хра, дха-зра, ушәа-фра.
- 2) Цда-кра, ра-нжьыр-кны-цхәа, джәаб-гран, мхәажә-цәкы-гра.
- 3) Ам-хша-ецы, ила-втца-сра, зра-ушәа-нра, чцхын-цгәы, хнан-шхәа.

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

АХАЛА ЫСУРА

1) Иаагәу асәхьақәа ирықәшәо цшьба-хәба хәоу антцатәуп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Ажәйарақәа

Мрәнеи Мрәмзеи

2) Аҗәеинраала хөылаатәуп. Бжы тгала иацхьатәуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle şiiri okuyun.

Фыцъа рынасыц акхома

I

Йкалазеи? Йкалазеи?

Мѳак ҳаицықәлап ҳамҳәахьази,

Иаалыркъаны бгәы зхаҳәхәзеи?

Схала снѳжъны бзынаскъазеи?

Нас сѳзатцәра зыбымбазеи?

Былацш хаара зырлашьцазеи?

II

Ҳахьѳиниалоз бзыкамлазеи?

Ўда схәартам бымҳәахьази?

Мап сцәыбкит! Йкалазеи?

Сымра шәша бзәцымлазеи?

Ҳанасыцқәа зѳиқәымшәазеи?

Йкалазеи? Йкалазеи?

Багрәт Шьынқәба

İkisinin mutluluğu bir olacak mı?

I

Ne oldu? Ne oldu?

Aynı yoldan gideceğimizi söylemiştik,

Bu kadar anı, kalbin neden taş a döndü?

Neden beni yalnız bırakıp uzaklaştın?

Öyleyse neden yalnızlığımı görmedin?

Tatlı bakışların neden karardı?

II

Neden buluştuğumuz yerde sen değildin?

Bensiz yapamayacağını söylemiştin, değil mi?

Benden vazgeçtin mi? Ne oldu? Ne oldu?

Neden benim parlak güneşime sen gittin?

Neden mutluluklarımız buluşmadı?

Ne oldu? Ne oldu?

22.1. Ажәеидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Атыпх́а бз́иа, Хьтцыс цш́за, ауниверсит́ет аф́ы ат́ара ат́ара,
азана́ат бз́иа абара́.
- 2) Санду́ лба́хча, а́шәтқәа р́аазара, азы́ ры́тцатәара, а́шта-гә́ара
ар́цш́зара, аф́ы ха́а агара́.

İyi kız, güzel Hasis, üniversitede okuma, uzmanlığını sevme.
Büyükanneimin bahçesi, çiçek yetiştirme, üzerlerine su dökme, bahçeyi süsleme, hoş kokmak.

**22.2. Аәна́тә цса́а, абна́тә цса́а хаз-хазы́ иант́атәу́п. А́жәақәа
ф́ырхә́ала ит́атәу́п.** Evcil ve yabani kuşların isimlerini ayrı ayrı
yazın. Kelimeleri ezbere öğrenin.

А́кыз, а́хышь, а́кәты́, а́рдәына, а́кә́ата, а́хьяжь, а́кәч́ышь, а́ча, а́рбағь,
а́цаблы́кь, а́шәашә́й, а́хә́ыхә, а́қә́ача, а́кәра́ан.

Аәна́тә цса́а

Абна́тә цса́а

Акыз – kaz, ахышь – şahin, акәты – tavuk, ардәына – ardiç kuşu, акәата – ördek, ахьяжь – alakarga, акәчышь – cıvcıv, ача – bildirgin, арбагъ – horoz, ацаблыкъ – çulluk, ашәашәй – hindi, ахәйхә – güvercin, ақәача – drake, акәраан – karga.

22.3. Ацстәы, ацсаатә рыхьзқәа хаз-хазы иантатәуп. Ажәақәа ҕырхәала итатәуп. Kuşların ve hayvanların isimlerini aygı аугı yazın. Kelimeleri ezbere öğrenin.

Ажәтцыс, ацгәы, абағыр, аласба, адыргантдыхәа, ашьабста, ашамыхьяжь, әеш, акәыкәу, алә, акаршы, ахьяпарч, азыцәа, амаамын, әпка, амахе.

Ацсаа

Ацстәы

Ажәтцыс – kırlangıç, ацгәы – kedi, абағыр – serçe, аласба – köpek yavrusu, адыргантдыхәа – kuyruk sallayan, ашьабста – dağ keçisi, ашамыхьяжь – ibibik, әеш – sincap, акәыкәу – guguk kuşu, алә – köpek, акаршы – örümcek kuşu, ахьяпарч – kirpi, азыцәа – balıkçıl, амаамын – maymun, әпка – turna, амахе – deve.

22.4. Ақәырцшы йқәныкәаны азтаарақәа ртак кататәуп.

Soruları modele göre cevaplayın.

Ақәырцшы: Раазым дыстудентума? 1. Ааи, дыстудентуп.

1. Рашь дтцаѳума?	2. _____
2. Рашьыт дыртцаѳума?	3. _____
3. Рамшьыхә дҳақьымума?	4. _____
4. Рамзыц дшәахәаѳума?	5. _____

22.5. Ақәырцшы́ йқәныкәаны азтәарақәа ртак кататәуп.

Soruları modele göre cevaplayın. (Tahtada çalışma)

Ақәырцшы́: Ана́на даазаѳуп. Ау́с абáлуа? Ахәы́ч ба́хчафы ау́с луéит.

1. А́нас дыртцаѳуп. _____

2. А́мра дхә́ы́катцаѳуп. _____

3. На́ра дшә́ахәаѳуп. _____

4. Да́меи ды́нхаѳуп. _____

АФНЫ́КАТӘИ АДЦА́. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

АХА́ЛА У́СУРА

1) Иаагóу асáхьақәа иры́кәшәо цшьба-хәба хәоу антатәуп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Хә́ҭҭыс

2) Ажәеинраала хөбләатәуп. Җырхәала итатәуп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere şiiri öğrenin.

Җыңыа рынасың акхóма

III

Иаххәаз хәбóма?

Хәмәа акхóма?

Цқъа сыббóма?

Цқъа бызбóма?

IV

Былацш ахаара сызхóма?

Баньсымбо сымра цхóма?

Сгәы итóу бәсхәартә сәжәа азхóма?

Уй сызхәартә ёицш сәжәа хибóма?

Багрәт Шьынқәба

İkisinin mutluluğu bir olacak mı?

III

Ne dedik söyleyedikse devam ediyor mu?

Yolumuz tek olacak mı?

Beni iyi görüyor musun?

Senin iyi görebiliyor muyum?

IV

Sıcak bakışların bana mı dönüyor?

Seni görmediğimde güneşim parlayacak mı?

Kalbimde ne olduğunu söyleyebilmem için sözlerim yeterli mi?

Böylece söyleyebileyim, sözüm hazır mı?

2 с.

№23. **Ўжәеи әжәеидхәалеи.** Kelime ve tamlama.

**23.1. Зыцсы тóу, зыцсы там хаз-хазы иантатәүп. Ўжәәқәа
җырхәала итатәүп.** Canlı ve cansız nesneler ayrı ayrı yazın.
Kelimeleri ezbere öğrenin.

Абамбá, атыцхá, áхәда, ахәычý, áкьянцýа, Дамéи, ацсабáра, акáза,
ацшá, аyaабы, Сáтбеи, ацгэ́ы, аўтра, азэ́ы, аоны́, Кәыкэ́ын.

Дáрбан?

Иáрбан?

Абамбá – pamuk, атыцхá – kız, áхәда – boyun,
ахәычý – çocuk, áкьянцýа – bebek oynucağı,
Дамéи – erkek ismi, ацсабáра – doğa, акáза –
usta, ацшá – rüzgar, аyaабы – insan, Сáтбеи –
erkek ismi, ацгэ́ы – kedi, аўтра – sebze bahçesi,
азэ́ы – bir kişi, аоны́ – ev, Кәыкэ́ын – erkek
ismi.

**23.2. Аонáтә цстэ́ы, абнáтә цстэ́ы хаз-хазы иантатәүп. Ўжәәқәа
татәүп.** Evcil hayvanların ve vahşi hayvanların ayrı ayrı yazın.
Kelimeleri öğrenin.

Ае́ы, áлым, ажә, абжýа́с, аyaсá, амшә, асы́с, абгахәычý, ахә́ыс,
акэ́ыцýма, ацә, абгала́ц, аеада́, аеа́, а́цýма, ажýа́.

Аһнәтә цстәы

Абнәтә цстәы

Аеы́ – at, алым – aslan, ажә – inek, абжьа́с – kaplan, а́уасá – koç, амшә – ау́, асы́с – kuzu, абгахэ́ықы́ – tilki, ахэ́ыс – buzağı, ақэ́ыцьма – kurt, ацә – boğa, абгала́ц – çakal, аеада́ – eşek, аеа́ – geyik, а́цьма – keçi, ажьа́ – tavşan.

23.3. Арыжәтә, а́фатә хаз-хазы́ иантцатәу́п. А́жәақәа тцатәу́п.

Yiyecek ve içeceklerin ayrı ayrı yazın. Kelimeleri öğrenin.

Ашә, азы́, акә́ац, ака́хуа́, ача́, ацсы́з, ача́и, атуба́р, ашә́ырзы, ахш, аха́ча, алимонáт, акә́тагы́, ао́ы, акака́о, а́хәша.

А́фатә

Арыжәтә

Ашә – reynir, азы – su, акәац – et, акаҳуа – kahve, ача – ekmek, ацсыз – balık, ачаи – çay, аҗубар – sucuk, ашәырзы – meyvе suyu, ахш – süt, ахача – süzme reynir, алимонат – limonata, акәтагы – yumurta, абы – şarap, акакао – kakao, ахәша – tereyağı.

ΑΦΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎСУРА

1) Иаагού асáхьақәа иры́қәшәо цшы́ба-хәба ҳәоу антцатәүп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Αῦτός

Δαμέυ

2)

Αιқсаабура. Doğru yazma.

- *Уарá и́қоуҗозеи?*
- *Акго́и. Узса́зҗаазеи?*

– Акго́би а́кно́и сýмхраар сṯахýн.

– Ne yapıyorsun sen?

– Hiçbir şey. Neden soruyorsun?

– Yardım etmek istedim hiçbir şey yapmamak için.

Аблахтыга

Үкәбiнак иáб ус иéиҳәеиṯ:

– Бáба, абласáрква сзаáухәароун. Сарá уарá уéиṯи,
аиәкәбi сáп,хвалар сṯахýн.

– Убзýоун, – иҳәеиṯ áчкәын иáб.

Ачкәын иáб адәквáн áишкa дцáн, ýчкәын áндáн шәкәбi
изаáхәаны иааиҳәеиṯ.

Андрéи Чóчуа

Ufku genişleten nedir

Bir çocuk babasına söyledi:

– Baba, bana gözlük almalısın. Ben de
senin gibi kitap okumak istiyorum.

– Tamam, – dedi çocuğun babası.

Çocuğun babası mağazaya gitti,
oğluna bir hece kitabı aldı.

24.1. Ўжәидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Шьахәсна́ лтц́ара, астудэ́нт цст́азаара, афре́и а́цхьареи, адцакэ́а
ры́нагзара, ибзи́азаны атц́ара, арт́ага шәкә́кәа.
- 2) Осман и́цсшь́ара мшы́, а́цгә́й хә́ычы́, иахь́а а́кәабара, бзи́а абара́,
за́а агы́лара, а́мпахьшь́ы аага́ра.

Şakhusna'nın öğretileri, öğrenci hayatı, okuma yazma, görevleri yerine getirme, mükemmel okul okuma, ders kitapları.

Osman'ın izin günü, küçük kedi, bugün yıkama, sevmek, erken kalkma, havlu getirme.

24.2. Адиктáнт. Dikte.**А́цгә́й Фы́фка**

Са́ра а́цгә́й хә́ычы́ сзаарге́йт. Иа́ра аа́кә́ымтцзо икы́уан. Ахш асы́ржә́йт. Ахы́ сшы́шьы́т. Игә́йдскы́леит. Сы́цгә́й хы́зыс иа́стара́izei хә́а акы́р схә́йцуан. Фы́фка а́хы́заста́рц ста́ххә́йт. Иа́ргы́й, Фы́фка аны́схә́а, акы́ра иаа́кә́йтцит.

Фы́фкеи са́реи ха́йнаа́леит. Ха́ифы́зца́хеит. Исы́шы́цылеит. А́фатә а́на́сто, а́гә́й иа́а́хә́аны, хә́ыр, хә́ыр а́хә́бит. Са́ра у́й са́рччо́йт. Сы́бжы́й ады́руеит. Ахы́з аны́схә́алак, и́цаны сшы́амхы́ ины́кә́цалоит.

Фы́фка зегы́й ры́ла ина́алоуп, а́ха гра́к а́моуп. А́кә́абара а́цә́ымгуп. А́дсшь́́ара мшќә́а а́нсы́моу, и́скә́абө́йт. А́амта́ ана́иуа ады́руеит, и́бна́лоит. А́еа́зө́йт. Са́шы́таланы исы́цшаа́уе́йт. А́сапа́н шә́ах иа́рганы́ и́скә́абө́йт. А́мпахьшь́ы́ йласх́ә́оит. Исы́рбө́йт.

Фы́фкеи са́реи есна́гы́ ха́ицу́п.

Kedi Fıfka

Bana küçük bir kedi yavrusu getirdiler. Sürekli durmadan miyavlıyordu. Süt içmesine izin verdim. Ben onun kafasına vuruyordum. Ona sarıldım. Ona hangi ismi vereceğimi uzun süre düşündüm. Fıfka'ya bir isim vermeye karar verdim. Ben Fıfka dediğimde sürekli miyavlamayı bıraktı.

Fıfka ile birbizi iyi anladık. Arkadaş olduk. O da bana alışmıştı. Ona yemek yemesine izin verdiğimde sevinir ve hur-hur der. Buna çok gülüyorum. O benim sesimi biliyor. Ben ona ismiyle seslendiğimde kucağıma atlıyor.

Fıfka'nın çok iyi bir karakteri var ama onun da kötü bir yanı var. Yüzmeyi sevmiyor. İzin günüm olduğunda onu yıkıyorum. Banyo gününün ne zaman geleceğini o biliyor. O kaçıyor. Saklanıyor. Onu arıyorum, onu buluyorum. Sabunlu köpükle yıkıyorum. Onu havluya sarıyorum. Onu dinliyorum.

Fıfka ve ben her zaman birlikteyiz.

АФНЫКАТӘИ АДЦА. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

АХАЛА ЫСУРА

1) Иаагóу асáхьақәа ирықәшәо цшьба-хәба хәоу антцатәўп.

Resimlerle ilgili dört veya beş cümle oluşturun.

Шәахәснә

2) **Ажәеинраала хоббифаатәуп. Бжыы тгала иацхьатәуп.**

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

Обыца рынасыц акхома

V

Знык ҳахъеиқәшәаз ҳаитәиқәшәома?

Амза мгылар, ҳаицнакьома?

Баақәыпсычҳаит, сарá сзбума?

Гәағла ихашьтоу зәыр ҳаибома?

VI

Бсымбар, сымџа цхьакá изхома?

Цхьакá ихаргы изылашом?

Агәб́ зцәажәазом ҳазхәома?

Обыца рынасыц акхома?

Багрáт Шьынқәба

İkisinin mutluluğu bir olacak mı?

V

Bir kez daha nerede buluştuk buluşalım mı?

Ay yükselmezse bizi rahatsız edecek mi?

İç çektin, bu benim yüzümden mi?

Acımasızca bizi takip eden biri görüyor mu?

VI

Eğer seni görmezsem, yolum ileriye gidebilir mi?

Devam etse bile parlayacak mı?

Kalbin konuşmadığını söyleyebilir miyiz?

İkisinin mutluluğu bir olacak mı?

2 с.

№25. **Ажәидхәалеи ахәбуи.** Tamlama ve cümle.

25.1. **Ажәидхәала диктáнт.** Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Ацсуа қы́та, ақы́тауаа рýсқәа, аны́хәа мшқәа, ашә́ыр а́фара, ара́хь аара́, анду́и абду́и, хгә́блацәеи харе́и.
- 2) Ацхынтәи ацшьа́ра мшқәа, акәтқә́еи акәча́рақәеи, ацстә́й ацса́атәи, акы́зқәеи а́рбагьқәеи, хара́ ханха́рта.

Abhaz köyü, köylülerin işleri, bayram günleri, meyve yeme, buraya gelme, büyükanne ve büyükbabalar, komşularımız ve biz. Yaz tatilleri, tavuklar ve civcivler, kuşlar ve sığırlar, kazlar ve horozlar, yaşadığımız yer.

25.2. **Адиктáнт.** Dikte.

Хара́ хқы́та

Хқы́та Дарыи́ери а́хьзуп. Цсы́уа қы́тоуп. Қы́та тба́ауп. Ара́ йкоуп а́жәлақәа: Абы́сқы́лаа, Азы́наа, Акәса́а, Аә́заа, Бга́жәаа, Бы́цъаа, Бы́жьно́уаа, Кы́лаа, Қа́паа, Та́ниаа ухә́а жәпа́фь.

Ақы́тафь еи́ека́ауп Ацсуа́а рхадара́. Ара́ ақы́тауаа рýсқәа ры́збóит, иры́лацәажәо́ит. Аны́хәа мшқәа еи́цазгә́артóит. Ы́наргза́ша а́усмәа́цгатә́қәа шы́акәды́ргәгә́оит.

Ацшьа́ра мшқәа рзы́, Дарыи́ери́ка, санду́и са́бдуи ры́шка саау́еит. Ашә́ыр сы́зхара́ сфóит: атә́а, ах́а, ацхә́асá, а́ца, амаа́хыр, атама́, арасá, ала́хә ухә́а. Санду́ акәча́рақәа лаазóит. Сабду́ абáхча инапы́ а́дкылоуп. Хла́ Цыхә́аршәшә́а а́кәзар, дахь́цала́к йшь́тоуп.

Хара́ хаш́ка хашь́цәа, хгә́блацәа а́иуеит. Ашә́шьы́рафь хтә́аны́ хаи́цәа́жәоит. А́жәабжь фы́цқәа еи́ба́ххәоит.

[6, ад.43]

Köyümüz

Köyümüzün adı Darıyeri. Burası bir Abhaz köyü. Bu köy geniş ve büyük. Burada sülaleler: Abrisk'ıılaa, Adzınaa, Aqusaa, Ayüdzaa, Bğajuaa, Bıcaa, Bijnouaa, K'ıılaa, Kapaa, Taniyaa ve benzeri.

Köyde bir Abhaz derneği var. Burada köylüler kendi sorularını çözüyorlar, tartışıyorlar ve karar veriyorlar.

Tatil günlerini beraber geçiyor ve bayram günlerini beraber kutluyorlar. Devam eden faaliyetlerin planını onaylıyorlar. Tatildeyken Darıyeri'ya büyükannem ve büyükbabamın yanına geliyorum. Bol miktarda meyve yiyorum: elma, armut, kiraz eriği, tatlı böğürtlen, şeftali, fındık, incir ve diğer şeyler. Büyükannem civcivler yetiştiriyor. Büyükbabam bahçeyle uğraşıyor. Verti kuyruk köpeğimiz onun peşinden her yere gider.

Kardeşlerimiz, komşularımız bize geliyor. Gölgede oturuyoruz ve sohbet ediyoruz. Birbirimize yeni haberleri gelişmeleri anlatıyoruz.

ΑΦΗΪΚΑΤΘΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎCΥΡΑ

1) Иаагóу асáхьақáа ирýкэшáo цшьба-хэба хэоу антцатэуп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Ханхартца

2)

Ацхэабыра. Doğru yazma.

Аиура

Аиура аишэахэа хэмáруа,

Сзámса инахóист.

Сыла интáхэмáрын,

Ацэа инагэтáст:

- Уаап,шó, шóтá иазхáми,

Ацэара иахóа!

Уумбóи, хэыч гэáртáк,

Аштáхы иахóаа!

Уаалацэбóсын, иаахэмáрын,

Схы-сэы инахóист.

Уаанóискылап сгэáхэын,

Снапкэа насырххéит,

Уамашэа бэáндарак,

Сааимнагéит.

Расигáц Тцáниа

Güneş
Güneş ışını oynayarak,
Yanağıma dokundu.
Gözlerime dokundu.,
Rüyadan uyandırdı.
- Uyan, yeter artık,
Bugün için uyumak.
Kaç çocuk görüyorsun,
Avluda toplandılar.
Göz kırptım, oynadım,
Yüzüme dokundu.
Onu yakalamaya karar verdim,
Ellerimi uzattım,
İnanılmaz sıcaklık,
Beni yakaladı.

3) Ажәинраала хәйлаатәуп. Ғырхәәла итәтәуп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Азын шыжымтан

I

Сцәнцыйр снәхеит шыжымтан,
Ўнан! Сгәйргъеит даараза!
Ашта, абәхча, абна хәан,
Сыла икәашкакараза.

II

Дук мыртцыкәа сыццакуа,
Адәы снықәлеит сеёилахәан.
Ахәыр-д-хәйрдхәа асы пуа,
Сышьта аныстоит сеёилахәан.

Kış sabahı

I

Sabah pencereyi açtım,
Unan! Çok sevindim,
Avlu, bahçe, orman kaplandı,
Beyaz karla.

II

Birazdan yavaş yavaş,
Avluya giyinerek çıktım,
Gıcırtyla karı ezerek yürürken,
İzlerimi bırakmaktan zevk alıyorum.

Бағрәт Шыынқәба

№26. **Ажәидхәалеи ахәбуи.** Tamlama ve cümle.

26.1. **Ажәидхәала диктáнт.** Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) А́тцла царца́р, абгъы́ иатца́а, ада́ц шәпа, амахә́та́ раца́а, ицшзаза́
азха́ра, а́лацш а́дхалара, ашәшьы́ра тба́а а́катцара, а́тца́а атәра́.

Dalları geniş ağaç, yeşil yaprak, kalın kök, çok dallı, güzel yetiştirmek, bakakalmak, büyük gölge yapmak, altında oturmak.

26.2. **Адиктáнт. А́қәыгәгә́ара Ы́қәыргылатәуп.**

Dikte. Vurguyu koyun.

Дамшә

Лак х́аазáн иха́моуп. Иара́ Дамшә а́хьзуп. Ианаарга́з, саргы́и
иаре́ицш схә́ычын. Ашкóл стáмлацы́зт, исаазаратә́и сы́кан. Мла́ки
хьта́ки иасмыркы́т. Атра́ цхагы́и азы́кастце́ит.

Ашо́ура аны́каз, х́кә́арацча инта́ршәны́ искәабо́н. Сахь́цала́к
исы́цзар а́кәын. Хаи́цыхә́маруан. Зны́-зынлагы́и, схә́и а́бжа аащаны́
иара́ иа́стон.

Сара́ Дамшә б́зи́а избóн. Иаргы́и сара́ сы́да азә́гыи́ и́дхә́ыломы́зт.
Ажә́акала, иаре́и саре́и еи́цхазха́уáн. Ишнә́иуаз, иаашы́о иа́лаге́ит. Уй
азы́ Малакры́фа, Гә́ымха, Аашы́ы́кә у́хәа хы́з чы́дас иа́рымта́з хә́а
и́коузе́и.

[1, ад. 115-116]

Damşu

Yetiştirdiğimiz bir köpeğimiz var. Adı Damşu. Onu getirdiklerinde o benim kadar küçüktü. Henüz ben okula gitmiyordum, ama onu büyütebildim. Ne soğukta ne sıcakta ona zorluk çektirmedim. Onun için sıcak bir kulübe inşaa ettim.

Hava sıcakken onu küçük nehrimize atardım ve yıkardım. Nereye gidersem gideyim, o benimle olmalıydı. Birlikte oynadık. Bazen yiyecekleri paylaştım ve yarısını ona verirdim.

Damşu'yu severdim. Ve o da benden başka kimseye bir daha bağlanmadı. Kısacası, onunla birlikte büyüdük. Zamanla tembelleşti. Bu nedenle ona çeşitli isimlerle Yiyen, Kötü, Tembel hayvan demeye başladılar.

ΑΦΗΙΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎΣΥΡΑ

1) Иаагóу асáхьақэа иры́қэшэо цшы́ба-хэба хэоу антцатэ́уп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Áḱḱḱḱḱ

ḱḱḱḱḱ ḱḱḱḱḱ

№27. Ажәидхәалеи ахәбуи. Tamlama ve cümle.

27.1. Ажәидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Сарá с́таацәá, ҳаәны́ ду, ауáда т́баақәá, сан артцаәы́, саб анхаәы́, сашьá хәычы́, акры́фартеи áшьталартақәеи, саҳәшьá áсаби.

Ailem, büyük evimiz, büyük odalarımız, annem öğretmen, babam köylü, küçük erkek kardeşim, mutfak ve yatak odaları, kız kardeşim henüz sabiha.

27.2. Адиктáнт. Ахы́ áтатәуп.

Dikte. Başlıғы verin.

Ары́ ҳарá ҳáштá áуп. Арá ҳаәны́ гы́лоуп. Иарá дýуп, ицшзóуп. Ауáдақәá т́баáуп, илашóуп. Иáмоуп: ахәы́катцарта, акры́фарта, áшьталартақәá цшьба, áсас уáдақәá.

Арá инхóит с́таацәá. Саб дынхаәýп. Ыхьзуп Хазарáт. Сан дыртцаәýп. Илы́хьзуп Азилá. Сашьá дхәычýп. Ыхьзуп Алмáс. Саҳәшьá дсаби́уп. Нáра лы́хьзуп. Сарá ат́ара ст́óит. Исýхьзуп Анýса. Сандýи сабдýи хазы́ инхóит.

[6, ад. 23]

Burası bizim avlumuz. Evimiz burada duruyor. O büyük, güzel. Odalar geniş, aydınlıktır. Onda bunlar var: mutfak, yemek odası, dört yatak odası, misafir odaları.

Burada benim ailem yaşıyor. Babam köylüdür. Adı Hazret. Anne öğretmen. Adı Azila. Erkek kardeşim henüz küçük. Adı Almas. Ben okuyorum. Benim adım Anisa. Kız kardeşim bebek. Adı Nara. Büyükbabam ve büyükbabam ayrı yaşıyorlar.

ΑΦΗΓΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎСУРА

1) Иаагóу асáхьақәа ирýкәшәо цшьба-хәба хәоу антатәүп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Χαονί

Ατσαυθά

2) Áжәеинраала хө́ылаатәуп. Љырхә́ала итцатәүп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Áзын шыжымтáн

III

Зны саатгылоит, сыџеит ма,

Сытцоуп на́к абáхчара.

Ашә́ыб иáрхәеит атама́,

Ашә́ыр анџáз áкара!

IV

Абйа акэзар, итарын,
Амахэ асы йласуеит.
Ардэынакгы нацырын,
Нак абáрдра йлазуеит.

Баграт Шьынқэба

Kış sabahı

III

Bazen duruyorum, bazen koşuyorum,
Orada bahçeye gidiyorum.
Şeftali kar örtüsünün altında bükülür,
Üzerinde meyve olduğu zamanki gibi.

IV

Ve eğer ayva bükülmüşse,
Dal karda batar.
Ve bir çeşit pamukçuk uçtu,
Ve çalılıklarda kaybolur.

№28. Ўжәеидхәалеи ахәбуи. Tamlama ve cümle.

28.1. Ўжәеидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Амшын Еиқәá, амшынхәақәа ҟба, áни ац́еи, ааигәá аáира, аҟәарахьы ацш́ра, амшын аф́ы áхәмарра, ауаá рыш́ка ацш́ра.

Karadeniz, iki yunus, anne ve oğul, yaklaşma, kıyıya bakma, denizde oynama, insanlara doğru bakma.

28.2. Адиктáнт. Ахы áтатәуп.

Dikte. Başlığı verin.

Хы́лца ҟацш́ь áбна дýлаланы дышн́еиуаз, илц́ылеит абгадý. Абгадý иáтáххеит Хы́лца ҟацш́ь дáфарц, ахá иазы́мгәағьит. Иарá ае́ырхааны, áзҟаб хәыч́ы илáзт́ааит:

– Баба́цо, Хы́лца ҟацш́ь?

– Сандý лахь сц́оит, илзы́згоит ачáшәи áхәшеи, – лхә́еит Хы́лца ҟацш́ь.

Уй илыздýруамызт, áбнафы абгадý áцәажәара шшә́ртáз.

– Акýр бжьóума бандý дахьынхó? – илáзт́ааит абгадý.

– Нахьх́ы игы́лоу азлаѓара áварафы дынх́оит, – лхә́еит Хы́лца ҟацш́ь.

– Ым-м, ибз́йоуп, – ахә́еит абгадý, – ы-ы, сарѓы дызб́ар стáхýп бандý. Сарá ар́и áмҟала сц́оит, барá еѓы áла бца. Даабáп áцх́а ин́еиуа.

[5, ад.158]

Kırmızı Başlıklı kız ormanda yürüyordu ve bir kurtla karşılaştı. Kurt, Kırmızı Başlıklı Kız'ı yemek istedi ama cesaret edemedi. Küçük kıza sevimlice sordu:

- Nereye gidiyorsun, Kırmızı Başlıklı kız?
- Büyükanneme gidiyorum, ona peynirli yağlı turtalar götürüyorum, - dedi Kırmızı Başlıklı kız.

Ormanda bir kurtla konuşmasının tehlikeli olduğunun farkında değildi.

- Büyükannen uzakta mı yaşıyor? - kurt ona sordu.

- O değirmenin arka tarafından köşede yaşıyor, - dedi Kırmızı Başlıklı Kız.

- Tamam, - dedi kurt, - ben de büyükanne görmek istiyorum. Ben bu yoldan gideceğim, sen başka bir yoldan gideceksin. Bakalım ilk kim gelecek.

ΑΦΗΒΙΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎΣΥΡΑ

1) Иаагóу асáхѡақəа ирýкəшəо цшъба-хəба хəоу антцатəýп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Χόμπ,α ζάπ,ιπ

Κραχού αν,ά

2) Аҗәеинраала хөылаатәуп. Бжыы тгала иацхьатәуп.

Şiiri yeniden yazın. Yüksek sesle okuyun.

Азын шыжымтан

V

Ифықә-фықәуеит иарá нтәа,

Абна җыгәра йлатәан.

Амахә снахеит азынтәа́,

Ашәы́б цо́ит икы́дхәашан!

VI

Ашәы́ртцлақәа насыршәшә́рц,

Цьарá ицымтәарц амахә́та,

Ашәы́б хьантá сырхәаша́рц,

Са снаҗә́леит а́марда!

Багрáт Шьы́нқәба

Kış sabahı

V

Kurnazca ağzıyla cuk cuk yapıyor,
Ormanlık bir tepede oturuyordu,
Kış elma ağacının dalını geri çektim,
Kar örtüsü aşağı yere çöküyor!

VI

Meyve ağaçlarını sallamak için,
Dallar hiçbir yerde kırılmasın diye,
Ağır kar örtüsünü sallamak için,
Dik bir yokuştan aşağı yürüdüm,

2 с.

№29. Ўжәеидхәалеи ахәбуи. Tamlama ve cümle.

29.1. Ацыра диктáнт. Nece dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Қыт, цхәыс, цсы, ыык, хәыч, затә, цтәтә, зах, шыз, кәым, тра, хшәа.
- 2) Мыртц, хынк, цха, цыс, цшқа, цтәа, лхәа, шышы, хлыр, тәал, зха.

29.2. Ўжәеидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Қытак ағы, хәык ахәыцқәа, ан алыцхраара, абартцағы атәарá.
- 2) Ўжәтыс цшқа, апхәыс еибá, атрá ахыртәáлара, ашыапы ағыарá, атрá ахыцтра, аыццәа арылалара.

Bir köyde, beş çocuk, anneye yardım etme, balkonda oturma.

Yavru kırlangıç, dul kadın, yuvaya koyma, bacağın iyileşmesi, yuvadan çıkmak, arkadaşlarına katılma.

29.2. Адиктáнт. Dikte.

Ўыцәа ахәсеи ы-жәтыски

Қытак ағы дынхон цхәыс еибáк. Лхатца данцсы, хәык ахәыцқәа аазатәыс илзынхәит. Урт макъана ихәыцқәан. Ран илыцхрааратәы йкамызт.

Зны апхәысеиба абартцағы дтәаны дзахуán. Дшызахуаз акәымкәа, атрá инхшәан, жәтыс цшқак лацхәа инкашәэит. Ўжәтыс цшқа ахынкашәаз, ашыапы цтәэит. Апхәыс еибá ирыцхалшьейт атцыс цшқа. Ашыапы ицтәаз цахала иаағалхәан, ашышыхәа инáганы атрá инхлыртәáлейт.

Дук мыртцыкәа, ажәтыс цшқа иазхәит. Ашыапгыы гәейт. Атрá ихытцны, аыццәа ирылаланы, ичырчыруа, аонй амзырхәи ирхәцыруан.

[5, ад.152]

İki kadın ve iki kırlangıç
Bir köyde dul bir kadın yaşıyordu. Kocasının ölümünden sonra, yetiştirmek zorunda olduğu beş çocuk kaldı. Onlar henüz küçüktüler. Annelerine yardım edecek kadar daha değillerdi.

Bir gün dul kadın balkonda oturmuş bir şey dikiyordu. O sırada yukarıdan yuvadan yuvarlandı ve önüne küçük bir kırlangıç yavrusu düştü.

Küçük kırlangıç düşerken bacağını kırdı. Dul kadın yavrucağa acıdı. Kırık bacağını bir bezle bağladı, sessizce yuvaya koydu.

Çok geçmeden yavru kırlangıç büyüdü. Bacağı iyileşti. Arkadaşlarıyla birlikte yuvadan çıkıp, avlunun ve evin üzerinde çirik atarak uçtu.

ΑΦΗΓΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎΣΟΥΡΑ

1) Иаагóу асáхьақэа иры́қэшэо цшы́ба-хэба хэоу антцатэ́уп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Αη,χέρις ευδα

Ажәцәис

2 с.

№30. Ўжәидхәалеи ахәбуи. Tamlama ve cümle.

30.1. Ўжәидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Аацынра ааира, абáртцафы итәаны́ а́захра, агәáгь афýтцакра, амзырхахьы́ а́цырра, акáлт а́ларшәра, ари́ даáра а́цъашьарá, агә́ы аáнагара.
- 2) Ау́трафы а́латцара, агәáгь акáб ахýлтцра, ифýхны афны́ка аагара́, ижәны́ ахәыцқәá арфатцарá, еихáла а́ифырцара, итыфрны́ акацсарá, агә́ылацәа рáацхьара, й́калаз арбарá, зегьы́ раáира.

Baharın gelişi, balkonda oturarak dikmek, gagasında bir tohum tutma, avluya doğru uçma, eteklerine atmak, buna çok şaşırma, düşünme.

Bahçeye ekme, tohumdan balkabağı yetiştirme, onu eve getirme, çocuklara pişirme ve çocukları besleme, baltayla doğrama, düştükten sonra parçalama, komşuları çağırma, ne olduğunu görme, herkesin gelişini görme.

30.2. Адиктáнт. Ахы́ а́татәуп.

Dikte. Başlığı verin.

Иаáит аацын. Адхә́ыс еибá абáртцафы дтәаны́ а́захра дафýн. Дзахуá дыштәáз, жә́тыск, гәáгьк афýтцакны, иналхáприт. Агәáгь лкалт инанýршәланы, и́чырчы́руа, амзырхахьы́ инадрýт. Адхә́ысеиба ари́ цьáлшьеит. Илáкәылшьеит, ахá нас, тьыцх зшьапы́ цтәаз а́жә́тыс цшқа шцáкәымхари хәа лгә́ы иаáнагеит.

Агәáгь на́ганы ау́трафы илалт́еит. Агәáгь иахýлтцит ка́б дук. Акáб аны́кала, адхә́ыс еибá ифýхны афны́ка иаалѓеит, ижәны́ схәыцқәá ирфáстцап хәа. Еихáла дáсны ианáафлырца, акáб илтыфрны́ инкацс́еит ахы́-аразны́, еилцхаá-еилы́цьцьó.

Арй уамашэа ибаны, ацхэыс еибá агэылацэа даарыцхэит, йкалаз длырбаразы. Агэылацэа еизэит.

[5, ад.153]

Bahar geldi. Dul kadın balkonda oturmuş dikiş yapıyordu. Aniden gagasında bir tohum tutan kırlangıç onun üzerinden uçtu. Eteğine bir tohum attıktan sonra kırlangıç çirik atarak avluya uçtu. Dul kadın buna çok şaşırdı. Ona göre bu bir peri masalı gibiydi. Sonra onun sonra geçen yıl bacağı kırılmış kırlangıç olduğunu düşündü.

Tohumu bahçeye götürdü ve oraya dikti. Tohumdan çıkan iri bir kabak büyüdü. Balkabağı olgunlaşınca dul kadın çocuklarına pişirmek ve onları beslemek için onu eve götürdü. Balkabağını baltayla kestiğinde altın ve gümüşler parıldayarak döküldü.

Dul kadın şaşıarak komşularını çağırdı, neler olduğunu göstermek istedi. Komşular toplandı.

АФНЫКАТЭИ АДЦА. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

АХАЛА ЎСУРА

1) Иаагóу асáхьақэа ирықэшэо цшьба-хэба хэоу антцатэуп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Агэагэо

2) Ажәеинраала хөйлаатәуп. Бжыы тгала иадхьатәуп.

Şiiri yeniden yazın. Ezbere öğrenin.

Азын шыгжымтан

VII

Ўскан ацстхәа неилыфрын,

Ицхэит амра шашаза,

Ўи цхыраафны исзыцшын,

Сыццакызаап башаза!

VIII

Абық-чықхәа ашәыб цбит,

Рыгедыриашоит амахәқәа,

Ацәыкәбарқәа кәалкәацъбит,

Иблахкыгоуп ашьхақәа!

Багрәт Шьынқәба

Kış sabahı

VII

Burada bulutlar dağıldı,

Güneş parlak bir şekilde ısındı,

Beni yardımcı olarak bekliyordu,

Boşuna acelem olduğu ortaya çıktı!

VIII

Bık sesiyle kar örtüsü gider,

Dallar düzelmeye başlar,

Damlalar parlıyor,

Dağlar büyüleyicidir.

№31. Ўжәидхәалеи ахәбуи. Tamlama ve cümle.

31.1. Ўжәидхәала диктáнт. Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Áтцла áмтцан, ацсы ааитáкра, ахәы ацәыргара, акры́фара áлагара, ақәы́цьма млашьы́, áаигәара анéира, анхафы́ иáзтцаара.
- 2) Ачá áфара, агъáма агәацхарá, ы́тк áтара, ачáкакал áлатцара.

Ağacın altında dinlenme, yiyecek alma, yemeye başlama, aç kurt, yaklaşma, köylüye sorma.
Ekmek yeme, tadını çıkarma, bir parça verme, ekmek taneleri ekle.

31.2. Адиктáнт. Dikte.

Цьабáада ирхáу ачá

Нхафы́к атәархрá дафы́н. Данáацса, тцлак áмтцан днатәéит, сыцсы́ ааитáскып, какáлкгы́ скып хәа. Ихәы́ аацәы́риган, акры́фара дáлагеит. Убри́ áамтáзы, áбна иаалтцýт қәы́цьма млашьы́к.

Ицшы́зар, áтцла áмтцан, хáтцак дтәаны́ акры́фара дафýп. Ақәы́цьма иáаигәаратцәкы́а инéин, иáзтцаауеит:

- Ёуфо закәы́, уарá?
- Ачá сфóит, – ихәéит анхафы́.
- Агъáма зеицшрóузеи, ихаáума?
- Уазы́мтцаан.
- Агъáма сурбáр иауéи?
- Áа, уст, – ихәáн, ачá ы́тк аáмхны ақәы́цьма иáи́теит.

Иагәацхéит ақәы́цьма ачá.

- Ес-сымшá исфалáр цәгы́а избóмызт, ахá иабáсцшаари? – иаацәáжәеит ақәы́цьма.

- Бзіоуп, нас, – җааитит анхаџы. – Сара иуасхэоит ача ахьуауа, ишуауа. Зегьы рацхьа, уаалаганы адгьыл уцаагэа роуп.
- Нас ача калó?
- Уаагьыл, умцакьын. Анаџсан, йуцаагэаз учалтроуп.
- Нас ача соуама? – игэыргьатцэа икалэит ақэыцма, атцыхаагьы ааршақь-шақьэит.
- Уахыццакзеитеи! Рацхьа ача какал лоутцароуп.

Emeksiz aş

Köylü saman biçiyordu. Yorulunca dinlenmek ve kahvaltı yapmak için ağacın altına oturdu. Yiyeceğini çıkardı ve yemeye başladı. O sırada ormandan aç bir kurt çıktı. Ağacın altına baktı, orada bir adam oturuyor ve bir şeyler yiyor. Kurt iyice yaklaştı ve sordu:

- Ne yiyorsun sen?
- Ekmek yiyorum, – köylü dedi.
- Tadı nasıl, lezzetli?
- Hiç sorma.
- Ya denememe izin verir misin?
- Al şunu, – köylü bir parça ekmeği kırıp kurda verdi.
- Kurdun hoşuna gitti ekmek parçası.
- Her gün bunu yemek isterdim ama nereden bulabilirim? – kurt konuştu.
- O zaman tamam, – dedi köylü. – Sana nerede olduğunu, nasıl ekmek alabileceğini söyleyeceğim. Her şeyden önce toprağı sürmen gerekir.
- Sonra ekmek alacak mıyım?
- Bekle, acele etme. Sonra sürülmüş toprağı tesfiye etmek lazım.
- Sonra ekmeğim olacak mı? – kurt sevindi, kuyruğunu salladı.
- Çok acele etme! Önce buğday tohumlarını ekmek gerekir.

ΑΦΗΒΙΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi. Bağımsız çalışma.

ΑΧΑΛΑ ΎСУРА

1) Иаагóу асáхьяқэа ирýкэшэо цшыба-хэба хэоу антцатэуп.

Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Ақарыцма

Ачáкакал

2 с.

№32. **Ўжәеидхәалеи ахәбуи.** Tamlama ve cümle.

32.1. **Ацы́ра дикта́нт.** Hese dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Хыр, кәша, рахь, цсшьа, рақә, ааи, гәах, цыртц, нза, цны, зба, цсаб.
- 2) Ныкә, цеи, цқьа, тцар, хәон, шышк, сқәа, хәыр, шқәа, рықә, царч.
- 3) Кылцш, нытц, шәкәа, кач, дәык, цқәа, хьчца, цыр, руа, тынч, хьшәа.

32.2. **Ўжәеидхәала дикта́нт.** Tamlama dikte. (Tahtada çalışmak)

- 1) Атц́ара ахы́ркәшара, ацсшь́ара а́аигәахара, ацсаба́рахь аны́кәара, ахау́а а́цқьара, еицны́ цьара́ ацара́, адә́ыкакачқәа рацәаны́.
- 2) Ашы́шкамс хәырхәыру́а, а́еш ка́цо, а́хьацарч ны́тцашәкәо.

Eğitimi tamamlama, tatilin yaklaşması, doğaya yürüme, havanın temizliği, birlikte bir yere gitme, birçok kır çiçeği. Karıncanın yavaş hareketi, sincap atlaması, kirpi kaybolması.

32.3. **Адикта́нт. Ахы́ а́татәуп.**

Dikte. Başlığı verin.

Хтц́ара ахы́ркәшарахь ине́ит. Хадсшь́арақәа ааигәахе́ит. Хаицы́ртцаанза, хаицны́ цьара́ хцарц хазб́еит. Ацсаба́рахь ны́кәара́ хце́ит.

Ахау́а цқьан. Атц́ар шәахә́он. Ашы́шкамсқәа хәырхәыру́ан. А́ешқәа ка́цо а́махә иры́қәын. А́хьацарч аакы́лцшуан, ины́тцашәкәон. Адә́ыкакачқәа рацә́ан. Ахьчца́бырқәа цырцы́руан.

Ты́нчран. Хьшә́ашәаран.

[5, ад. 93]

Eğitim döneri artık bitiyor. Sömeſtr tatili yaklaşıyor. Ayrılmadan önce birlikte bir yere gitmeye karar verdik. Biz doğa yürüyüşüne çıktık.

Hava temizdi. Kuşlar şarkı söylüyordu. Karıncalar sürünüyordu. Sincaplar dalların üzerinden atlıyordu. Kirpi arada bir dışarı çıktı, sonra ortadan kayboldu. Bol miktarda kır çiçeği vardı. Kelebekler uçuyordu. Sessizdi. Hava serindi.

ΑΦΗΚΑΤΕΙ ΑΔΤΑ. Ev ödevi.

ΑΧΑΛΑ ΎCΥΡΑ

1) Иаагóу асáхьақэа ирýкэшэо цшьба-хэба ҳэоу антатэўп.

Bağımsız çalışma. Resimlerle ilgili dört ya da beş cümle oluşturun.

Азотин

Ан,хотин

2 с.

№33. **Ўжәеидхәалеи ахәбуи.** Tamlama ve cümle.

33.2. **Ўжәеидхәала диктáнт.** Tamlama dikte. (Tahtada çalışma)

- 1) Атцыхәтәантәи ацышәара, афонетикатә дтцакәа, азыкатцара бзйа, атцыц цшзәрақәа, аботаникатә бәхча, есшықәсә цсшьәара ацарә.

Son sınav, fonetik ödevleri, iyi hazırlık, güzel yerler, botanik bahçesi, her yıl dinlenmeye gitme.

33.3. **Адиктáнт. Ахы а́татәуп.**

Dikte. Başlığı verin.

Харә иахьа атцыхәтәантәи ацышәара х́аман. Хартцафы иазлырхиаз адтцакәа иагьымариамызт. Афонетикатә дтцакәа иах́а йруадафны еикәыршәан. Хгәыц азыкатцара бзйа аахарцшйт. Зегьы хадтцакәа нахагзәйт. Иззынаmgзаз азәгьы дь́казам.

Иа́аит ацсшьәара мшқәа. Ха́цсшьәара мшқәа Адсны́ иах́хаагоит. У́ахь х́цб́ит. Ха́имдалар х́таху́п. Атцыц цшзәрақәа: Ау́адхара, азй́а Рй́тца, Ана́кәацй́атәи аба́а, Аф́онтәи аха́цы, А́кәа аботаникатә бәхча ух́әа хартәауеит. Есшықәсә цсшьәара у́ахь х́цалб́ит.

[5, ад.95, 97]

Bugün son sınavı yaptık. Öğretmenimizin verdiği ödevler çok kolay değildi. Fonetik dersinin ödevleri gerçekten çok karmaşıktı. Bizim sınıfımız çok iyi çalıştı. Hepimiz ödevlerimizi tamamladık. Yapamayan hiç kimse olmadı.

Tatil günleri geldi. Tatilimizi Abhazya'da geçireceğiz. Oraya gideceğiz. Gezintiye çıkmak istiyoruz. Güzel yerleri ziyaret edeceğiz: Auadhara, Ritsa Gölü, Anakopya Kulesi, Afon Mağarası, Sukhum Botanik Bahçesi ve diğer yerler. Her yıl tatilde oraya gideceğiz.

АҔХЫНТЭИ АДЦА. Yaz görevi.

1) Алитерату́ратэ лакэ. Аи́тага. Ихѡ́блаатэуп. Бжы́ы т́а́ла
и́ацхьатэуп. Edebi bir masal. Çevirilmiş. Yazın. Yüksek sesle okuyun.

Ацсы́зкѡи ацсы́зи рлакэ

I

Иныхон лыгажэ́йки такэажэ́йки,
Амшын иатцэ́а ахы́қэан.

Иныхон урт нышэ ѡнык а́ѣы,
Ии́ашаны ѡажэ́йжэаба ѣа
хы́шықэса ры́цны.

Алы́гажэ кат́ала ацсы́з икуа́н,
Ат́акэажэ дх́ахон, дысуа́н.

Зны амшын йка́т хы́тцит,
Иа́аит а́кат ашэ́акэа а́ма.

Иара́ ѣа знык йка́т хы́тцит,
Иа́аит а́кат ах́аскы́ын а́ма.

Ахынте́ рзы йка́т хы́тцит,
Иа́аит а́кат цсы́з затцэ́ык а́ма,
Ба́ша цсы́зым, хы́тэы цсы́зуп.

Йхэо иа́лагеит ахы́тэы́ цсы́з,
Уаѡцсы́ бжы́ыла абжы́ы рганы́:
– Алы́гажэ, со́ужь амшын ахь,
Акрышьта́стцойт ах́ы́хразы,
Схы ѣы́схуеит изло́утаххалак.
Иц́ы́еишьеит, дшэ́еит алы́гажэ,
Ацсы́з икуа́н ѡажэ́йжэаба ѣа хы́шықэса ры́цны,
Аха́ има́хы́цызт ацсы́з цэ́ажэо.
Ибо́уижьт иара́ ахы́тэы́ цсы́з,
Абры́ еи́пшгы́ы нах́эаны́:

– Анцэ́а́ ду́цуп ахьтэ́бі цсыз!
Уа́ра ухэ́ыхцса са иста́хза́м,
Уца́, уа́ра, амшы́н иатца́арахь,
Ухы́з уеимдо́ аце́қырца́хь.

Пушкин А.С.
(А́дсша́хь еи́теигеит Влади́мир Маа́н)

Balıkçı ve balığın masalı
İhtiyar bir adam yaşlı kadınla
yaşıyordu,
En mavi denizin yanında.
Harap bir sığınakta yaşıyorlardı.
Tam otuz yıl ve bir de üç yıl.
İhtiyar adam ağla balık yakalardı,
Yaşlı kadın ipliğini бүкüyordu.
Bir keresinde denize ağını attı,
Ağ denizdeki yosunlar ile geri geldi.
Bir kez daha gırgır ağı attı,
Deniz otlarıyla dolu bir ağ geri geldi.
Üçüncü kez gırgır ağı attı,
Tek bir balıkla bu kez ağ geri geldi,
Sıradan değildi, altından bir balıktı.
Altın balık ona sormaya başladı,
İnsan sesiyle konuşarak:
– İhtiyar! Bırak beni denize geri,
Bedeli neyse ödeyeceğim,
Ne kadar istersen ödeyeceğim.
İhtiyar şaşırdı, korktu.
Otuz yıl ve üç yıl balık tutmuştu,
Ama bir balığın konuşmasını hiç
duymamıştı.
Altın balığı serbest bıraktı,
Ona tatlı bir söz söyleyerek:
– Tanrı seninle olsun, altın balık!
Senin bedel ödemene ihtiyacım yok,
Kendine mavi denizene git,
Orada kendi dalgalarıyla gez.

1 SINIF
2024-2025 EĞİTİM-ÖRETİM YILI GÜZ YARIYILI
ABAZA DİLİ ve EDEBİYATI SINAVI

Ad/Soyad:

Numara:

ADE101 Abazaca Okuma ve Yazma I

I. АцЫра диктáнт. Hece dikte.

(..... / 10)

II. Ажэ́ар диктáнт. Sözlük dikte.

(..... / 10)

III. Áжэақэа хөЫлаатэуп. Еицшы́зымтэуа а́нбанқэа а́лџаатэуп.

Kelimeleri yeniden yazın. Onları farklı kılan harfleri yazın.

(..... / 24)

1)

А́жа, а́га, а́жа, а́гга, а́жэа, а́ча, а́хча, а́шэа =?

2)

А́зЫ, азэ́Ы, акЫ, ахЫ, агэ́Ы, аҗЫ, ае́Ы, аґэ́Ы =?

3)

Аха́, ай̣а́, ача́, ала́, аса́, аба́, апа́, аба́ =?

IV. Иаагóу а́нбанқэа иры́цааиуа ант́атэ́уп.

Belirtilenlerden çıkan harfleri yazın.

(..... / 19)

Г _____

К _____

Ц _____

Г _____

П _____

Ч _____

Д _____

Т _____

Ё _____

Ж _____

Ў _____

Ш _____

З _____

Х _____

Ц _____

К _____

Х _____

Қ _____

Ц _____

V. А́рпшқага ды́рга (ь) зцы́ло а́нбанқэа а́лџаатэ́уп.

Yumuşak bir işaretle yazılmış harfleri yazın.

(..... / 9)

Г, Г, Д, Ж, З, К, К, К, Т, Х, Ц, Ш, Ц

VI. Ақьы́шэхаргы́ежьра ды́рга (ə) зцы́ло а́нбанқэа а́лџаатэ́уп.

Labializasyon işaretiyle yazılmış harfleri yazın.

(..... / 12)

VII. АҚХҒАРА. Okuma

Ажъа кáца,

Абна йлан,

Баашк áман,

Бнак агәтá.

Варáла инéиуан,

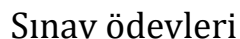
Вбáда йкан,

Ганк аеáтан,

Ганлá ицóн.

(..... / 16)

Ders Sorumlusu Doç. Dr. Mrana Biroyipa _____

2024-2025 EĞİTİM-ÖRETİM YILI BAHAR YARIYILI
ABAZA DİLİ ve EDEBİYATI SINAVI

ADE105 Abazaca Okuma ve Yazma II

(..... / 35)

Нара ашкол гтѳуи. Апшобатѳи акласс аѳи гтѳуи.
Ацара бзиазаи илѳуи. Ашѳѳѳа дгупхѳуи. Лхатѳи
жѳеиураалаѳа лѳѳуи.

Синат ыахэша Саниа ыыхэзуп. Саниа ашэжэып, хара
 бзиа илбоит. Ааша Синат длеихабуп. ыахэша еийды ашэжэы
 ыыкха ызаагоит. ызып, хаз ыалацаажэоит.

II. Идырым атекст ацхъара.

Yeni metni okumak.

(..... / 23)

Áмза лымшира

Иахъá Áмза хэычы лымшира áуп. Лашъá еихабý Áцта áнкъапýштáкъá лзааигéит. Илы́диныхэалеит. Ацштáкъáá лиртцéит. Шьта Áмза илды́руеит: áќацшь, ашьаццштáыла, ажэџанцштáыла, аџéжь, ацэхáцшь.

III. Идыру атекст ацхъара.

Tanıdık bir okuma.

(..... /20)

Шьыжьхъáфара иáамтоуп. Харá акры́фартафý хáќоуп. Хџы́зцэа уажэ́ы иаáит. Феридé ачáрзи áхши лгéит, Рафýда ачáи áхаа áдкыланы илжэуéит. Адéм ачáшэ ифóит.

IV. Ажэеинраала фырхэала ихэатэуп.

Ezbere şiir okuyun. (..... /22)

1) Сýцэоушэ, сýцэамшэ.

Цхýзушэ, цхýзымшэ,

Уахýнлоушэ, џбýнлоушэ,

Бáкэушэ, бáкэымшэ,

Баáиуашэ, бмаáиуашэ.

2) Быччóшэ, бтцэ́уошэ,

Азэ дбы́цушэ, дбы́цымшэ,

Дхáтцоушэ, дхáтцáмшэ,

Быцсы́ тóушэ, итáмшэ,

Сыб́тахшэá, сыб́тахýмшэ.

Т. Ацъба

Ders Sorumlusu Doç. Dr. Mrana Biroyipa _____

Алитература

Kaynaklar

1. Адиктантқәа реизга. Ақәа, 1977.
2. Ацсуа хәыңтәы литература ахрестоматиа. Ақәа, 2014.
3. Абзиабаратә жәеинраалақәа. Ақәа, 2014.
4. Eva Taniia, Rasidats Taniia. Abaza Dili A1– A2. Düzce Üniversitesi Yayınları, Düzce, 2024.
5. Eva Taniia. Abaza dili. Okuma Metinleri Koleksiyonu A1 – A2. Düzce Üniversitesi Yayınları, Düzce, 2024.

Eva Taniia

**Abaza Dili
Okuma ve Yazma
I- II**

Ева Шавел-ипџа Ҥаниа

**Ацсуа бызшәа
Апхъарей афрей
I- II**

EVA TANIİA

Abaza Dili
OKUMA ve YAZMA
I- II